

COMMISSION SPECIALE
CHARGÉE D'EXAMINER LES
CIRCONSTANCES QUI ONT
CONTRAIT AU
DEMANTELEMENT DE LA DEXIA
SA

du

LUNDI 12 DECEMBRE 2011

Après-midi

BIJZONDERE COMMISSIE DIE
ERMEE WORDT BELAST DE
OMSTANDIGHEDEN TE
ONDERZOEKEN DIE HEBBEN
GELEID TOT DE ONTMANTELING
VAN DE NV DEXIA

van

MAANDAG 12 DECEMBER 2011

Namiddag

La séance est ouverte à 14.06 heures et présidée par M. Joseph George.

De vergadering wordt geopend om 14.06 uur en voorgezeten door de heer Joseph George.

Hoorzitting met de heer Francis Vermeiren, voorzitter van de raad van bestuur van de Gemeentelijke Holding, lid van de raad van bestuur van Dexia.

Audition de M. Francis Vermeiren, président du conseil d'administration du Holding Communal, membre du conseil d'administration de Dexia.

Le **président**: Chers collègues, quatre auditions figurent à l'agenda. Pour ne pas retarder le déroulement de notre après-midi, je propose de donner immédiatement la parole à M. Vermeiren. Ensuite, nous entendrons M. Carlos Bourgeois et, si nous y arrivons - on verra bien quelle heure il sera -, M. De Cuyper et M. Lavigne.

Voorzitter: Jan Jambon.

President: Jan Jambon.

Francis Vermeiren: Mijnheer de voorzitter, ik zou willen starten met te verwijzen naar een boek dat ik heb meegebracht en dat ik aan uw secretaris heb gegeven. Het boek is uitgegeven door Dexia Holding in het jaar 2000 naar aanleiding van de oppensioenstelling van de heer Narmon. Ik wil u tegelijkertijd zeggen dat we nog enkele exemplaren ter beschikking hebben voor de commissarissen.

Ik zou dan ook, met uw toestemming, bij het begin van mijn betoog – als ik dat zo mag noemen – een synthese willen geven van het boek van de heer Narmon. Die synthese geeft ons een duidelijk overzicht van de toestand van het Gemeentekrediet en de daaropvolgende stichting

van Dexia enerzijds, en anderzijds de *spirit* die heerste van de jaren 1995 tot en met 2000. Dat is duidelijk omlijnd door de heer Narmon die het boek aangeboden kreeg naar aanleiding van zijn oppensioenstelling.

Dames en heren, in 1988 waren er zeven grote banken in België. Het werd algemeen erkend dat dit te veel was. Tegen die achtergrond wordt voor het eerst het idee gelanceerd van de groepering van de banken. Ik citeer zeer regelmatig de heer Narmon. De heer Philippe Maystadt, toenmalig minister van Financiën, vertelt dat zijn eerste bezoeken aan de heer Narmon handelden over de noodzaak dat het Gemeentekrediet moest kunnen groeien. Toen al stelde hij voor om de NMKN, waarin de overheid de helft van het kapitaal bezat, over te nemen.

De heer Maystadt, en ik citeer hem, stelde: 'Ik was ervan overtuigd dat een groepering noodzakelijk was en dat er met de kleine entiteiten niet te werken viel. We moesten ons aanpassen aan de vergroting van de markt.'

De heer Narmon gaat ervan uit dat alleen wie groot genoeg is, de investeringen kan opbrengen die noodzakelijk zijn om technologisch mee te kunnen. Hij kijkt daarvoor naar het Nederlandse model, en de totstandkoming van de ABN-reus. Het was toen de overtuiging dat er in België zo snel mogelijk groeperingen in de banksector moesten worden doorgevoerd.

In dezelfde zin wenst men in 1988 de OKI's – met name de openbare kredietinstellingen zoals de NMKN, het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet, de ASLK, de NILK en de NKBK – te harmoniseren met de banken om hen voor te bereiden op de eenmaking van de Europese

financiële markten van 1992.

Het plan om de OKI's te hergroeperen mondt uit in de wet van 17 juni 1991, na drie jaar voorbereiding, maar werd niet uitgevoerd door de val van de regering-Martens IX, op 4 oktober 1991. De volgende regering neemt het dossier opnieuw ter hand. Het eindigt in het verhaal dat zes jaar heeft geduurd en achterhaald was door de privatiseringen in 1993, van de ASLK door de groep-Fortis voor 34,3 miljard Belgische frank, van de NMKN door de ASLK-bank en de intrede van verzekeraar Swiss Life in het Landbouwkrediet.

Voorzitter: Marie-Christine Marghem.

Présidente: Marie-Christine Marghem.

De heer Narmon maakt dan gewag van de overname van de Banque Internationale de Luxembourg, beter bekend onder de naam BIL. In maart 1991 neemt het Gemeentekrediet een participatie van 25 % in het kapitaal van de BIL en beschreef die zet als volgt: "Een filiaal in het buitenland is een must voor iedere Belgische financiële instelling die actief wil optreden op de internationale markt. Van alle grote banken is het Gemeentekrediet de enige die nog niet over dergelijke dochtermaatschappijen beschikt. Ten slotte is de BIL", zei de heer Narmon, "nog eens aanwezig op verschillende grote financiële markten, met een bijkantoor in Londen en dochterondernemingen in de hele wereld. Met de overname van de BIL opent het Gemeentekrediet een venster op de wereld."

De heer Narmon werd bestuurder bij de BBL. In 1992 kruisen namelijk de paden van de BBL, de tweede bank van België, en het Gemeentekrediet elkaar. Dat was te danken aan de heer Albert Frère, van de GBL, zoals u zeker weet. Hij roept het Gemeentekrediet ter hulp om een overnamepoging van het Nederlandse ING op de BBL te keren. De GBL vraagt aan het Gemeentekrediet om een participatie te nemen in het kapitaal van de BBL. Niettegenstaande de heer Narmon de participatie in de BBL beschouwt als een financieel niet-strategische investering werd hij op 22 maart 1995 bestuurder van de BBL en bepaalt hij mee de strategie van de BBL, in tegenzin van de directie van de BBL.

Begin november 1997 trekken de Nederlanders van ING voor de tweede keer ten aanval, vijf jaar na hun eerste offensief. ING lanceert een openbaar bod tot omruiling op alle BBL-aandelen. De zaak werd beklonken. Op 14 november 1997 werd de BBL eigendom van Oranje. De drie

controleerende partners incasseren elk 15 miljard Belgische frank. De verkoop van de BBL-aandelen vertegenwoordigt een meerwaarde van negen miljard Belgische frank voor het Gemeentekrediet en van nog eens 6,5 miljard voor de BIL. "Het moet een grote op een kleine markt of een kleine op een grote markt zijn", zei de heer Narmon.

De heer Narmon beseft beter dan wie ook het belang van de groepering. Hij is dan ook van plan om het Gemeentekrediet zo goed als mogelijk voor te bereiden op de eenheidsmunt. De komst van de euro zal de laatste barrière tegen de concurrentie, namelijk de nationale munt, uit het buitenland doen wegvallen. Kredietinstellingen die nu nog grote spelers zijn op een kleine markt, worden straks kleine instellingen op een grote markt. De grote uitdaging van de bankwereld omschrijft hij als volgt: "De grote uitdaging voor de banken is het verdwijnen van de nationale munten en de komst van een markt van bijna twintig keer groter dan zijn eigen markt. Een markt waarin men het zal moeten opnemen tegen financiële instellingen die drie- of viermaal meer middelen kunnen inzetten zoals BNP, Dresdner Bank, ABN-Amro of Deutsche Bank".

Het idee ontstaat dan van de grote Belgische bank. Het idee van de zeer grote Belgische bank vindt in mei 1995 stilaan zijn weg. De optelsom van het Gemeentekrediet, de BBL en de Generale komt nog niet in de buurt van ABN-Amro, ING en consorten. Uiteindelijk wordt de GBB een mislukking wegens communautaire en politieke tegenstellingen. "De Belgische leiders", zegt de heer Narmon, "zijn een beetje bang van grootschaligheid: wat te groot is, gaat hun petje al snel te boven". We zijn het slachtoffer van onze mentaliteit, zegt de heer Narmon, of dat staat in zijn boek vermeld.

Op zoek naar een Europees alternatief. Terwijl de GBB een mislukking is, zoekt het Gemeentekrediet naar een buitenlands alternatief. Hij zegt: "Ik redeneer altijd vanuit Europa. In een markt van 300 miljoen mensen heeft het geen zin meer om beslissingen te nemen met het oog op uw eigen land dat maar 10 miljoen inwoners telt: men moet zoeken naar een rol op de Europese scène".

Eind januari 1996 zijn we nog 36 maanden verwijderd van de invoering van de eenheidsmunt. Het Gemeentekrediet, op dat ogenblik de tweede bankgroep in België, zal na 1 januari 1999 terugvallen naar de negenentwintigste plaats in een markt van 162 miljoen consumenten. "Als dit

project mislukt, dan rest ons nog maar één uitweg: proberen te overleven ten koste van zware sociale consequenties”, zegt de heer François Narmon op 31 juli 1996.

Het Crédit Local de France, de Franse tegenhanger van het Gemeentekrediet, of het Gemeentekrediet en de Crédit Local de France houden zich bezig met soortgelijke activiteiten en zijn complementair. Het Gemeentekrediet van België is vooral een depositobank met een aanzienlijk overschot van ingezameld kapitaal, terwijl CLF juist veel leent op de euromarkt en dus een tekort aan kapitaal heeft. CLF leent met andere woorden veel kapitaal, terwijl het Gemeentekrediet van België er veel inzamelt.

Op basis van deze objectieve vaststelling ging men er toen vanuit dat er synergieën waren tussen de twee banken, zeker omdat zij samen de vereiste ideale omvang bezaten om te overleven in een Europese markt waar concentratie het toverwoord wordt.

Op 9 juli 1995 keuren de raden van bestuur van de twee instellingen de kaderovereenkomst over de toenadering goed. De heer Narmon herinnert eraan dat de alliantie zal leiden tot een bankgroep die de 22ste plaats in Europa zal innemen. Dankzij de complementariteit tussen de twee instellingen zal de Groep aanwezig zijn in Duitsland, Groot-Brittannië, Spanje, Oostenrijk, de Verenigde Staten, Luxemburg, Zwitserland en Singapore, weliswaar via de BIL. De alliantie zal leiden tot een pan-Europese bankgroep waarvan de leden toch hun eigen identiteit zullen bewaren. Het project mikt vooral op internationale expansie.

“Wij willen onze krachten en onze middelen bundelen”, zegt de heer Narmon, “met het oog op de Europese eenheidsmarkt. Wij zullen ons blijven richten op een niche, maar dan wel op Europees niveau.”

In 1991, bij het ontstaan van Dexia, omschrijft de heer Narmon zijn visie als volgt: “Nu moeten wij inhoud geven aan de nieuwe Groep door de internationale ontwikkeling ervan te structureren. Het eerste doel bestaat in acquisities, vooral dan in de grote Europese landen waar wij nog niet aanwezig zijn. Wij zullen kijken waar de opportuniteiten liggen. Dexia heeft zichzelf tot taak gesteld om nog voor het einde van de eeuw een vooraanstaande Europese en zelfs mondiale financiële groep te worden met een meervoudige specialisatie in activiteiten met een laag risico.”

In 1998 krijgt de Dexia-strategie vorm. 1998 wordt

het jaar waarin Dexia de groeistrategie toepast, gekenmerkt door allianties en acquisities gebaseerd op de vaststelling dat de Groep in verhouding tot haar actief over te veel eigen vermogen beschikt, een overschot van enkele tientallen miljarden Belgische frank. Het is de periode van een hele reeks acquisities waarvan men later zal moeten vaststellen dat zij niet steeds het beoogde resultaat hebben behaald. Op dat moment begint men ook te spreken van een grote slag in de Verenigde Staten. Ik verwijs nog altijd naar de teksten van het boek dat te uwer beschikking is.

In 2000 zet Dexia de stap naar de Verenigde Staten. “Ce n’est pas tous les jours qu’un groupe à forte concentration belge réalise une acquisition majeure aux Etats Unis”, schrijft La Libre Belgique. Dexia neemt voor 2,6 miljard Amerikaanse dollars de Amerikaanse verzekeringsmaatschappij Financial Security Assurance – FSA –over. Daarmee wordt Dexia de nummer 1 op wereldvlak in *public finance*.

In de sector van het vermogensbeheer van activa wordt Labouchere overgenomen voor 896 miljoen euro. Om deze acquisitie te financieren, lanceert Dexia in mei 2000 een kapitaalverhoging voor een bedrag van meer dan 2 miljard euro.

Via de BIL neemt Dexia een meerderheidsparticipatie in de Spaanse bank Bancoval en in Oost-Europa in een Slowaakse bank.

Snelle groei blijft ons doel, volgens de heer Narmon. In maart 2000 verklaart hij namelijk aan de krant *De Morgen*: “Een snelle groei blijft ons doel. Op Europees vlak zijn we nog te klein. Onze beurskapitalisatie is nu 12 miljard euro groot. De komende drie jaar sturen we aan op een verdubbeling daarvan. We mikken op 18 tot 20 miljard euro. Met onze 12 miljard euro zijn we nog steeds vier keer kleiner dan Fortis en zes keer kleiner dan ING”, tot daar eigenlijk de synthese.

Het boek is zeer leerrijk, zeer leerzaam om door te nemen. Als u het mij toelaat, mijnheer de voorzitter, zou ik daar een persoonlijke conclusie aan willen toevoegen, met name dat het overzicht gemaakt op basis van dit boek van de heer Narmon mij enkele inzichten heeft gegeven.

Men had de indruk dat de noodzaak er was om in de jaren 90 tot grotere entiteiten te komen om te kunnen overleven na de intrede van de euro. Dit blijkt door iedereen aanvaard te zijn. De

overtuiging dat men zonder hergroepering niet zou overleven en uiteindelijk zelf zou worden opgeslorpt, en de noodzaak – dit is zeer belangrijk naar mijn mening – om een Belgische verankering te behouden.

De grote expansie is er dus wel degelijk gekomen na de alliantie met CLF en het ontstaan van Dexia. Wel dient er onderstreept te worden dat met de BIL het Gemeentekrediet al een internationale uitstraling had, dit speciaal wat vermogensbeheer betrof.

De periode na 2000, die niet wordt besproken in het boek, is ook gekenmerkt, zoals wij allen weten, door mislukte acquisities zoals Labouchere, DZ Bank, Dexia Bank Nederland, eerst Kempen & co die later Dexia Bank Nederland is geworden. Tevens is CLF er nooit in geslaagd om alternatieven te vinden voor zijn eigen financiering via internationale markten zoals bijvoorbeeld via de Franse Banque de la Poste. We zullen er heel waarschijnlijk op terugkomen.

De immobiliën- en kredietcrisis van 2008, de val van FSA dat tijdens de topjaren meer dan 10 % van het totale resultaat uitmaakte, de financiering op korte termijn via de markten en de gigantische investeringen in obligaties op lange termijn hebben een liquiditeitscrisis tot gevolg gehad.

Mijnheer de voorzitter, dames en heren, ik zou thans enkele bedenkingen willen geven die nuttig kunnen zijn bij het verder onderzoeken en beoordelen van het dossier. Ik doe dit vanuit een juridische context omdat ik verschillende elementen heb vastgesteld die eigenlijk toch wel van belang zijn bij de beoordeling, de bedenkingen en de verklaringen allerhande in dit dossier. Zij hebben dus betrekking op de Dexia Groep in het algemeen. De bedoeling van deze te geven is om elk misverstand ter zake te verhelpen.

Dexia Holding is namelijk een financiële holding in de zin van artikel 49, 1, 2°, van de wet van 22 maart 1993 op de kredietinstellingen. Als dusdanig is Dexia Holding dan ook onderworpen aan identieke regels als de onderliggende kredietinstellingen op het vlak van leiding en organisatie.

Dexia Bank en het toezicht daarop verloopt geconsolideerd, wat een aantal belangrijke uitgangspunten tot gevolg heeft voor de wijze waarop Dexia Holding – waarvan ik als informele vertegenwoordiger van een belangrijke, stabiele aandeelhouder, zijnde de Gemeentelijke Holding,

deel van de raad van bestuur uitmaakte – wordt geleid.

Ik vestig in het bijzonder de aandacht op de hiernavolgende aspecten.

Het directiecomité in een financiële instelling zoals Dexia Holding, en overigens ook Dexia Bank, geniet krachtens de wet van een grote autonomie. De raad van bestuur is doorgaans enkel belast met het algemeen beleid, met de controle en met de bij wet voorbehouden taken. Zulks is een quasi volwaardig, duaal systeem, waarin een controleorgaan, met name de raad van bestuur, toezicht houdt op een effectief bestuursorgaan, met name het directiecomité.

Dit evenwicht heeft de wetgever sedert de Mammoetwet van 30 juni 1975 met het oog op de autonomie van *la fonction bancaire* bewust ingebouwd. De autonomie van de bankfunctie is erop gericht directieleden de kans te geven een autonoom beleid te voeren en niet het slachtoffer te zijn van inmenging en belangenconflicten vanwege de aandeelhouders die in de raad van bestuur zitten.

Voor bestuurders van de Gemeentelijke Holding is het voorgaande dubbel relevant. Dexia Bank was immers klassiek de bank van de gemeenten, terwijl de bestuurders die namens de Gemeentelijke Holding zetelen, uiteraard nog steeds banden hebben met grote gemeenten en provincies. Het is precies om onpartijdig aan de belangen van de klanten en dus van de depositohouders en minder aan de belangen van de aandeelhouders voorrang te kunnen geven dat de autonomie van de bankfunctie is gecreëerd.

Dames en heren commissarissen, u mag evenmin uit het oog verliezen dat de raad van bestuur van Dexia Holding zeven onafhankelijke bestuurders telde, die anders dan de niet-onafhankelijke bestuurders specifiek vanwege hun bancaire en bestuurlijke kennis werden gekozen. De raad was aldus evenwichtig samengesteld.

Het is misschien goed om eraan te herinneren dat zowel de onafhankelijke als de door de aandeelhouders gedelegeerde bestuurders moeten worden voorgesteld door het nominatiecomité, wat moet worden goedgekeurd door de raad van bestuur en voorgelegd aan de Nationale Bank van België, die binnen het directiecomité de kandidaten moest goedkeuren voor de benoeming in de raad van bestuur.

De raad van bestuur van Dexia Holding, wiens

functionering overigens na de crisis van 2008 nog op belangrijke punten werd bijgestuurd en verbeterd, functioneerde met behulp van onafhankelijke comités, waarvan het belangrijkste uiteraard het auditcomité was, dat op zijn beurt sedert eind 2008 was onderverdeeld in een rekeningcomité en een comité van interne controle, zijnde risico's en conformiteiten.

Het auditcomité is hoofdzakelijk verantwoordelijk wanneer het gaat over risicomanagement, indekking, solvabiliteit en liquiditeit. Het comité rapporteert weliswaar aan de raad van bestuur maar alleen mondeling en via summiere samenvattingen weergegeven in de processen-verbaal van zijn vergaderingen.

Een bestuurder van een beursgenoteerde onderneming mag aan de aandeelhouder die hij in feite vertegenwoordigt, in beginsel geen confidentiële noch bevoorrechte informatie meedelen alvorens die aan de markt wordt meegedeeld. Aan die regel hield Dexia Groep zich strikt.

De strategie van Dexia Holding om een van de belangrijkste financiers van lokale besturen *worldwide* te worden was zeer – en misschien wel al te – ambitieus, maar er was in elk geval een markt voor die strategie. Dat de markt het in de ogen van de kenners niet zo slecht deed in de periode 2001-2007 wordt onder andere bewezen doordat de grote Italiaanse bank Sanpaolo IMI een zeer attractief bod wilde uitbrengen op dit plan, dat in extremis werd verijdeld, onder andere omdat men zich in Dexia Bank België wilde verankeren. Het zou te gemakkelijk zijn nu te beweren dat men toen had moeten verkopen, dat zou een storm van protest hebben uitgelokt over de uitverkoop van Belgische kroonjuwelen.

De Gemeentelijk Holding was op het vlak van aandeelhouderschap de voortzetting van het Gemeentekrediet en was er dus op gericht de belangrijke rol die Dexia Bank voor de gemeenten speelde, te bestendigen. Dat 80 % van het balanstotaal door Dexia-aandelen werd vertegenwoordigd, kan dus worden verklaard vanuit die bekommernis alsook vanuit de bedoeling om Dexia blijvend in België te verankeren. Het tweede was overigens niet vreemd aan het eerste. Indien Dexia België Belgisch bleef, was het gemakkelijker om de goede band tussen Dexia Bank en de lokale besturen te bestendigen.

Toch werd wel degelijk en succesvol aan diversificatie gedaan, zij het met externe

financiering.

Het mooiste voorbeeld is Elia, waarvan Publi-T de controlerende aandeelhouder is geworden.

Madame la présidente, tout d'abord, je voudrais vous remercier. Le 7 décembre, nous tenions notre assemblée générale, raison pour laquelle nous vous avons demandé à l'époque, en temps opportun, de bien vouloir reporter cette audition au 12 décembre. Et j'ai dit que j'étais très content de pouvoir m'exprimer devant d'anciens collègues et devant votre commission.

Zoals afgesproken met de voorzitter zal ik nu de vragen, die schriftelijk werden meegedeeld, beantwoorden. Ik zal eerst de vraag herhalen en dan het antwoord geven.

De MR-fractie heeft de volgende vragen gesteld. Que pensez-vous de la politique d'expansion menée dans les années 2000 à 2008? Se justifie-t-elle? Est-elle raisonnable? Est-elle concertée au sein du conseil d'administration? Le représentant du Holding Communal a-t-il mis en garde sur cette politique d'expansion et sur les risques liés spécialement à FSA?

Ma réponse: cette politique se situe tout à fait dans le prolongement de ce que je vous ai expliqué en guise d'introduction. Les faits lui donnent d'ailleurs raison jusqu'au moment de la crise. Les risques liés à FSA ne se sont révélés que fort tard, lorsque tout d'un coup, les agences de notation ont diminué le rating FSA, même si elles reconnaissent que FSA était de loin le meilleur rehausseur de crédit aux États-Unis.

Au sein du comité d'administration de Dexia SA, les administrateurs proposés par le Holding Communal se sont inquiétés de l'évolution, mais ont accepté les mesures proposées par la direction par lesquelles le problème FSA restait sous contrôle.

J'en viens aux questions concernant la gouvernance. Pensez-vous que les membres du CA – je vais dire CA parce que c'est plus court – ont été suffisamment informés des problèmes et risques potentiels des décisions? Quand et comment le comité de direction a-t-il informé le CA?

Ma réponse: à aucun moment, je n'ai eu d'indication que le conseil d'administration ne serait pas correctement informé.

Quand le comité d'audit a-t-il informé le CA des

risques liés à l'exposition du bilan à des dettes souveraines? Quel a été son rôle?

Ma réponse: le risque de la dette souveraine est un concept fort évolutif dans l'évolution de la crise; initialement, il se limitait d'ailleurs à la Grèce, l'Irlande et, dans une moindre mesure, le Portugal. Son ampleur le situait à ce moment dans une zone que Dexia pourrait maîtriser compte tenu de la situation de ses fonds propres.

Ce n'est que bien plus tard, au printemps 2011, lorsque l'Italie et l'Espagne et même la Belgique s'y sont ajoutés, que le problème est devenu bien plus menaçant. Le conseil d'administration a bien entendu suivi cette évolution de très près. D'ailleurs, Dexia a communiqué publiquement à ce sujet.

Le comité d'administration s'est-il opposé à certaines décisions de management? Le comité d'administration a-t-il refusé une accélération de la réduction du bilan proposée par le comité de direction? Le représentant du Holding Communal a-t-il proposé une accélération de la réduction du bilan? Si c'est le cas, qui s'y est opposé?

Ma réponse: dès lors que Dexia était pratiquement en permanence en avance sur le schéma convenu à cet égard avec la Commission européenne, une accélération de ce mouvement n'a été proposée que bien plus tard et d'ailleurs acceptée à l'unanimité par le conseil d'administration.

J'en viens aux questions relatives à la structure de financement. Pourquoi avoir continué dans la logique d'un *business model* de financements à court terme, de prêts à long terme alors que les conditions de marché et retournements de taux d'intérêt ne permettaient plus à ce *business model* d'être rentable? Quand vous êtes-vous rendu compte des problèmes de financement et de liquidité de Dexia? Avez-vous mis en garde le conseil d'administration et/ou le management sur les problèmes de liquidité de Dexia? Qu'avez-vous pris comme mesures? Quelles solutions s'offraient-elles à vous?

Ma réponse: la question n'est pas claire. Je ne la comprends qu'à partir du moment de la crise. De toute façon, Dexia couvrait son risque de taux. Dès lors, la baisse de taux n'a pas mis en cause le modèle. Je me souviens d'ailleurs que, parce qu'il fut évoqué à ce titre au comité d'administration, le problème de liquidité ne s'est vraiment posé sérieusement qu'au moment de la crise de fin septembre-début octobre 2008.

L'augmentation de capital a été une réponse à cet égard.

La question suivante concerne le Holding Communal. Avez-vous discuté en interne de la stratégie de Dexia? Aviez-vous des désaccords sur cette stratégie?

Ma réponse: Dexia était régulièrement suivie au niveau du conseil d'administration du Holding Communal, en particulier au niveau des résultats. En ce qui concerne la stratégie de Dexia, elle fut expliquée dans quelques circonstances par le management de Dexia qui n'a pas donné, à ce moment, des informations différentes de celles données au marché ou de celles fournies au conseil d'administration de Dexia. Pour certains dossiers concrets, le conseil du Holding Communal n'a clairement pas suivi la stratégie proposée par le management entre autres à la suite de conseils donnés par une banque d'affaires internationale et la banque italienne Sanpaolo IMI en est un exemple.

Pour ce qui est des dividendes, comment la politique des dividendes a-t-elle été menée? Quelle était la position du conseil d'administration? Des décisions ont-elles été freinées dans un souci d'octroi des dividendes? Qui a freiné certaines décisions? Qui a demandé des dividendes supplémentaires? Le représentant du Holding Communal a-t-il reçu des consignes pour freiner la réduction du bilan après 2008?

Ma réponse: la politique de dividendes de Dexia a toujours été prudente, dès lors que le *payout* s'est limité à environ 40 % au-delà des années, ce qui revient à dire que le reste des bénéfices est resté dans la société. Il faut penser au fait que ceci constitue, de la part des actionnaires, une augmentation de capital qui ne dit pas son nom. Aucune décision n'a dès lors été freinée pour cause de dividendes. Après la crise, les actionnaires de référence ont bien sûr demandé de distribuer les dividendes, dès lors qu'il y avait des bénéfices et cela, bien entendu, moyennant le respect des règles imposées par la Commission européenne.

J'en arrive ainsi aux questions du PS concernant le Holding Communal et, tout d'abord, la stratégie.

Quelle était, à l'époque, la motivation du Holding pour prendre part au capital de Dexia?

Ma réponse: le Holding est la prolongation du Crédit Communal; il est donc à la base de Dexia.

Comment s'est déroulée votre coopération avec Dexia Group?

Ma réponse: je dirai, en âme et conscience, que notre relation a toujours été franche et correcte avant et après 2008.

Quelles étaient les garanties de départ pour le Holding et ses actionnaires dans Dexia?

Ma réponse: il n'y avait pas de garantie.

Au cours des années y a-t-il eu une pression au sein du Holding pour augmenter les dividendes?

Ma réponse: il n'y a pas eu de pression. La stratégie était, de toute façon, de distribuer aux actionnaires communaux et provinciaux le maximum de dividendes possible. C'était d'ailleurs la vision de l'assemblée générale qui se poursuivait.

Quel était le message donné à Dexia en ce qui concerne les dividendes attendus?

Ma réponse: avant la crise, les dividendes étaient généralement prudents, mais satisfaisants. Pour ce qui concerne les dividendes à partir de la crise, je renvoie à la réponse que j'ai donnée à une précédente question.

Certaines personnes auditionnées ont expliqué que les actionnaires belges étaient demandeurs de toujours plus de dividendes. Que leur répondez-vous?

Ma réponse: le Holding Communal n'a jamais demandé de dividendes déraisonnables. Je rappelle que le *payout* est toujours resté à peu près au même niveau. J'ai dit tout à l'heure que cela représentait plus ou moins 40 %. J'ai ici des tableaux. Si la commission le souhaite, je peux lui communiquer le montant des dividendes pour les dix années qui ont précédé 2008 et les années qui ont suivi.

La **présidente**: Monsieur Vermeiren, il serait souhaitable que vous nous communiquiez une copie des documents qui viennent étayer vos réponses.

Francis Vermeiren: Elles vous seront communiquées sans tarder, madame la présidente.

Le Holding a-t-il pris des risques ou accepté une politique de risques de Dexia pour avoir un retour de dividendes plus important?

Ma réponse: il s'est avéré que le risque le plus important du Holding était Dexia elle-même. Quant à cette dernière, sa stratégie visait un développement important, mais dans un segment avec un risque minimal, à savoir le secteur public.

Avant la crise, la participation à Dexia était-elle fructueuse pour le Holding?

Ma réponse: bien sûr! Vu l'évolution des dividendes distribués aux actionnaires du Holding Communal. Au cours des derniers jours, on a d'ailleurs pu lire que les dividendes payés durant les dix dernières années étaient de l'ordre de 2,5 milliards.

Quand avez-vous eu conscience que la politique d'expansion de Dexia était dangereuse et qu'elle risquait de mettre en péril le fonctionnement du groupe?

Ma réponse: dans l'historique du développement du groupe, il y a bien sûr eu des problèmes, comme par exemple Kempen et Labouchere. Je tiens à signaler que, dans le comité stratégique, le représentant du Holding Communal à l'époque a voté contre bien entendu. Tenant compte de la collégialité au conseil d'administration, il s'est rallié aux idées de ses collègues. Mais ces problèmes n'ont jamais mis en péril le fonctionnement du groupe.

Nous nous sommes, bien entendu, posé des questions avant la date de la crise, mais le management - j'ai personnellement invité M. Guerber pour en parler - nous a toujours rassurés quant aux conséquences de développements internationaux, en particulier FSA, pour le groupe Dexia. Il nous parlait de pertes tout à fait limitées, eu égard aux résultats du groupe. Je rappelle que c'est l'arrêt brutal de la disponibilité de la liquidité qui a déclenché la vraie crise de Dexia.

Étions-nous conscients du risque?

Ma réponse: à plusieurs reprises, nous avons eu, surtout en conseil d'administration mais aussi après, des demandes et de longues conversations avec M. Guerber, responsable du Crédit Local de France, qui s'occupait de ces dossiers. On a vu une évolution très rapide. On nous parlait d'abord de 16 millions et ensuite de 60 millions au conseil. Ce qui s'ensuit, nous avons tous pu le constater.

Quelle a été alors votre réaction?

Ma réponse: comme je viens de vous le dire, nous suivions l'évolution de très près.

Vous êtes-vous opposé à la stratégie d'expansion de Dexia?

Ma réponse: par rapport à la stratégie générale, non, dès lors qu'elle se focalisait essentiellement sur le secteur public et était, par conséquent, à risque très faible. Bien entendu, il nous arrivait de nous opposer à certains dossiers ponctuels proposés par le management et je peux vous citer des exemples.

Comment les prises de risque étaient-elles discutées au comité d'administration?

Ma réponse: le risque principal considéré à cette époque était, en général, le risque de contrepartie. Les analyses des dossiers proposés n'ont jamais indiqué de risques particuliers. Je rappelle que le risque sur lequel Dexia a chuté était celui de liquidité qui, avant la crise, était apprécié différemment.

Étiez-vous actif au sein du comité d'administration ou bien aviez-vous l'impression de vous faire dicter une politique? J'oserais dire: ceux qui me connaissent et qui sont ici présents ne poseraient pas la question ...

Ma réponse: j'ai toujours participé activement aux travaux du comité d'administration même si, dans certains cas, les informations ne nous parvenaient que fort tard. Ceci étant, un comité d'administration ne peut fonctionner valablement qu'en donnant un minimum de confiance au management. Dès lors, a priori, je faisais confiance aux chiffres et aux informations fournis par le management.

Avant 2008, il y avait un nombre considérable de crédits structurés proposés aux collectivités locales, principalement en France. De plus, ces produits étaient d'une complexité importante. Quels étaient les objectifs, à l'époque, de vendre de tels produits? Pourquoi constate-t-on une sophistication de plus en plus importante des produits proposés aux collectivités locales? Le CA cautionnait-il ce genre de crédits?

Ma réponse: il faut bien entendu replacer cela dans l'esprit du temps, qui amenait à plus de créativité dans les produits financiers. Dexia Crédit Local a eu une approche plus sophistiquée en la matière. Toutefois, vous comprendrez bien qu'il ne relevait pas du comité d'administration du groupe de s'occuper en détail

des techniques particulières utilisées en France par DCL. D'autant plus que la situation concurrentielle et que les relations entre les clients et leur banque en France n'étaient pas les mêmes que celles, par exemple, en Belgique. Les produits semblables, par ailleurs, rarement proposés en Belgique ne semblent pas avoir eu le même degré de sophistication et, partant, des risques. Les mandataires communaux parmi vous peuvent certainement en témoigner.

D'ailleurs, je tiens à signaler que, très récemment, en conseil d'administration, j'ai posé la même question à M. Mariani, qui m'a confirmé que le problème ne se pose pas en Belgique.

Comment se passait la diffusion de l'information entre Dexia et le Holding Communal?

Ma réponse: formellement. En principe, le Holding Communal ne dispose pas d'autres informations que celles données aux marchés, ce qui était le cas pour la grande partie des informations courantes. Dans ce cadre, je vous rappelle que Dexia Holding était une société cotée et légalement obligée de divulguer aux marchés toute information qui pouvait avoir une influence sensible sur le cours de la bourse, son action ou ses instruments financiers dérivés. Il est clair qu'en temps de crise forte, lorsque Dexia faisait appel à ses actionnaires, on mettait potentiellement en cause des éléments importants de sa structure financière.

C'était toutefois dans des délais extrêmement rapprochés vis-à-vis de la décision à prendre et qui ne permettaient pas nécessairement d'en analyser à fond les tenants et aboutissants. Cela était bien sûr également inspiré par la crainte d'influencer le cours de la bourse. Je veux ajouter qu'en plus, et tenant compte de la législation en vigueur, à tout moment, il faut bien être conscient des responsabilités vis-à-vis du conseil d'administration dont on fait partie. Il n'empêche que, tenant compte de certains éléments et tenant compte de tous les éléments de la loi, on peut prendre des initiatives pour faire examiner des dossiers par, par exemple, des banques d'affaires et autres. Cela a été le cas lors d'augmentations de capital pour, par exemple, l'achat de certaines banques, comme nous en avons parlé tout à l'heure.

Quel était le sujet récurrent au sein du comité d'administration de Dexia? La liquidité était-elle au centre du débat?

Ma réponse: les sujets ont bien sûr évolué en

fonction des problèmes et opportunités qui se posaient au groupe. Il est clair que depuis les accords passés avec la Commission européenne, le suivi de ceux-ci, et donc la liquidité, faisait partie des sujets régulièrement abordés.

Quelle était la stratégie discutée au sein de Dexia? Avez-vous toujours été d'accord avec les décisions prises?

Ma réponse: il est clair que la stratégie ne change pas chaque mois. Les dernières années, l'élément essentiel était le suivi du *fundings* du groupe et de l'avancement des accords avec la Commission européenne. En dehors des dossiers Crédiop et Sabadell, le groupe était d'ailleurs en général en avance sur le schéma de la Commission européenne. J'avais parfois d'autres préférences ou arguments, mais dans ce cas je me suis laissé convaincre par la majorité.

Je vais citer un exemple: rappelons-nous le cas Labouchere, l'achat de la banque à Jérusalem et la demande du Holding de vendre dans la mesure du possible le plus vite possible et les arguments qu'on donnait, questions de possibilités, etc. Dans la façon dont les dossiers Labouchere et Kempen ont été gérés, il y avait des éléments de finition où on n'était pas toujours d'accord. Mais, bien entendu, tenant compte des éléments, des conseils et de la vision de la direction journalière, en comité d'administration, on cherchait toujours le consensus et on tenait compte des éléments et des arguments de tout le monde.

Les administrateurs du holding étaient-ils mis au courant rapidement des décisions prises par le comité d'administration de Dexia?

Ma réponse: quand cela avait de l'importance directe pour le Holding Communal, oui. Ceci dit, les décisions importantes et stratégiques de Dexia étaient très souvent immédiatement communiquées aux marchés.

Comment était définie la position défendue au conseil d'administration de Dexia par M. Vermeiren?

Ma réponse: sauf exception, je ne pouvais pas me permettre, soit pour des raisons de discrétion soit pour des raisons de temps, de convoquer les organes du Holding Communal en vue de déterminer une position, si cela s'avérait nécessaire. Par ailleurs, je crois être suffisamment au courant des nécessités du Holding Communal pour pouvoir me faire une idée tout en respectant la priorité qui m'est imposée en tant

qu'administrateur de respecter d'abord les intérêts de Dexia, tout en tenant compte de mon rôle double d'administrateur du Holding Communal et de Dexia Holding. Cela me conduisait à défendre, dans la mesure du possible, une convergence des intérêts en jeu ou, au moins, une balance raisonnable entre les deux dans une perspective d'actionnariat stable de long terme.

En avril-mai 2011, dans une communication aux actionnaires, vous déclarez que vous osez être confiant par rapport au redressement du groupe Dexia pour 2014. N'y avait-il donc aucun signal qui laissait présager de la suite?

Ma réponse: d'abord, le message n'était pas aussi unilatéral que ce que la question laisse imaginer. D'ailleurs, madame la présidente, je vous enverrai les discours qui ont été tenus aux *roadshows* de l'époque, tant en 2008 qu'en 2011.

Dans la description que nous avons faite de la situation de Dexia à cette époque, le Holding Communal a attiré l'attention sur les éléments positifs mais certainement aussi sur les éléments négatifs de la situation de Dexia. Il nous semblait qu'il y avait suffisamment d'éléments pour avoir de l'espoir. Il est vrai que le Holding osait espérer que l'Europe parviendrait à maîtriser la crise des dettes souveraines en temps utile. Je parle ici du début 2011.

Quels étaient les sujets fréquemment abordés au conseil d'administration du Holding Communal?

Ma réponse: ici aussi, cela dépend de l'époque dont on parle. Avant la crise, on parlait régulièrement de l'évolution de nos actifs et de nos opérations financières (cf. la diversification). À partir de la crise, le sujet était bien sûr essentiellement la situation financière et son évolution.

Pourquoi n'avez-vous pas décoté la valeur de l'action dans votre bilan? Pourquoi le conseil d'administration a-t-il donné son accord? Comment avez-vous fixé la valeur de l'action?

Ma réponse: je lis dans la communication aux actionnaires d'avril-mai 2011 que la valeur de l'action reste à 8,26 euros suite à la proposition du conseil d'administration et que le commissaire a accepté.

De quel commissaire s'agit-il? S'agit-il du consultant envoyé par PwC (PricewaterhouseCoopers)? N'est-il pas dangereux de ne pas prendre en compte la valeur

du marché d'une action, d'autant plus que cette valeur est plus de trois fois inférieure à la valeur bilantaire?

Ma réponse: il faut d'abord se rappeler que le Holding Communal ne comptabilise pas selon les règles de l'IFRS, mais selon les règles comptables belges. Il ne consolide pas non plus ses comptes avec ceux de Dexia.

Dans les règles belges, il n'y a que deux possibilités de comptabiliser une participation, soit, à sa valeur d'acquisition, soit, à sa valeur de revente. Dès lors que Dexia était une participation à long terme, la logique du système veut qu'on comptabilise à la valeur d'acquisition. Cela n'a pas empêché le Holding de le mentionner très clairement, dans son rapport annuel des différents types de valorisation existant vis-à-vis des actifs.

Ici, je tiens à dire que je viens de remettre les rapports annuels à votre secrétaire.

Il a également motivé son souhait de suivi, et cela, par des commissaires aux comptes: MM. Peirce et Joos de PricewaterhouseCoopers.

Je signale par ailleurs que la plupart des autres grands actionnaires belges de Dexia ont également maintenu des valeurs encore supérieures à celles du Holding Communal, c'est-à-dire 9,9 - valeur d'achat au moment de la crise. Sauf évidemment Ethias qui, obligé par la Commission européenne de vendre sa participation, ne pouvait bien sûr plus la considérer sur un plan comptable comme étant à long terme.

Je rappelle que la valeur comptable au Holding était, à la fin 2010, inférieure à la valeur comptable en Belgian GAAP de l'action dans la comptabilité de Dexia qui était de 10,40.

Ici, je tiens aussi à signaler que, aussi bien à la Région qu'au fédéral, la valeur de 9,9 reste cotée en secondement. Nous étions donc à 8,26, si je ne me trompe.

Dans votre rapport annuel 2010, on parle de modèle interne de valorisation.

- Pourriez-vous nous expliquer de quoi il s'agit?
- Qui décidait de ce modèle de valorisation?
- Quel était le rôle des deux consultants externes de PwC?
- Quelle était leur implication dans le modèle de valorisation choisi?
- Ont-ils émis des critiques ou des objections par rapport à la valeur bilantaire accordée aux

actions?

- Quelle était la rémunération accordée à ces deux consultants externes?

Ma réponse: avant tout, MM. Peirce et Joos de PwC ne sont pas des consultants externes. Ce sont des réviseurs d'entreprise indépendants et assermentés, nommés par l'assemblée générale et qui émettent un rapport officiel sur les comptes présentés par le conseil d'administration.

Leurs rémunérations sont fixées par l'assemblée générale à 20 000 euros par an, susceptibles d'être augmentées en fonction de travaux supplémentaires.

Dans la période de crise que nous connaissons, il est fréquemment arrivé que, pour des actifs normalement cotés en bourse, il n'y ait plus de marché actif. Les prix qui sont alors indiqués ne reflètent pas un marché et ne sont pas significatifs. Dans ces cas, il est de coutume de valoriser, selon un modèle constitué sur base de différents paramètres financiers.

Les modèles que nos collaborateurs ont construits ont été analysés de façon approfondie par les commissaires et, le cas échéant, amendés à leur demande.

Dès que les marchés ont repris pour l'un ou l'autre actif, la valorisation par modèle a été abandonnée pour cet actif.

Quels documents avez-vous à votre disposition lors d'une réunion du comité d'administration?

Ma réponse: aussi bien au niveau de Dexia Holding qu'au niveau du Holding Communal, les documents présentés et nécessaires pour sous-tendre les décisions à prendre. Je vous renvoie toutefois à mon exposé introductif sur le rôle joué par un conseil d'administration dans un holding financier tel que Dexia Holding.

Pourquoi avoir emprunté à Dexia pour réaliser sa propre augmentation de capital? Qui a décidé de ce montage?

Ma réponse: il faut impérativement se replacer dans la situation de l'époque. Le marché du crédit du 1er octobre 2008 était fermé. Nous avons quand même demandé offre à plusieurs grandes banques qui se sont, toutes, refusées. Rappelons qu'il n'y avait pratiquement plus moyen à ce moment-là d'avoir un quelconque crédit et certainement pas de cette envergure! Dès lors, nous nous sommes adressés à Dexia Banque,

non sans nous être assurés que ce n'était pas illégal. D'ailleurs, à ce propos, nous avons remis une lettre, dont vous pourrez recevoir copie, madame la présidente, au Parlement flamand lors de l'entretien que nous y avons eu. Je parle de la vision de Dexia à l'époque et des aspects juridiques.

En outre, il fallait faire l'apport dans des délais particulièrement brefs et sous une pression politique considérable étant donné l'état de crise. Il est évident qu'à ce moment, tout le monde savait que le Holding devrait emprunter et que le marché était fermé. Il nous semble donc malvenu de reprocher maintenant au Holding d'avoir emprunté chez Dexia Banque.

En ce qui concerne la légalité de cette façon de procéder, des juristes internes et externes d'excellente qualité nous ont rassurés quant au fait que la loi permet un tel emprunt de la part d'une institution financière même si... est bénéficiaire de cette augmentation de capital.

Er was ook een reeks vragen van de N-VA-fractie, waarop ik zeer graag antwoord.

Waarom werd Dexia Holding in de Gemeentelijke Holding aan een niet-marktconforme koers, met name 8,26 gewaardeerd? Wanneer had de holding vereffend moeten worden indien men de actuele beurskoers had gehanteerd als waardering voor de aandelen van Dexia Holding? Wat waren de opmerkingen van de revisoren en auditoren bij de onrealistische waardering van het Dexia-aandeel?

Ik wil uw aandacht vestigen op mijn vorige antwoord op vragen die in dezelfde richting gingen. Ik heb uitvoerig op deze vragen geantwoord.

Werd in 2009 of 2010 een dividend betaald met geleend geld? Zo ja, voor welk bedrag, en bij welke instelling werd er geleend?

Mijn antwoord luidt: nee. In 2009 werd er geen dividend uitbetaald. Het dividend in 2010 werd in hoofdzaak betaald door de verkoop van bonusaandelen. Ik wijs u er bovendien op dat er in de wet een mechanisme ingebouwd is dat ervoor zorgt dat een vennootschap alleen dividenden kan uitkeren wanneer zij winst heeft gemaakt.

In het jaarverslag van 2010 haalt u aan dat een deel van de schuld werd aangegaan op korte termijn, via een programma van uitgaven van *commercial paper*. Volgens het jaarverslag 20

werd het programma "*commercial paper*" in 2010 niet aangetast door de financiële crisis. Gebeurde dit wel in 2011? Wanneer? Welke financiering viel weg?

Mijn antwoord luidt dat er in het voorjaar van 2011 nutteloos alarmerende berichten verspreid zijn over de financiële toestand van de Gemeentelijke Holding, meer bepaald in het zuiden van het land. Dit heeft traditionele intekenaars op de *commercial papers* van de Gemeentelijke Holding afgeschrikt, en zo daalde de omloop. Meer dan de helft van het programma ging op die wijze verloren.

De Gemeentelijke Holding maakt ook gebruik van opties in zijn financieel beheer. Welk doel hadden die opties? Wie waren de tegenpartijen? Beschikte de Gemeentelijke Holding over de nodige risicomodellen om die opties te volgen?

Mijn antwoord luidt als volgt – en de heer Bourgeois zal hier straks waarschijnlijk ook over uitweiden –: er zijn twee soorten opties aangewend zijnde putopties en callopties. Er werden alleen opties verkocht.

Op korte termijn werden zij gebruikt in het kader van het beheer van de tradingportefeuille van Dexia. Het gebeurde slechts in heel beperkte mate in verhouding tot de totale portefeuille.

Op langere termijn werden putopties aangewend, om op een zo voordelig mogelijke manier Dexia-aandelen te kopen teneinde de positie en de verankering van de Gemeentelijke Holding in Dexia te vrijwaren. Dit kon desgevallend samenlopen met de aangegane kredieten, in de mate dat de verkregen premies de kostprijs van het krediet verminderden. De tegenpartijen waren banken, hoofdzakelijk op de Belgische markt. Het model was eenvoudig; voor de langetermijnputopties werd er uiteraard van uitgegaan dat Dexia niet zou teloorgaan. De uitoefenprijs bij het vervallen van de optie was steeds lager dan de koers van het aandeel op het moment van het aangaan van de optie. Dat verschil bereikte soms 30 % en meer. In een aantal gevallen was die uitoefenprijs ook lager dan de boekwaarde van Dexia bij de Gemeentelijke Holding.

Zelfs het totaal uitoefenen van de opties was a priori, gegeven de omstandigheden en de redelijke vooruitzichten op het moment van het aangaan van de opties, geen probleem voor de Gemeentelijke Holding.

Hebt u in de aanloop naar de algemene vergadering contact gehad met de Nationale Bank op een ander moment in 2011?

Mijn antwoord is: nee. Ik heb na de algemene vergadering contact gehad met de heer Coene. Ik had beleefd een onderhoud gevraagd om de aandacht te vestigen op de problematiek van de holding, die eigenlijk in hoge mate het resultaat was van de kapitaalverhoging, na een politiek akkoord, van 500 miljoen euro in 2008. Trouwens, nadien heeft de heer Coene bij mijn weten... Toen hebben wij aangedrongen en heeft de gouverneur de eerste minister gecontacteerd, die daarop naar de minister-presidenten van de regio's heeft geschreven, om nogmaals de aandacht te vestigen op de problematiek ter zake, die niet alleen bij de holding bestond.

Ik kom tot de volgende vraag. Welke was de werking voor 2008? Uit de verklaringen van de heer Mariani en de heer Dehaene blijkt, toen zij de Dexia Holding gingen leiden, dat zij al snel vaststelden dat Dexia Holding "een *hedge fund*" was — dixit Mariani en Dehaene, die ik citeer — met een ondoorzichtige boekhouding en risicoprofiel. Had u dat aanvoelen al voor de redding in 2008? Hoe reageerde u daarop?

Dexia was geen actor van speculatie op korte termijn. Mijn antwoord zou nee zijn. Uitvoeriger kan ik het volgende zeggen. Ik heb begrepen dat hun verwijzing naar een *hedge fund* - een soort instelling die nu een negatieve bijklank heeft - eerder met beeldvorming te maken heeft dan dat zij naar een strikt inhoudelijke definitie verwijst.

Het belangrijkste risico van Dexia blijkt het liquiditeitsrisico geweest te zijn. Nu stellen dat de overheid in het algemeen een risico was op het moment dat Dexia haar activa is aangegaan, lijkt wat mij betreft niet evident. Het soeverein risico is pas met het losbreken van de Griekse crisis als dusdanig erkend en gegroeid. Zelfs Basel III is er nog niet uit hoe dat moet worden ingecalculeerd. Hoe dan ook, als Europa dat risico niet weet in te perken, wat de positie van Dexia zou versterken, dan wachten ons allen nog moeilijke tijden, en niet voor Dexia alleen.

Wat de boekhouding van de groep aangaat, kan ik zeggen dat iedereen weet dat de groep nogal complex ineens zat. Sommige elementen die na oktober 2008 waren vrijgegeven, waren toch verrassend, met name op het niveau van de consolidatie.

Dit gezegd zijnde, dit is een niveau van de werking

waartoe de aandeelhouders geen toegang hadden.

Ik kom tot de volgende vraag. De heer Pierre Mariani stelde in de hoorzitting van 7 november het volgende: "Tussen '95 en '96 steeg het aantal verschillende types leningen van 3 in 1995 tot 167 in 2006 en tot 223 in 2008. De groep gaf dus 223 verschillende leningen uit met de meest exotische indexen." Hoe schat u die evolutie in? Was er een verschil tussen de verschillende entiteiten in het gebruik van deze producten? Op welke manier werden de risico's van die producten toegekend en opgevolgd?

Mijn antwoord is dat ik denk dat ik hierop reeds uitgebreid heb geantwoord in een van de vorige vragen.

Dexia had als doelstelling in de periode 2000-2008 de grootste bank te worden op het vlak van publieke financiering. Kon u deze doelstelling onderschrijven? Strookt deze doelstelling met het doel van de Gemeentelijke Holding?

Mijn antwoord is het volgende. Ik heb in mijn inleiding uitvoerig het tot stand komen van deze strategie geschetst. Deze strategie lag dus aan de basis van het ontstaan van de Groep Dexia. Dexia stelde deze doelstelling voorop in een periode van mondialisering van het financiewezen en er was eigenlijk wel een plaats op de markt om dit te doen. Op zich kon de Gemeentelijke Holding dat wel aanvaarden. Het is evenwel zo dat nooit in detail werd uitgelegd hoe deze strategie zou worden uitgebouwd op financieel vlak. Het zogenaamde model heeft gedurende een lange periode resultaten geboekt, maar is blijkbaar niet duurzaam houdbaar gebleken, gezien de ontwikkelingen van de internationale financiële markt.

Ik zal aan de commissie een document bezorgen dat mij in het jaar 2005 werd opgestuurd door de directie van Dexia. Men vestigt daarin de aandacht op de reacties die er zijn geweest in 2005, na een vergadering, een *investor's day* op 11 februari 2005, begeleid door de visie van alle analisten. Als ik deze visie lees met de pronostieken die de verschillende banken — al de grote banken gaande van wereldbanken, andere en Belgische — hebben gedaan, dan zie ik dat het *target* op dat moment naar de markten toe, van al deze analisten, schommelde tussen 17 en 21 euro. Wij spreken toen over 2005 en 2006. Dit werd bevestigd op het einde van het jaar. Ik zal het document bezorgen aan de commissie.

De redding van Dexia in 2008. In hoeverre acht u de gekozen oplossing voor de redding van Dexia in 2008 de juiste?

In 2008, op het ogenblik van het drama, was ik in Oostende gehospitaliseerd gedurende enkele maanden. Ik heb dus het momentum, met name de gesprekken, niet meegemaakt. Ik kan dus echt niet uitweiden – dat zal later ook blijken – over wat zich op dat moment precies heeft voorgedaan, omdat ik er geen deel van uitmaakte.

Ik wens echter expliciet te zeggen dat de beslissingen die mijn collega's in de raad van bestuur van de Holding hebben genomen en van degenen die haar vertegenwoordigden, mij onafwendbaar leken op dat moment, op een moment dat ik onpartijdig van de zaken heb kennisgenomen. Ik wil mij absoluut niet verstoppen achter het feit dat ik op het moeilijke moment van Dexia gedurende twee tot drie maanden uit circulatie was.

In hoeverre acht u de gekozen oplossing dus de juiste?

Zoals gezegd was de liquiditeitscrisis eind september, begin oktober brutaal, ongekend en onverwacht hevig. Ik neem aan dat de oplossing achteraf gezien misschien niet de beste was, maar achteraf is het natuurlijk altijd gemakkelijker. Het is wel zo dat de 6 miljard euro de liquiditeitsbehoefte van Dexia niet dekke, maar misschien had kunnen bijdragen tot het herstel van het vertrouwen ten aanzien van Dexia.

De vraag is tevens of een ander alternatief toen politiek en financieel haalbaar was. Waarschijnlijk was de crisis te algemeen, opdat de oplossing van Dexia zou volstaan, maar opnieuw, dat is gemakkelijker in te schatten dan toen dit het geval was.

Kunt u dit traject van de redding in 2008 schetsen? Wanneer werd de Gemeentelijke Holding gecontacteerd?

Deze vragen zullen waarschijnlijk later door mijn collega worden beantwoord.

Was het een optie om niet deel te nemen aan de kapitaalverhoging?

Ik heb daarstraks gewag gemaakt van het feit dat door de raad van bestuur en haar vertegenwoordigers werd geoordeeld, gegeven de feiten en de omstandigheden, gegeven de directieve, gegeven het feit dat iedereen in dit land

de toestand van de Gemeentelijke Holding kende, gegeven het feit dat er duidelijk was gezegd dat de holding als dusdanig niet de mogelijkheid zag om te lenen omdat zij volop bezig was met haar diversificatie.... Die diversificatie is vrij gunstig verlopen, vandaag de dag nog. Het actief op de liquidatie is trouwens een belangrijk actief, dat ten goede zal komen aan de afrekening.

Wat de kapitaalverhoging zelf betreft, heb ik gewezen op het feit dat het een ruim akkoord was op brede, ruime schaal en gegeven de tijd waarin het moest gebeuren en de snelheid waarmee het moest gebeuren, is de beslissing die de raad van bestuur heeft genomen ten gepaste tijde, in de tijd gezien een normale beslissing geweest.

Nogmaals, de beslissing was normaal, wanneer men ook rekening houdt met de elementen en de antwoorden die ik heb gegeven over de vraag of het correct, mogelijk en legaal was om de lening bij Dexia Bank aan te gaan. Daarover heb ik daarstraks al uitvoerig uitgeweid.

Werden na Dexia Bank België ook andere banken gecontacteerd?

Ik meen dat ik ter zake duidelijk heb gesteld dat vele banken werden geconsulteerd. Ik zou durven te stellen dat zulks, voor iedereen, achter gesloten deuren gebeurde. Gezien de *closing* van de bank, gezien het belang of de grootte van het bedrag als dusdanig, gegeven de feiten en gegeven het feit dat de banken elkaar onderling geen geld leenden, was de toestand praktisch niet doenbaar. Ik kan hier echter bevestigen dat ook andere, grootbanken zijn geconsulteerd, met een negatieve respons.

Op welke manier werden gemeenten gecontacteerd voor een deel ... Ik geloof dat ik iemand ben vergeten. Mijnheer Dedecker, ik verontschuldig mij. Ik denk dat ik bij uw vragen ben gekomen. Toch niet? Neen? Ik verontschuldig mij.

Hoe werd het bedrag bepaald? Werden behalve Dexia Bank België ook andere banken gecontacteerd voor eventuele *feeds*?

Op voormelde vraag heb ik geantwoord.

Op welke manier werden de banken gecontacteerd?

Ook daarop heb ik geantwoord.

Dat over de kapitaalverhoging van de

Gemeentelijke Holding in 2009 – ik vermoed dat men het daarover heeft – op allerhande, schriftelijke manieren wordt gesproken, kan ik hier bevestigen. Er werden doorheen het land tien infovergaderingen georganiseerd.

Ik twijfel hier over de vragen op welke manier de gemeenten voor een deelname in de kapitaalverhoging werden gecontacteerd. Wij gaan ervan uit dat het om de kapitaalverhoging bij de Gemeentelijke Holding en niet bij Dexia Bank gaat, omdat de gemeenten natuurlijk geen aandeelhouder van Dexia Bank zijn. Ik ga dus van voormelde stelling uit, wat logisch is.

De kapitaalverhoging van de Gemeentelijke Holding in 2009 gebeurde op allerhande, schriftelijke manieren. Er werden doorheen het land tien infovergaderingen georganiseerd, tijdens dewelke het voorstel grondig werd toegelicht.

Mijnheer de commissaris, het is inzake de onderschrijving van de “opgedrongen” – dat mag ik eigenlijk niet stellen – kapitaalverhoging ook van belang te weten dat later, wanneer door de val van het aandeel van Dexia de waarborg van de Staat en van de regio's werd gevraagd, er door de Staat en de regio's op werd aangedrongen dat een kapitaalverhoging of een andere mogelijkheid zou bestaan om de kapitaalmogelijkheden of de eigen middelen van de maatschappij te verhogen.

Op bedoeld moment werd binnen de gesprekken gewag gemaakt van een mogelijkheid die door Publigas zou kunnen worden geboden. Publigas, dat op dat moment door de verkoop van Distrigasaandelen over belangrijke bedragen beschikte, werd toen ook, behalve de genoemde banken, gecontacteerd. Er zijn verschillende gesprekken en onderhouden geweest. Er zijn ook verschillende voorstellen door Publigas geformuleerd.

Publigas heeft uiteindelijk haar eerste standpunt, dat erg verregaand was en dat een hoge kostprijs met zich bracht – met kostprijs bedoel ik eerst de rente en de kostprijs voor het indekken van de lening – ... Er was ook het feit dat Publigas vroeg dat de gemeenten individueel borg zouden staan. Er is niet op het standpunt van Publigas ingegaan, ook niet na een tweede voorstel van Publigas, dat uiteindelijk een prijs – alle risicopremies en andere premies inbegrepen – van ongeveer 11,5 % gaf, wat betekende dat op dat moment niet op het voorstel werd ingegaan.

Het voorstel was ook dat het bedrag maximaal voor vier jaar werd geleend, weliswaar

verlengbaar indien mogelijk. Het was bovendien ook gegarandeerd en ingedekt door de Staten en de regio's voor een totaal bedrag op dat moment van 800 miljoen euro, wat dus niet tegemoetkwam aan de wensen van diegenen die onze waarborgverzekeraars gaven, met name de Belgische Staat en de regio's.

Een volgende vraag is hoe men tot een dividend van 13% is gekomen voor de gemeenten die intekenden op een kapitaalverhoging. Het was een algemene wens van de aandeelhouders zelf om naar aanleiding van deze kapitaalverhoging zo veel als mogelijk wijzigingen aan de structuur van het aandeelhouderschap van de holding te vermijden.

Tevens wilde men alle aandeelhouders de kans geven hun positie in de holding te vrijwaren. Daarom werd als preferentieel dividend, dus enkel op het bedrag van de kapitaalverhoging in speciën, de jaarlijkse leningslast voor een lening op tien jaar in de begroting van de gemeenten vooropgesteld. Dat was toen ongeveer 13% voor een lening op tien jaar, kapitaaldelging en rente.

Dit gezegd zijnde, op basis van het voorzichtig doortrekken van de toenmalige evolutie van Dexia, was het preferent dividend betaalbaar voor de holding. Ik herinner er trouwens aan dat voor het boekjaar 2009 Dexia een dividend heeft uitgekeerd van 0,52 euro per aandeel, wat ruimschoots volstond om het preferent dividend te betalen.

Bovendien werd iedereen verwittigd, tot in de statuten toe, dat er mogelijk een of ander jaar geen preferent dividend zou zijn. U mag inderdaad niet uit het oog verliezen dat het om een echt dividend ging, dat wil zeggen dat er maar sprake zou zijn van een uitkering in de mate dat de Gemeentelijke Holding voldoende uitkeerbare winst zou hebben.

Ik wil hierbij even blijven stilstaan omdat er heel veel reacties zijn gekomen. Het cijfer van 13% is inderdaad heel hoog, maar wanneer men incalculeert en weet hoe het aandeelhouderschap van de Gemeentelijke Holding als dusdanig is ontstaan, en rekening houdend met hetgeen ik net heb gezegd over Publigas, was er geen andere mogelijkheid omdat op dat moment de waarborg als dusdanig heel hoog was.

Er werd een dubbel systeem voorgesteld, met name een bedrag van 250 miljoen euro en het overdragen van de certificaten waarvan de gemeenten eigenaar waren en die 25% van het

aandelenpakket betroffen. Deze werden ingebracht in de maatschappij, wat betekent dat de waarborg gevraagd door de Staten en de regio's als dusdanig zou verhogen.

Ik wil ook duidelijk stellen dat tijdens de *roadshows* – die teksten zullen wij u bezorgen, mevrouw de voorzitter – die gehouden zijn – een tiental ter zake – duidelijk de situatie als dusdanig werd uitgelegd. Er zijn twee *roadshows* geweest. Eerst en vooral in 2008, onmiddellijk na de crisis, om de gemeenten in te lichten wat betreft de toestand als dusdanig.

Het is toch wel belangrijk hier even de aandacht op te vestigen. De gemeenten als dusdanig vragen en hebben enorm veel aandacht niet alleen voor het feit van de stroom van dividenden die werden uitgekeerd, maar ook voor het feit dat men de zekerheid wilde dat de investeringen van de gemeenten te allen tijde zouden kunnen worden gewaarborgd door Dexia Bank. Ik kom er straks op terug, want ik denk dat de heer Dedecker daar een vraag over had, maar dat betekent niet dat Dexia als dusdanig een monopolie had.

Trouwens, de wetgeving ter zake is zeer duidelijk: bij het aangaan van leningen moeten de gemeenten verschillende financiële instellingen consulteren. Men stelt echter vast – in het bijzonder in Frankrijk op dit moment, maar ook bij ons – dat wat de aanvragen en de inschrijvingen betreft bij het aangaan van leningen men dikwijls moet vaststellen dat er maar één bank op reageert. Dus de 13 % is ook te beschouwen als zijnde de mogelijkheid van terugbetaling van de lening, van kapitaal, op een korte termijn of halflange termijn van tien jaar rente plus kapitaal.

De werking van Dexia 2008-2011. Het is duidelijk dat ik te uwer beschikking sta om daarover dadelijk meer uitleg te geven. Ik wil toch iets uit de wereld helpen. Tijdens de *roadshows* waren er hevige discussies. Die van 2009 heb ik bijna allemaal meegemaakt, die van 2008, onmiddellijk na de crisis, niet omwille van de reden die u kent. Het is duidelijk dat de discussies vrij hevig zijn geweest en zeer expliciet, maar dat de vergadering in het algemeen en ook de algemene vergadering in zeer ruime en hoge mate kon instemmen met de kapitaalverhoging.

Ik heb er gewag van gemaakt, mevrouw de voorzitter: wij hebben zo-even verwezen naar de liquidatievergadering, de bijzondere algemene vergadering. Daar is nog gebleken dat de steden en gemeenten die niet wensten in te tekenen, dit

niet moesten. Er waren er 111. Het cijfer zit nog in mijn gedachten, omdat het daar ter zake is vermeld. Men heeft daar duidelijk onderstreept, in hoge mate ondersteund door de stelling dat desbetreffend toch iedereen de vrije keuze heeft gehad de mogelijkheid te hebben, maar met in het achterhoofd elementen als de toestand waarin Dexia was verzeild, de toestand van het behoud van verankering en in hoge mate ook het verdedigen van het kapitaal.

Het doet mij enorm verdriet – ik heb dat nog al op andere plaatsen gezegd – vandaag in deze situatie terecht te zijn gekomen. Doch, de tijd van de kapitaalverhoging, 2008 en 2009, hield in dat men een enorm patrimonium, meer dan 15 procent op dat ogenblik, door de kapitaalverhoging herleid tot 14,1 had te verdedigen. Daarbij kwam ook de wens tot Belgische verankering van de bank. Het verdedigen van het patrimonium liep nadien faliekant af door omstandigheden die moeilijk voorzien konden worden, denk maar aan de soevereine crisis op dat moment.

Er is ook een ander element dat speelt op het moment dat het aandeel zich had herpakt. We waren op het moment van de verhoging terug gestegen naar 6 à 7 euro, waar we in het begin van het jaar, onmiddellijk na de crisis, gezakt waren tot 1,1 euro per aandeel. Dat was toch wel een bedenking op dat moment, waar zeer velen positief op hebben gereageerd. En wat betreft de anderen: het was een vrije keuze, niemand werd de arm omgewrongen. Ik zeg dat omdat men dat links of rechts wel eens leest. Ik denk dat wij niemand hebben verleid. Dat heb ik ook links en rechts gelezen. Het was een vrije keuze van al diegenen die hebben ingetekend en die is zeer duidelijk gerespecteerd. Het zou trouwens niet anders kunnen. Er is ook een statutenwijziging desbetreffend doorgevoerd.

Ik ga verder met de vragen en kom zo tot de werking van Dexia 2008-2011. Is er binnen de raad van bestuur in 2009 en 2010 ooit overwogen om de obligatieportefeuille sneller af te bouwen?

De obligatieportefeuille was herhaaldelijk het voorwerp van informatie en discussie. Ze is sowieso drastisch afgebouwd, sneller dan voorgeschreven door Europa en bovendien werden provisies aangelegd om toekomstige verliezen desbetreffend te dekken.

Als men mij dus vraagt of men heeft overwogen om de obligatieportefeuille sneller af te bouwen, dan bevestig ik: in de mate van het mogelijke. Met

de mate van het mogelijke bedoel ik de gevolgen van een snellere afbouw, de gevolgen én voor de staten én de gevolgen in de verkoop op de markt. Ondertussen was de markt niet zo rooskleurig op bepaalde momenten en was het niet altijd het moment om nóg sneller af te bouwen, wetende dat de problemen als dusdanig waren gerezen.

Naar mijn gevoel, naar mijn oprechte mening, en met kennis van zaken van de dossiers, is de afbouw die er is gebeurd groot. De cijfers spreken voor zichzelf: van 260 miljoen euro in 2008 is men naar 96 miljoen euro gegaan, wat toch op een korte tijdsspanne een grote afbouw was. De heren Mariani en Dehaene en de raad van bestuur verwijzen zeer dikwijls naar het feit dat, indien zij nog enkele jaren hadden gehad, het *target* was om ongeveer te kunnen afbouwen op een tijdsspanne van 4 à 5 jaar. Had men dus nog een jaar extra gehad, herinner u, van 260 naar 96 miljoen euro, dan was die toestand geklaard geweest.

Volgende vraag. Hoe werd het liquiditeitsrisico opgevolgd? Welke informatie was er beschikbaar in de raad van bestuur? Was er een verscherpte opvolging na mei 2011?

De liquiditeit werd vanaf de crisis altijd scherp opgevolgd, op basis van cijfergegevens en commentaren daarbij. Uiteraard was dat ook het geval na mei 2011.

Volgende vraag. De heer Coene gaf aan dat er midden juni overleg is geweest met de heren Mariani en Dehaene omtrent de herstructurering van Dexia. De heer Dehaene gaf aan dat daar een aantal mogelijke scenario's zijn besproken, waaronder de verkoop van DBB. Is dat ooit besproken in de raad van bestuur? Hebt u weet van de andere scenario's?

De verkoop van DBB was nooit een scenario op de raad van bestuur, behalve helemaal op het einde. Sommige aandeelhouders hebben wel degelijk andere scenario's bestudeerd, maar die werden door de Staten verworpen. Ik heb het in het bijzonder over de laatste dagen, waarin de holding en andere een voorstel hadden geformuleerd met het oog op een *switch* van aandeelhouderschap van de NV naar DBB. De Staten hebben geoordeeld daarop niet te kunnen ingaan.

Volgende vraag. Heeft de heer Mariani op de raad van bestuur van 31 augustus een brief van de Nationale Bank ter sprake gebracht? Is er ook over de inhoud van de brief gesproken?"

Ja, de raad werd over een brief van de Nationale Bank ingelicht, evenals over een voorstel van antwoord. Dat werd uitvoerig besproken. Tijdens al de jaren waarin ik de eer had, deel uit te maken van de raad van bestuur, kwamen daar altijd de brieven van de toezichhouders, met het antwoord, aan bod die betrekking hadden op de algemene strategie of op belangrijke wijzigingen. Ze werden ter mededeling aan de raad van bestuur gegeven.

Ik heb het niet over de technische kant van de zaak. Dat is een zaak van het management. Het auditcomité kon daarover worden ingelicht. Nadien volgde altijd een mondeling verslag van de voorzitter van het auditcomité. Daarop werd allusie gemaakt in de notulen van de raad van bestuur. De laatste dagen heb ik gezien dat er een *dataroom* in werking is en dat de experts van uw commissie al die elementen kunnen nakijken. Dat zal bevestigen wat ik hier juist heb gezegd.

Volgende vraag. Was u ervan op de hoogte dat er onderhandeld werd met de CDC en de Banque Postale over de inrichting van een nieuwe bank voor de lokale besturen in Frankrijk? Wat was uw standpunt daaromtrent?

Reeds vroeg werd er gesproken over een tussenkomst van de Banque de la Poste. Ik herinner mij inderdaad maanden in 2011 waarin er, rekening houdend met de problematiek van de *funding*, gezocht werd naar akkoorden binnen en met de Banque de la Poste. Er werden altijd hoopgevende berichten meegedeeld. Die hoopgevende berichten zijn zich heel waarschijnlijk nu aan het formaliseren in samenwerking met CDC, de belangrijke Franse aandeelhouder, zoals u weet.

Het volgende wil ik toch benadrukken. Vanaf een bepaald ogenblik, maar eigenlijk vrij dicht bij het moment waarop de groep werd gesplitst, is er sprake geweest van de oprichting van een nieuwe bank van de lokale besturen in Frankrijk. Daarvoor is er een dubbele reden. Dit is maar een persoonlijke bedenking die ik eraan toevoeg. Ik kan dit niet met zekerheid zeggen, maar ik haal het uit persknipsels van de Franse kranten, zoals *Le Figaro* en andere. Er schijnt in Frankrijk een werkelijk probleem te bestaan om te voorzien in de investeringen van de steden en de gemeenten. Het is niet zoals bij ons. Ik heb daarstraks de aandacht gevestigd op het feit dat een van de redenen van bestaan, van de verankering, het voortbestaan, de verdediging van en het ter hulp snellen aan Dexia, is dat te allen tijde in de fondsen moest kunnen worden voorzien om de

investerings van de steden en gemeenten mogelijk te maken. Dus, dat kwam regelmatig aan bod.

Wij wisten dat er in Frankrijk een probleem was. Laten wij ook niet vergeten dat, door de liquiditeit en de *funding*, de centralisatie van heel het gebeuren in Brussel plaatsvond, in DBB, zoals het van bij het begin was afgesproken. Daar werden soms ook vragen over gesteld. De verdeling vanuit Brussel naar DCL en andere, gebeurde door de *manpower* en *womenpower* binnen DBB, dus in België.

Op de vraag kan ik dus antwoorden, dat dit helemaal op het laatste inderdaad aan bod kwam en dat, behalve tijdens de vorige maanden, regelmatig de aandacht erop werd gevestigd, en meer in het bijzonder door uw dienaar en door de Belgische aandeelhouders, dat men daar vooruit moest omdat men een oplossing moest zoeken voor de *funding*.

Ik kom zo dadelijk tot de vragen van CD&V.

Ik wil niet in herhaling vallen, maar indien er bijkomende vragen zijn, ben ik natuurlijk te uwer beschikking om te antwoorden, in de mate van mijn mogelijkheden, en in de mate van wat toelaatbaar is, gegeven de feiten en de verplichtingen van een bestuurder. Ik wijs er onmiddellijk op dat het in mijn bedoeling ligt, en ik denk in de bedoeling van iedereen, ook van Dexia Bank, van de bestuurders en van de directie, om de grootste doorzichtigheid tentoon te spreiden. Dat is tenminste het geval voor de Gemeentelijke Holding in eerste instantie, maar ook Dexia Bank wil ter zake de grootste doorzichtigheid. Normaliter geven wij in geen enkel geval ook maar enige inlichting. Voor zover mijn antwoorden geen problemen zouden creëren omwille van de beursnotering, wil ik ze u echter graag ter beschikking stellen.

Mevrouw de voorzitter, ook ten aanzien van uw commissie wens ik dit duidelijk te stellen, als men vragen heeft. Ik zal natuurlijk langs de *liquidator* moeten gaan, want ondertussen is de Gemeentelijke Holding vereffend. De documenten van de Gemeentelijke Holding zijn nu in het bezit van de vereffenaars. Ik heb desbetreffend reeds gesprekken gevoerd met de vereffenaar en ik heb zijn aandacht gevestigd op het feit dat heel waarschijnlijk de mogelijkheid bestaat dat er in de nabije toekomst vragen worden gesteld. Ik heb hem gevraagd om zijn medewerking om die documenten op te vragen en hij heeft zijn medewerking vanmiddag nog ten stelligste

bevestigd.

Ik heb dan de vragen van de CD&V-fractie. De eerste gaat over de toezichthouders: uit het verslag van de vorige bankencommissie blijkt dat er bij KBC sprake was van geconsolideerd toezicht. Hoe komt dit? Was dit bij Dexia ook het geval? Wat was de relatie tussen de toezichthouders van België en Frankrijk? Hoe verliep de communicatie?

Mijn antwoord luidt als volgt. Bij Dexia Groep was er uiteraard een vorm van gemeenschappelijk toezicht door de Belgische en Franse controleautoriteiten, waarbij de Belgische CBFA de *lead* had vermits Dexia formeel een Belgische groep is. De dochtermaatschappijen werden evenwel door elke controleautoriteit afzonderlijk gecontroleerd in hun land. Ik kan mij uiteraard, spijtig genoeg, niet uitspreken over eventuele relationele problemen tussen de toezichthouders.

Ik kom tot de tweede vraag, over de periode 2007-2008. Uit de presentatie die de heer Luc Coene, gouverneur van de Nationale Bank van België op 26 oktober in de Kamer gaf, blijkt dat de balans van Dexia tussen 2007 en 2008 de problemen bij Dexia nog heeft vergroot. Wat waren de beweegredenen hiervoor?

Mijn antwoord is zeer simpel, het was de ontwikkeling van de *business*, de evolutie van de markten.

Op de vraag wat de reactie hierop was van de raad van bestuur, het auditcomité en de toezichthouders, meen ik te mogen verwijzen naar de verschillende antwoorden die ik op de vorige vragen heb gegeven en waar ik duidelijk heb gesteld hoe de raad van bestuur binnen zijn mogelijkheden deze zaak naar voren bracht.

Welke impact heeft dit gehad op de reddingsactiviteiten? Mijn antwoord is dat dit natuurlijk de vereiste vermindering van de balans heeft vergroot.

De volgende vraag, over de periode na 2008, luidt waarom het oprichten van een *bad bank* geen optie meer was vlak na de redding van 2008.

Ziehier mijn antwoord: het spijt mij, sorry, maar ik was buiten circulatie, ik heb het reeds gezegd, wegens gezondheidsproblemen en ik kan daarover dus echt niets zeggen en geen visie naar buiten brengen.

De vierde vraag betreft *corporate governance*. In

welk mate is de informatie die beschikbaar was in risicoanalyse geformaliseerd en besproken door de raad van bestuur?

Mijn antwoord is het volgende: risicoanalyse was bij uitstek een domein van het auditcomité. Over hun werkzaamheden en de resultaten ervan werd in de raad van bestuur, ik heb het daarstraks reeds gesteld, regelmatig verslag uitgebracht en werden er desgevallend passende maatregelen getroffen.

Om bepaalde tegenstrijdigheden uit de wereld te helpen, kan ik herhalen dat ik in het Vlaams Parlement in antwoord op bepaalde technische vragen, logischerwijze normaliter verwees naar het feit dat die technische elementen het voorwerp uitmaken van de bevoegdheden van het directiecomité. Het beheer van risico's en andere is gewijzigd begin 2009. Vroeger was het auditcomité bevoegd. Later werd het auditcomité opgesplitst in twee facetten, namelijk het beheer van de risico's en de dagelijkse controle. Men had binnen de raad van bestuur de mogelijkheid te luisteren naar het mondelinge verslag van de voorzitter van de raad van bestuur, en desgewenst kon men, sinds 2009, een beroep doen op een *publilink* waaruit men elk element dat men nodig achtte kon distilleren. Maar ik wens duidelijk te stellen dat deze kwestie in hoge mate de verantwoordelijkheid en de bevoegdheid is van het dagelijks bestuur.

Ik kom tot de vijfde vraag. Waarom heeft men in 2011, toen men zag wat er met Dexia aan het gebeuren was, geen beroep gedaan op een infuus van de overheid, door de overheidswaarborgen aan te spreken?

Dit is mijn antwoord. Men mag niet vergeten dat het opnieuw aanvragen van waarborgen de toelating van Europa vereiste. Dexia heeft blijkbaar andere middelen gevonden om de liquiditeitsproblemen op te vangen, tot de crisis van het najaar. Ik verwijs ernaar dat na 21 oktober, na de opsplitsing van DBB en andere, een waarborg verleend moest worden — dat werd vermoedelijk door het Parlement behandeld — en dat ook Europa uiteraard zijn zegen moest geven.

Ik verwijs ook naar de visies en de directieven van Europa over de toestand in 2008. Het kan niet voldoende worden gezegd — ik meen dat dit een positief punt is — dat de heer Mariani zeer dikwijls de aandacht heeft gevestigd op het feit dat men zes maanden voorliep op de wensen van Europa, behalve op drie punten.

Van de 26 punten waren er 23 ingevuld. Er was wel een probleem met Sabadell en Crediop, respectievelijk een Spaanse en een Italiaanse bank, die behoorden tot de eerste banken die problemen creëerden door de soevereine crisis, maar die in het begin toch winstgevend waren. In de gegeven omstandigheden en in samenspraak met de Europese Commissie kreeg men die echter moeilijk verkocht.

Men kan natuurlijk alles verkopen, op welk moment ook, maar men moet de voorwaarden bekijken. Wat dat betreft zijn de gesprekken bestendig tussen de heer Mariani, die eigenlijk de *go between* was tussen Europa en de raad van bestuur, met een ploeg van mensen rond zich, desbetreffend gevolgd, en weet men dus dat Sabadell en Crediop nog moeten worden verkocht.

Ik vestig er dus ook de aandacht op dat nieuwe waarborgen, om direct te antwoorden, — ik begin een beetje vermoeid te worden, mevrouw de voorzitter, mijn stem bedoel ik — en de aanvraag om een nieuw infuus bij de overheid, natuurlijk onderhevig zijn aan een benadering waarin de Europese Commissie haar goedkeuring daaraan moet hechten, wat nu nog altijd het geval is voor de waarborg ingevolge oktober.

La présidente: Monsieur Vermeiren, souhaitez-vous une courte interruption?

Francis Vermeiren: Non, je vous remercie, madame la présidente. J'ai l'habitude.

Zevende vraag. Het businessmodel. Was dit leefbaar?

Ik zou terug willen verwijzen naar die *investor's day* in 2005.

Was dit leefbaar?

Ja, gedurende een lange periode blijkbaar wel. De liquiditeitsproblemen hebben zich in 2008 en nadien voorgedaan. Als men de geschiedenis zou schrijven, en ondertussen is dat aan het gebeuren, dan zou men inderdaad vaststellen dat zeer velen het businessmodel onderschreven. Ik spreek alleen voor mijzelf als ik zeg dat ik de indruk had dat het model dat men voorstelde en de bedoeling die men had bij de fusie tussen het Gemeentekrediet en het Crédit Local de France, met het teveel aan fondsen vanuit België, een zeer goede wisselwerking mogelijk maakte tussen beide maatschappijen.

Nadien is echter bewezen dat men voor het financieren van langetermijnleningen een beroep heeft gedaan op kortetermijnkredieten. Zolang alles goed ging, stelde er zich geen enkel probleem. Men boekte dan ook schitterende resultaten. Iedereen is er volgens mij "ingelopen". Alle analisten, alle verslagen, alle controlediensten hebben gedurende die periode nooit enige allusie gemaakt of rechtstreeks het businessmodel afgeschoten.

Het standpunt inzake de swaps. Standpunt over de hoeveelheid. Gebruikte men de juiste swaps? Kon men zich op andere manieren indekken en tegen welke kostprijs?

Ik herinner mij discussies in dit Parlement. Minister Maystadt was toen nog minister van Financiën. Hij werd geïnterpelleerd over de swaps die de Belgische Staat had onderschreven. Daaraan was een hele historiek verbonden. Swaps zijn een instrument waarmee men de renteverhogingen en renteverlagingen kan opvangen. Men onderschrijft ze naar gelang van de omstandigheden en ze vormen een bevoegdheid van het dagelijks bestuur. In vele gevallen gebeurt dit, omwille van de snelheid van handelen, trouwens in de zalen. Ook daar heeft de heer Mariani tijdens een van de vorige vergaderingen de aandacht gevestigd op het feit dat men na 2008 de verschillende mogelijkheden van die zalen fel heeft afgebouwd en hen sterk heeft herleid.

Swaps maken het voorwerp uit van controle op beslissingen van het dagelijks bestuur. Er werd gewag van gemaakt in de audit. Indien er ter zake vragen waren, werd dit door de auditcommissie behandeld en verwoord tijdens de vergaderingen van de raad van bestuur in zijn totaliteit. Men vermeldde niet speciaal waarover het precies ging. Men had het over de risicoanalyse en het indekken, het verzekeren van desbetreffende middelen. Swaps zijn ten slotte een vorm van verzekering.

Ik wens hier toch duidelijk te stellen, omdat ik de gelegenheid krijg en ik ben uw commissie daarvoor dankbaar, mevrouw de voorzitter, dat mij in de commissie in het Vlaamse Parlement door een eerbiedwaardig commissaris – ondertussen bevorderd – werd gevraagd of ik op de hoogte was van de swaps en of ik daarbij werd betrokken.

Mijn antwoord was natuurlijk neen op het onderschrijven, het verhandelen. De technische benadering van de swaps is duidelijk iets dat toekomt aan het directiecomité en aan de

betrokken diensten. Ik had daar toen ook al, dat blijkt uit de notulen van die vergadering, vermeld dat het auditcomité daar regelmatig inlichtingen over had en dat iedereen de inlichtingen die hij wenste kon bekomen.

Mijn verwondering was groot toen ik beelden op tv zag verschijnen waar men twijfelde aan mijn woorden. Ik kan mij vergissen, maar men moet nooit twifelen aan mijn woorden. Men twijfelde aan mijn woorden, dat ik het tegenovergestelde zou hebben gezegd van de heer Mariani of de heer Dehaene tijdens een hoorzitting hier. Daar werd nogal de aandacht op gevestigd. Dat was ook het voorwerp van enkele persartikelen. Ik las trouwens dat men zei dat hetzij de heer Mariani, hetzij de heer Dehaene, hetzij de heer Vermeiren loog. Ik denk niet dat er op dat moment enig misverstand mogelijk was.

Ik heb ook vastgesteld in de verklaringen van de heer Dehaene dat hij dat heeft rechtgezet in de tweede vergadering in deze commissie. Daar heeft hij duidelijk gezegd dat het absoluut zo is dat de verhandeling, het bepalen van de voorwaarden, het nuttig oordelen over het ja dan neen benutten van de swaps, duidelijk voor het dagelijks management is, met de verslagen in de totaliteit, niet individueel dossier per dossier, in het auditcomité en met vermelding in de raad van bestuur.

Er was dus absoluut geen tegenspraak tussen wat ik heb gezegd en wat de heer Dehaene heeft gezegd. Er was misschien een verduidelijking nodig of misschien heb ik mij niet voldoende of niet verstaanbaar uitgedrukt en dan verontschuldig ik mij daarvoor. Ik denk echt dat het niet nodig is want de duidelijkheid hierover is door de heer Dehaene gecreëerd tijdens de vergadering en ik bevestig dat hier ook.

Ik betreur dus de woorden die toen zijn gevallen, maar dat zal ook het momentum zijn geweest. Men is niet altijd meester over de keuze van zijn woorden. Ik maak die vergissing ook soms.

Vragen onder punt 9. Had u ervaring met stresstests? In welke mate was u daarbij betrokken? Wat denkt u over de meetinstrumenten die daarin zijn gebruikt? Zijn deze adequaat?

De stresstests werden bepaald door regulerende instellingen op Europees niveau. Ik durf mij niet uit te spreken over de waarde van deze tests. De keuze toont wel duidelijk aan dat bepaalde elementen zoals de soevereine schuld niet als

risico werden beschouwd in het verleden. Wij hebben dat deze nacht geschreven maar ik heb daar ondertussen toch wel enkele bedenkingen bij.

Wanneer men de resultaten van de stresstests heeft gezien – er zijn er ondertussen twee geweest – en men weet wie de stresstest leidt – de Europese Commissie met de Europese banken bijgestaan door de nationale banken – heeft men zich twee keer positief uitgesproken tegenover Dexia. Dat is niet verwonderlijk omdat de solvabiliteit van Dexia Groep altijd vrij behoorlijk is geweest, meestal beter dan de andere banken. Denk aan de Tier 1 die op een bepaald moment meer dan 13 % bedroeg en vandaag nog ongeveer 10 %. Wij schreven regelmatig 12 à 13 % Tier 1. Wat dat betreft, de stresstest, ik spreek mij niet uit over hoe men het doet, het is trouwens de bankwereld...

Ik stel vast dat men binnen die stresstest nooit heeft gedacht aan de soevereine crisis. De vraag die ik mij wat dat betreft stel, is of men op de hoogte was van die soevereine crisis, de komende, in de tweede stresstest. Misschien wel. Indien men op dat moment de liquiditeitsproblematiek van niet alleen Dexia zou hebben benaderd, wat zou het gevolg daarvan geweest zijn, zou de crisis vandaag niet veel groter zijn geweest? Dit is maar een persoonlijke bedenking. Ik heb vandaag dus enigszins begrip voor het feit dat men de problematiek van de soevereine crisis nooit heeft ingebracht omdat ze misschien niet voorzien was. Dat kan men echter niet meer zeggen voor 2011.

De elementen die zijn naar voren gekomen uit de eerste stresstest – ik denk nu aan de Gemeentelijke Holding, maar ook voor iedereen – waren zeer positief wat mede bepaalde dat in de maand mei iedereen nog vrij positief was. Ik herinner mij dat op dat moment de mogelijkheid nog werd overwogen of vooropgesteld dat indien er niets wijzigde er in het voorjaar van 2012 voorschotten op dividenden zouden kunnen worden betaald. Mededelingen hebben dat duidelijk naar voren gebracht.

Wat de stresstest zelf betreft, wat de techniciteit ervan betreft, zult u willen begrijpen dat ik wat dat betreft geen enkele verdere mededeling kan doen.

Dan zijn wij gekomen bij de vraag van de heer Dedecker. Met welke doelstelling...

Jean Marie Dedecker (LDD): Mijnheer Vermeiren, u mag zich de moeite besparen om ze

te overlopen. Er zijn veel overlappende vragen van verschillende partijen.

Ik heb liever dat wij overgaan tot de rechtstreekse vragen over zaken die nog moeten worden uitgeklaard, in plaats van u opnieuw te doen antwoorden op driekwart van mijn vragen die bijna dezelfde zijn als de vragen van andere leden.

Francis Vermeiren: Ik zal uw vragen er proberen uithalen.

La **présidente:** Sous cette réserve, monsieur Vermeiren, je félicite M. Dedecker pour son initiative car je vois que les parlementaires trépignent déjà à l'idée de vous poser des questions additionnelles. Si vous pouviez lister les quelques questions de M. Dedecker auxquelles vous n'auriez pas répondu...

Francis Vermeiren: Je comprends. C'est ce que je suis en train de faire, madame la présidente.

La **présidente:** N'y voyez pas là de l'impatience mais plutôt de la curiosité intellectuelle.

Francis Vermeiren: Pas du tout! Au contraire!

De tweede vraag, mijnheer Dedecker. Van een financier van lokale overheden wordt normaal een zeer conservatief en betrouwbaar beleid verwacht als het om geldbeheer gaat. Heeft Dexia door de jaren heen dit principe verloochend en, zo ja, wanneer is de Gemeentelijke Holding zich daar bewust van geworden?

Ik heb op verschillende momenten gewezen op de evolutie van de perceptie van de risico's op de financiële markten. Dexia heeft op zich door te investeren in de openbare sector geen onredelijke risico's genomen. Het liquiditeitsaspect is pas later op de markten als een reëel risico onderkend, ten bewijze waarvan de Basel II-normen in verband met de eigen middelen.

Ik overloop de rest en ik geef gevolg aan het verzoek van mevrouw de voorzitter. Ik denk dat dit inderdaad de vragen zijn van andere collega's. De lening heb ik ook benaderd.

Was 2008 geen voldoende signaal voor de Gemeentelijke Holding om het aandeelhouderschap ernstig in vraag te stellen? Waarom is dit niet gebeurd of werden er geen drastische maatregelen genomen inzake de afsplitsing van de Belgische bank? Welke rol heeft de Gemeentelijke Holding gespeeld bij het voortbestaan van Dexia Holding in haar

toenmalige structuur? Waarom geen Fortis- of een restbanks scenario?

Vanaf de crisis is er geen enkele mogelijkheid geweest om uit Dexia te stappen zonder finale schade. Ook een splitsing zou aan voorwaarden zijn gebeurd, die wellicht fataal zouden geweest zijn voor de aandeelhouders van Dexia. Bovendien moet daarvoor wel een akkoord met alle aandeelhouders en, vooral, met de Franse aandeelhouders en de Franse Staat worden gevonden. Men mag niet vergeten dat het Fortisscenario ook een serieuze restbank heeft geproduceerd, waarvoor de Belgische Staat vandaag nog risico's draagt.

Er zijn nog verschillende vragen, maar ik denk dat de heer Dedecker inderdaad gedeeltelijk antwoord heeft gekregen.

Ik ben ter beschikking van de commissie.

La **présidente**: M. Jambon sera le premier intervenant. Ensuite, je poserai quelques questions. Puis interviendront M. Dedecker, Mme Vienne, M. Goyvaerts, M. Devin, M. Gilkinet et Mme Rutten.

Jan Jambon (N-VA): Mijnheer Vermeiren, bedankt voor uw uitgebreide lezing.

Ten eerste, wij hebben net gesproken over het *commercial paper*. U hebt gezegd dat de helft van het *commercial paper* in 2011 – dat is ongeveer 170 miljoen euro – is weggevallen. Werd dat gemeld aan de algemene vergadering? Was de algemene vergadering daarvan op de hoogte?

Ten tweede, u hebt ook de opties toegelicht. Op onze vraag wie de tegenpartijen waren hebt u geantwoord dat het de Belgische banken waren en een aantal buitenlandse banken. Welke Belgische banken waren het, die tegenpartij waren voor de put- en callopties?

Ten derde, het gaat over het moment van de algemene vergadering waar over de kapitaalverhoging en de daaraan verbonden dividenden werd gesproken, de algemene vergadering van 2011. Wij hebben hier de heer Coene gehoord en de heer Coene stelde dat het directiecomité van de Nationale Bank op 24 mei 2011 – als ik mij niet vergis was de algemene vergadering op 25 mei – besloten heeft de eerste minister, de minister van Financiën en de ministers-presidenten van de drie Gewesten een brief te schrijven om zijn bezorgdheid te uiten in verband met de zwakke positie van een van de

aandeelhouders van Dexia en het daaraan verbonden nadeel voor de bank en om structurele antwoorden te vragen.

De brief in kwestie werd verstuurd op 26 mei 2011, nog steeds volgens de heer Coene. 26 mei 2011 was de dag na de algemene vergadering. De heer Coene zegt dat de heer Vermeiren dezelfde dag toevallig bij hem is langs geweest om aandacht te vragen voor de moeilijkheden van de Gemeentelijke Holding.

Hoe legt u mij uit, ook als aandeelhouder van de Gemeentelijke Holding, dat u op 25 mei aan de algemene vergadering van de Gemeentelijke Holding een kapitaalverhoging voorlegt en een rendement belooft van ...

Francis Vermeiren: Ik zal u antwoorden. De volledige kapitaalverhoging gebeurt in 2009. Wij spreken inzake het onderhoud met de heer Coene over 2011.

Jan Jambon (N-VA): Ja.

Francis Vermeiren: Ik heb inzake de kapitaalverhoging ...

Jan Jambon (N-VA): Op de algemene vergadering van 25 mei 2011 stelt u niettemin een dividend voorop. 's Anderdaags gaat u naar de Nationale Bank van België, om aandacht te vragen voor de moeilijkheden van de Gemeentelijke Holding.

Ik zie daar, eerlijk gezegd, een discrepantie in. Ik had graag uw commentaar ter zake gekregen.

Francis Vermeiren: Ik zie ter zake de stappen van een voorzitter die begaan is met de problematiek van de maatschappij die hij vertegenwoordigt.

Ik wil echter eerst heel duidelijk het volgende stellen, omdat desbetreffend geen enkel misverstand zou bestaan. Ik heb immers ook op andere plaatsen en in persberichten gezien dat daaraan werd getwijfeld.

Het bezoek aan de gouverneur van de Nationale Bank van België was in 2011. Van de kapitaalverhoging is dus geen sprake. Ik probeer uw vraag te distilleren. Op de algemene vergadering van 25 mei 2011 was u trouwens aanwezig. Ik heb toen gemerkt dat u verklaringen aan de cameralui hebt toevertrouwd, wat ik trouwens ook heb gedaan. Op voornoemde, algemene vergadering werd inderdaad een

dividend van 7 % voorgesteld.

Ik ga met u akkoord dat een dergelijk voorstel op 25 mei 2011 vreemd lijkt, gegeven de feiten en wetende dat er enkele gesprekken met de minister-president en de kern van de Vlaamse regering zijn geweest en op til waren. U moet echter weten dat de beslissing om een gedeeltelijk dividend – dus geen 13 %, maar 7 % – in de maand mei 2011 toe te kennen, eigenlijk in de maand maart 2011 is genomen.

Er is dus een heel snelle evolutie. De raad van bestuur van de Gemeentelijke Holding heeft in maart 2011, gegeven alle feiten en gegeven de financiële gegevens en de mogelijkheden die er waren evenals de wetgeving ter zake, beslist het dividend tot 7 % te beperken.

Wij zijn verdergegaan. Wij hebben een *roadshow* gehouden. Ik heb de teksten. Ik zal ze ook aan de commissie bezorgen. Daarin staan de bewoordingen die aan alle gemeenten en aan alle aandeelhouders tijdens de *roadshow* zijn gegeven over de reden waarom slechts een dividend van 7 % kon worden uitbetaald.

Ondertussen evolueerde het dossier. Zoals wij allemaal weten, verslechterde het dossier. U zult zich herinneren, het is ook genotuleerd, dat ik, uw dienaar, op de algemene vergadering van 25 mei 2007 duidelijk heb gezegd, vóór de stemming waarmee wij de betaling van het dividend hebben goedgekeurd: "Indien de financiële mogelijkheden op het einde van het jaar het ons toelaten." Het dividend zou namelijk maar worden uitbetaald op het einde van het jaar 2011, terwijl de 7 % in maart was bepaald.

's Anderendaags was ik in Brussel en heb ik naar de heer Coene getelefoneerd. Het zal u niet verbazen dat ik de heer Coene sinds vele jaren ken. Ik heb een onderhoud met hem gevraagd. Hij heeft mij gezegd dat ik direct kon langskomen. Dat onderhoud heeft niet lang geduurd. Wat was het onderwerp van het gesprek? Ik heb toen ongeveer woordelijk het volgende aan de heer Coene gezegd: "Mijnheer de gouverneur, in 2008 is er een zware crisis geweest, waar u zeer bij betrokken was, zoals iedereen trouwens. Op dat moment hebben wij, in het kader van een algemeen politiek akkoord, voor 500 miljoen euro verhoging van het kapitaal ingeschreven. Men wist toen dat wij de financiële middelen niet hadden."

Wij hebben dat gezegd bij monde van degenen die ons vertegenwoordigden op die betrokken vergadering. Verschillende ministers van

verschillende partijen waren daar aanwezig en kunnen dat bevestigen. Wij hebben toen, misschien nog met andere aandeelhouders, maar daar spreek ik mij niet over uit, duidelijk gezegd dat het boven onze mogelijkheden ging, dat wij aan het diversifiëren waren en dat onze leningscapaciteit op haar einde kwam. Men heeft niettemin op dat ogenblik geoordeeld aan de Gemeentelijke Holding 500 miljoen euro op te leggen en aan ARCO 350 miljoen euro. Verder hebben onder andere de Belgische, Franse en Luxemburgse Staat, in verhouding, bijgedragen. Ik meen trouwens te weten dat de Luxemburgse Staat de kapitaalverhoging niet heeft ingeschreven. Ik kan mij echter vergissen.

Ik heb een gesprek gevoerd, samen met mijn dagelijkse bestuurders, met de kern van de Vlaamse regering, bestaande uit de heer Peeters, de heer Bourgeois, mevrouw Lieten en de heer Muylers.

Wij hebben twee keer een gesprek gevoerd omtrent de mogelijkheden die zich moesten aandienen omdat de toestand in de tijd niet houdbaar was. Dat zag men. Het was niet mogelijk dat men een bestendig beroep moest doen op de waarborgen. De moeilijkheden waarin wij sinds 2008 waren terechtgekomen, zouden blijven duren.

Ik heb toen de gouverneur van de Nationale Bank gesproken. Ik heb hem herinnerd aan de toestand waarin wij, buiten onze wil om, in 2008 zijn gebracht. Ik denk toch dat de gouverneur de hoogste persoon in functie is van het financieel wezen. Hij kende en onderschreef onze toestand. Daarom vroeg ik hem om initiatieven te nemen, om eventueel van de regeringen, de beleidsmakers, de verantwoordelijken, de aandacht te vestigen op het feit dat wij tot een structurele oplossing zouden moeten kunnen komen. De heer Coene heeft mij toen geantwoord – hij zal dat niet betwisten – dat hij de toestand van de Gemeentelijke Holding kent en dat ik er geen ongelijk in had – ik weet niet of hij het in die termen heeft gezegd – te stellen dat er inderdaad iets aan moest gebeuren.

Bij mijn weten, op dezelfde dag – dat herinner ik me niet meer, maar ik weet het omdat ik nadien links en rechts documenten heb kunnen inkijken – heeft de heer Coene een brief geschreven aan de eerste minister, de heer Leterme, met de vraag om de problematiek van de Gemeentelijke Holding onder ogen te nemen. De heer Leterme heeft die brief doorgestuurd naar de ministers met regionale bevoegdheid, naar de verschillende

minister-presidenten. De minister-presidenten en het kernkabinet hebben samen met ons de voortzetting...

Ik vind het dus absoluut niet abnormaal dat die vergadering op 25 mei heeft plaatsgevonden, waarop u aanwezig was. U weet pertinent, tot het laatste woord – ik vermoed dit, u kennende – al wat daar is gezegd. Ik vind het meer dan logisch dat een voorzitter die zich zijn dossier aantrekt, die begaan is met de gevolgen en die elke dag de val van de koers constateert, stappen zet om op verschillende plaatsen en met verschillende elementen te trachten om een structurele oplossing te verkrijgen.

Die structurele oplossing zat misschien in de gesprekken die zijn gevoerd binnen de regering en die wij nadien hebben vernomen. Het schijnt dat het idee nogal heeft geleefd om de aandeelhouders, namelijk de Gemeentelijke Holding, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Gewest, te globaliseren. Dat betekent dat wij meer *power set* krijgen en gemakkelijker, zonder waarborgen misschien, de *collateralisering* zouden verwezenlijken.

Spijtig genoeg, op dat moment, na samenspraak met het kernkabinet, is de beslissing genomen om een zakenbank aan te duiden voor de waarborgen die wij hadden ingebracht en die dagelijks meer werden door de val van de koers. Tijdens die gesprekken heeft de Vlaamse regering trouwens onze aandacht gevestigd op het feit... Ik kan mij vergissen, maar ik denk dat wij 300 miljoen euro waarborg vroegen. Het is uiteindelijk 450 miljoen euro geworden. Tijdens de gesprekken die wij hebben gevoerd met de kabinetten van de verschillende ministers, is die beslissing genomen. Tussen haakjes, ik wil die kabinetten hier even in het openbaar bedanken voor het begrip en voor de wijze waarop de samenwerking is kunnen gebeuren.

Dus gans de *story* die gemaakt wordt rond 'Wanneer is Vermeiren naar de gouverneur geweest?', 'Waarom is Vermeiren naar de algemene vergadering geweest en heeft hij daar niet vroeger gewag van gemaakt?', - en ik zeg Vermeiren maar ik bedoel natuurlijk de Gemeentelijke Holding - 'Waarom heeft de Gemeentelijke Holding een dividend beloofd van 7 procent?', daar antwoord, bevestig, confirmeer ik absoluut op dat de beslissing van de 7 procent genomen is *in tempore non suspecto* in maart, dat de documenten verstuurd zijn, dat op de algemene vergadering, omdat de toestand ondertussen gewijzigd was, duidelijk is gesteld

door mijzelf, dat die 7 procent alleen kon worden uitbetaald – want de toestand was aan het wijzigen – indien de toestand het per 31 december zou toelaten.

Ik vind het dan ook logisch – begaan met die problematiek, de grootte van het dossier en de problematiek sinds drie jaar te vechten om in leven te blijven en met moeilijkheden in de rugzak die de Gemeentelijke Holding niet altijd zelf heeft gecreëerd – dat ik naar de gouverneur ben gestapt en zijn aandacht daarop heb gevestigd. Ik vind het dan ook logisch dat de gouverneur daar op hetzelfde moment, of een uur later, dat weet ik niet, er onmiddellijk gewag van heeft gemaakt, en gevraagd heeft aan de bevoegde instanties, met name de betrokken ministeries en Gewesten, het inderdaad onder ogen te willen zien, wat wij hebben gedaan, en wat de minister-president van Vlaanderen heeft gedaan.

Er zijn ook bezoeken gebracht aan mijnheer Marcourt, ik wens dat toch eens duidelijk te onderstrepen. De gesprekken die werden gevoerd, werden niet alleen gevoerd met de gouverneur van de Nationale Bank van België. Onze dagelijkse bestuurder is met de heer Marcourt gaan praten in Namen. Wij hebben gesproken met de heer Antoine. Wij zijn persoonlijk naar de Vlaamse kern geweest. Wij hebben gesproken met de heren Muyters, Bourgeois en de minister-president. Wij hadden dagelijks meer dan eens contact met alle kabinetten omdat er een probleem was dat zich aftekende en dat erger werd, herinner u de val en de dag waar we vandaag nu staan. Ik vind dat dus niet meer dan logisch. Ik zal zelfs meer zeggen. Ik vond het mijn plicht en ik vind het vandaag nog altijd mijn plicht.

Jan Jambon (N-VA): Maar daar gaat het niet over. Het gaat erover dat u op 25 mei wist dat u die 7 procent aan het einde van het jaar nooit kon uitbetalen. Dat wist u en u had dat moeten zeggen.

Francis Vermeiren: Neen dat wist ik niet. Natuurlijk, als ik een glazen bol had zou ik het hebben geweten. Maar wisten wij in 2006, 2007 en 2008 dat de crisis op ons een invloed zou hebben? Wisten wij het in maart? Niemand van ons, niemand in deze zaal wist wat de evolutie zou zijn. In maart was de evolutie zo dat na berekeningen, na consultaties van de bedrijfsrevisor, na samenspraak met onze commissaris bedrijfsrevisor met in functie het geprivilegieerd dividend, hebben wij inderdaad de beslissing genomen, de voorzichtigheidsbeslissing

om inderdaad maar 7 procent toe te kennen, en nadien, indien de financiële mogelijkheden ons dat toelaten. Er zijn geen beloften gedaan.

Volgens mij kon men het niet correcter en democratischer doen dan door een *roadshow* te houden. Op dat moment zagen wij in dat de mensen bestendig moesten worden ingelicht. Het spijt mij dat ik niet over de nodige tijd beschik om u de toespraak voor te lezen die wij hebben gehouden tijdens deze *roadshow*, voor alle aandeelhouders, voor alle mandatarissen, in een tiental gemeenten. Ik heb die toespraak vanmorgen nog herlezen, en geloof mij vrij, de tekst spreekt voor zichzelf. Ik bezorg hem u, mevrouw de voorzitter.

Ik begrijp de verwisseling van de data wel. Men vermoedt blijkbaar dat de algemene vergadering om de tuin is geleid. Dat is echt niet het geval.

De 7 % werd bepaald in maart. Op 25 mei – de documenten waren toen al vertrokken – vroeg men of wij dit goedkeurden, erbij zeggend: “Ik zeg u nu al, als de zaken zo verder evolueren...” Daarna hebben wij stappen ondernomen bij de gewestregeringen en bij de federale regering. Wij zijn niet alleen naar de gouverneur van de Nationale Bank gestapt, wij zijn ook bij federale ministers geweest. Wij hebben er toen op aangedrongen dat men oplossingen zou trachten te bieden.

Eén van de oplossingen was bijvoorbeeld de verkoop van onze participatie in het Astridnetwerk. U weet dat Astrid 15 jaar geleden op bijna dezelfde wijze werd opgedrongen aan de Gemeentelijke Holding. Gedurende 15 jaar hebben wij die 500 miljoen euro meegesleurd, zonder dividend, met de belofte dat men na 15 jaar mogelijkheden zou creëren om ons terug te betalen.

De voorzitter heeft stappen gezet en is bij de minister van Financiën en bij anderen gaan aandringen. Ik heb zelf een onderhoud gehad met minister Reynders om aan te dringen op de verkoop van Astrid. Het is dankzij al deze stappen dat onze participatie in Astrid verkocht is, al bestaat er nog altijd een dispuut over 4 miljoen euro, maar dat zal het voorwerp uitmaken van de liquidator die er verder over zal moeten oordelen. Ik meen dat wij daar volledig gelijk in hebben.

Ik heb er alle begrip voor dat die stappen nu opvallen. Het is verdorie snel gegaan in 2008, en het is snel gegaan in 2009. Ik weet dat acht dagen vóór 21 oktober, voor men ons zei dat men DBB

ging opsplitsen – het zat allemaal in één pakket – werd gesteld dat die opsplitsing niet haalbaar was. Acht dagen later was het gebeurd, maar ik heb er begrip voor dat u zegt: “Dat kan toch niet?”

Jan Jambon (N-VA): Nee, de heer Dehaene stelde voor eind september 2011 dat de opsplitsing niet mogelijk was....

Francis Vermeiren: Ik kan alleen voor mezelf spreken. De splitsing... Zijn er gesprekken gevoerd? Zijn er gedachten geweest? Dat zou kunnen, maar ikzelf ben daarmee geconfronteerd geweest op het ogenblik dat de beslissing ter goedkeuring werd voorgelegd.

Jan Jambon (N-VA): U hebt daarstraks gezegd dat de helft van het *commercial paper* wegviel in het voorjaar, rond maart. Op het moment dat het *commercial paper* wegvalt, weet u toch dat u in de ‘shit’ geraakt?

Francis Vermeiren: Ik heb in mijn tekst zeer voorzichtig allusie gemaakt op het feit dat er inderdaad – later is dit juist gebleken – ergens problemen waren die het “toehalen” van *commercial papers* tot een probleem hadden gemaakt. U weet zeer zeker dat de uitgifte van *commercial papers* in een prospectus wordt uitgegeven door een bank en dat men zelf niet weet wie die *commercial papers* onderschrijft. Wat ik wel weet, is dat ik niet alleen ben geweest. Excuseer mij dat ik het woord “ik” gebruik, mevrouw de voorzitter. Wat ik wel weet, is dat wij niet alleen gepakt zijn in snelheid door het gebeuren.

Wanneer wij aan de gewestregeringen een waarborg vragen na het wegvallen van een gedeelte van die *commercial papers* – dat was een van de redenen –, hebben die Gewesten een zakenbank aangeduid. Die zakenbank – om ze niet te noemen Leonardo – heeft in eer en geweten, en met veel kennis van zaken geoordeeld want zij zijn veertien dagen bij ons geweest en wij hebben die zakenbank de grootst mogelijke medewerking verleend. Ik kan mij dan ook niet indenken dat de Vlaamse, Waalse en Brusselse regering ons garanties, *commercial papers* zouden hebben gegeven, als ze de angst hadden gehad die u uitspreekt.

La présidente: Exceptionnellement, sur ce point précis – essayez de vous discipliner pour ne pas revenir après sur cet élément –, je donne la parole à Mme Rutten et à M. Goyvaerts.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Mevrouw de

voorzitter, ik zal mij aan de afspraak houden en mijn vragen straks stellen. Ik heb hier geluisterd en uw antwoord gehoord, en er schiet mij een vraag te binnen. Ik denk dat het verstandiger is om die nu te stellen dan hierop straks te moeten terugkomen.

U hebt de gebeurtenissen rond en het verloop van die algemene vergadering heel accuraat beschreven, waarvoor dank. U zegt dat er ook gesprekken waren met de kern van de Vlaamse regering.

Dateren die gesprekken van voor de algemene vergadering of moet ik het zo verstaan dat u naar de heer Coene bent gegaan, dat daarop een brief is gevolgd en dat die brief en dus dat signalement nodig zijn geweest om zowel de federale als de regionale regeringen in gang te doen schieten?

Wanneer moet ik wat situeren? Hebben zij uit zichzelf geageerd en was u ermee aan het spreken en bent u daarna naar de heer Coene gegaan of bent u naar de heer Coene moeten gaan om sommige zaken in gang te zetten?

Francis Vermeiren: Absoluut niet. Ik wil hier formeel stellen dat de medewerking van de kabinetten voor en na het bezoek aan de heer Coene optimaal is geweest.

Ik zeg dat met enige dank omdat ik heb vastgesteld dat men te allen tijde – niet alleen in de periode rond mei, maar ook vroeger, tussen 2008 en 2011 – in alle gesprekken met elk kabinet, wie ook de verantwoordelijke minister was, zich bewust is geweest van het feit dat wij door de verhoging van het kapitaal met 500 miljoen euro in 2008 in een heel moeilijke situatie verzeild waren geraakt en ons niet met kwade ogen bekeek. Door de kapitaalverhoging van 250 miljoen euro en de certificaten in 2009 hebben wij altijd veel begrip gekregen. Begrip betekent echter niet toegevingen.

Ik ben beleefd opgevoed en heb op een bepaald moment tijdens een van de cameraondervragingen de kabinetten en de ministers bedankt voor de welwillendheid waarmee zij met ons hebben gesproken. Men nam mij dat kwalijk.

Het gaat niet over welwillendheid in de zin van toegevingen doen. Ik stelde gewoon vast dat bepaalde gesprekken tussen federale en gewestregeringen niet zo gemakkelijk verliepen. Ik heb toen al degenen bedankt, zowel bij de federale als de gewestelijke kabinetten, die op

mijn verzoek waren ingegaan om het probleem onder ogen te willen zien omdat er op dat ogenblik inderdaad een heel reëel probleem was.

Meestal verliepen de dagelijkse contacten van de bestuurders met de kabinetten van de verschillende Gewesten, waar het Vlaams Gewest meestal het voortouw nam, optimaal en vol begrip.

Het was dan ook geen verrassing, meen ik, dat er een brief kwam aan de heer Leterme en nadien aan de minister-president via de gouverneur ingevolge mijn bezoek en dat zij in gang zijn geschoten. Ook dat heeft het voorwerp uitgemaakt van persartikels. Ik kan u garanderen dat wij wat dat betreft in de laatste jaren dagdagelijks – dagdagelijks – in contact waren met de verschillende kabinetten.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Oké, dus de Vlaamse regering, niet alleen als voogdijoverheid maar ook als verstrekker van een waarborg, was ook voor uw bezoek op de hoogte? Dat is uw antwoord?

Francis Vermeiren: Ik moet eerlijkheidshalve stellen dat er met de Vlaamse regering – ik ga ervan uit dat zij sprak in naam van de drie andere gewestregeringen omdat er collegialiteit was en samenspraak – bij monde van de minister-president en bij monde van de kabinetten en anderen, gesprekken zijn geweest over het feit dat het toch niet kon dat er een dividend zou worden uitbetaald van 7 % in de toenmalige toestand, met de waarborg die werd aangevraagd.

Er is ook duidelijk gesteld dat men naar structuren zou moeten zoeken die in de toekomst een definitieve oplossing zouden kunnen geven. Dus daar moet geen *story* rond gemaakt worden. Het dossier is moeilijk, het dossier is dramatisch – vind ik – maar alle instanties zijn zo welwillend geweest – ik gebruik het woord moedwillig – van hun kennis en bedrevenheid te willen geven aan een eventuele oplossing.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Mevrouw de voorzitter, voor de rest van mijn vragen wacht ik op mijn beurt.

Hagen Goyvaerts (VB): Mijnheer Vermeiren, ik kan mij toch niet van de indruk ontdoen dat het verhaal dat u hier schetst een soort wanhoopspoging is geweest. U vertelt zelf dat u al drie jaar rondliep met een rugzak met problemen, niet alleen door de Gemeentelijke Holding gecreëerd maar het zat er wel bij u bij. U mag ook niet vergeten dat u als voorzitter van de raad van

bestuur in de raad van bestuur van de Gemeentelijke Holding een referentieaandeelhouder was.

Wat mij helemaal niet duidelijk is, als u in mei naar de gouverneur stapt, is dat er daar bij die gouverneur, die op dat moment de functie heeft van toezichthouder, ten aanzien van de Gemeentelijke Holding geen knipperlichten zijn gaan branden. U heeft immers zelf gezegd dat u voor die 500 miljoen euro geen financiële basis had.

U legt uit waarom u in maart beslist om een dividend van 7 % uit te keren maar daarop moet terugkomen omdat u de financiële basis niet hebt. Wat mij verbaast, is dat de toezichthouder zelf niet tot bij u is gekomen om te vragen wat er binnen uw instellingen gebeurde, om daar wat meer tekst en uitleg over te krijgen.

Dat u zelf naar de gouverneur hebt gebeld, was – denk ik – omdat het water u bijna aan de lippen stond. Het verbaast mij een beetje dat de knipperlichten van de toezichthouder zelf niet zijn beginnen branden. Kunt u daar enige toelichting over geven?

Francis Vermeiren: Mijnheer de commissaris, mij verbaast het eigenlijk dat wij worden achtervolgd en dat men ons probeert verantwoordelijk te stellen voor een financiële en soevereine crisis en voor de toestand waarin de wereld verzeild was geraakt. Mij verbaast het dat wij worden geculpabiliseerd, dat wij met de vinger worden gewezen, omdat een toestand ons inderdaad zo ver heeft gebracht.

Het verbaast mij – sorry dat ik dat zo zeg – en het verbaast mij tegelijkertijd niet. De wanhoopspoging die ik doe is een normale stap van een goede huisvader die begaan is met de maatschappij waar hij samen met de andere bestuurders de raad van bestuur voorziet en waar hij het zich aantrekt om alle instanties te benaderen om de aandacht te vestigen op een probleem dat inderdaad in de rugzak van de Gemeentelijke Holding zit.

Het is niet zo dat er tijdens die toestand tussen 2008 en 2011 geen gewijzigde toestanden zijn geweest. De statistieken bewijzen dat. Begin 2009 stond het aandeel aan 1,1 en nadien, op het moment van de kapitaalverhoging rond de zomermaanden, was er een opwaartse en neerwaartse daling. Er is dus een evolutie geweest, zowel een evolutie van de financiële crisis als van de liquiditeitscrisis als van de

soevereine crisis als dusdanig.

De stap die ik naar de gouverneur heb gezet. Het verwondert mij dat men zo veel vragen stelt over een voorzitter van een raad van bestuur, die uiteraard altijd handelt in naam van zijn raad van bestuur. We werden geconfronteerd met een problematiek nadat wij een kapitaalserhoging hadden onderschreven, nadat we 800 miljoen euro waarborg hadden gekregen, 400 miljoen euro van de federale overheid en 400 miljoen euro van de Gewesten anno 2008 en 2009 die het probleem als dusdanig kenden en onderschreven.

Wanneer men in evolutie is en wanneer men vaststelt dat men op de markt geen middelen heeft om de zaak als dusdanig een duurzame oplossing te geven, verbaast het mij dat er vandaag de dag niet meer begrip is voor de voorzitter en de leden van de raad van bestuur en de dagelijkse bestuurder en iedereen die bij de maatschappij betrokken is, die zich dagdagelijks bewegen, telefoneren, schrijven om te trachten een duurzame oplossing te vinden. Dat verbaast mij.

Misschien zouden er minder vragen zijn geweest als men meer bij de pakken was blijven zitten.

La présidente: Monsieur Vermeiren, c'est à mon tour de vous poser quelques petites questions. Vous êtes manifestement quelqu'un dont le mental est fort. Je dis cela d'une manière méliorative. C'est un compliment!

Francis Vermeiren: Je vous remercie.

La présidente: Toutefois, avec un mental comme le vôtre, certaines choses m'étonnent. Nous avons reçu Mme Francine Swiggers, que vous tutoyez et inversement parce que vous avez noué des liens avec elle mais aussi bien plus, à savoir des liens d'actionnaires à travers un pacte d'actionnaires qui, manifestement, est intervenu vers 2005. Avec ce pacte d'actionnaires, vous êtes présent dans un conseil d'administration et vous avez une prépondérance. Cette prépondérance doit se retrouver quelque part dans la stratégie. Je ne peux pas m'expliquer cela autrement. Pourquoi avez-vous constitué ce pacte d'actionnaires? Avec quelle stratégie et pour répondre à quels types de conflits l'avez-vous fait? Pourquoi était-ce nécessaire? Vous dites dans la presse que le conseil d'administration n'avait pas ses affaires en main, c'est-à-dire être strict au niveau des liquidités plus la taille de la banque et du groupe grandissait. Puisque vous avez clairement vu ce risque à un moment donné, comment expliquez-

vous que vous n'avez pas pu freiner l'augmentation de la taille du bilan, avec le poids que vous aviez à travers ce pacte d'actionnaires et les informations dont vous disposiez et qui provenaient du comité d'audit?

Francis Vermeiren: Madame la présidente, pour ce qui concerne le pacte d'actionnaires, je me permets d'attirer votre aimable attention sur le fait qu'une loi l'obligeait – je cherche la traduction de OPA – à partir du moment où nous avons 30 % ou plus. C'est la raison pour laquelle le pacte a été fait à l'époque.

La **présidente:** N'y avait-il pas d'autre raison?

Francis Vermeiren: C'était une des raisons. Il fallait aussi pouvoir parler de stratégie, de situations financières et autres à certains moments d'une façon légale, prévue. Le problème de liquidité s'est annoncé la première fois en 2008 très rapidement et la crise souveraine que vous connaissez, ... On a très souvent parlé stratégie avec les actionnaires belges et au sein (?). Nous nous sommes vus à quelques reprises, tenant compte de problèmes d'ordre général qui se posaient. Quant à prévoir les problèmes de liquidité, en Amérique par exemple, j'attire votre attention sur la réponse que j'ai donnée tout à l'heure. Fin 2007-début 2008 – je devrais vérifier dans mon agenda –, nous avons attiré l'attention sur ce point.

On parlait des problèmes de FSA à ce moment-là: oui ou non fallait-il s'en défaire? Mais ce n'était pratiquement pas possible à l'époque.

Pour ce qui concerne les problèmes de liquidité, sur base des informations communiquées au conseil d'administration et des discussions que nous avons eues dans le cadre du pacte des actionnaires, on nous certifiait que les pertes dues au problème de la liquidité étaient de l'ordre de 16 millions. Selon le responsable de l'époque. M. Guerber, un monsieur très gentil et très distingué qui s'exprimait certainement mieux que moi, et qui était aussi directeur de DCL, il ne fallait pas s'en faire. À ce moment-là, il était question de 16 millions. Mais quinze jours plus tard, il était question de 30 millions. Lors du conseil d'administration, j'ai constaté, notamment avec M. Kubla et Mme Swiggers avec qui j'ai d'ailleurs eu beaucoup de discussions durant dix ans que, pratiquement tous les huit ou quinze jours, les pertes augmentaient. Et puis, il y a eu la crise et l'accident. C'était pratiquement impossible à prévoir. Je ne parle pas uniquement de nous, des administrateurs, des actionnaires, mais aussi des

analystes, des régulateurs. Je ne dis pas non plus que les régulateurs belges ou autres auraient dû la prévoir. Je n'oserais pas me prononcer sur ce point. Mais je constate que nous n'étions pas les seuls. Nous faisons partie du peloton, de ceux qui croyaient que tout allait bien et qu'une crise telle que celle que nous avons connue ne se produirait pas.

La **présidente:** Je vous rends attentif au fait que nous avons déjà entendu de nombreuses personnes qui nous ont donné des informations précises concernant certains éléments.

Nous avons notamment entendu un *risk manager* à huis clos. Je ne vous dévoilerai donc pas le contenu de son témoignage. Mais ses explications se sont avérées d'autant plus intéressantes qu'il est resté dans la structure après 2008. Il a donc passé le "cap" du nouveau CEO. Cette personne nous a fait savoir que des risques de liquidité se manifestaient déjà fin 2006-début 2007.

Nous avons posé cette question tant à Mme Swiggers qu'à d'autres administrateurs, comme M. Kubla. Mme Swiggers n'a pas répondu, elle est passée à côté. La commission ne la croit qu'à moitié, parce que sa présence dans le groupe est tellement longue et tellement expérimentée que cela ne nous paraît pas possible.

Vous-même, à travers ce que vous dites, je doute quand même fort que vous n'ayez pas l'expérience nécessaire, tant professionnelle qu'humaine, pour voir à un moment donné qu'il y a des difficultés. D'autant plus que vous avez répété plusieurs fois dans la presse que, ce qu'il faut maintenant, une fois qu'une banque grandit, c'est avoir une attention au risque de liquidité. Donc, le risque de liquidité ne venait pas uniquement de FSA. À un moment donné, M. Kubla nous a dit: "on nous a caché ça, on nous a menti".

Ce sont des façons de voir qui sont un peu différentes de l'un à l'autre et je voudrais bien, à un moment donné, avoir une explication concrète de ce qui s'est réellement passé. Est-ce que le conseil d'administration est un ensemble de personnes qui ne se pose aucune question sur rien et qui voit tout passer en disant le jour où ça va mal: on n'a rien vu, on ne se doutait de rien, tout le monde a été pris y compris nous, donc nous ne sommes pas responsables? Ou est-ce qu'au contraire, non seulement avec votre poids personnel en tant que président du Holding, gros actionnaire de Dexia, mais en plus à travers le pacte d'actionnaires, avec des gens que vous

connaissez depuis longtemps, ce poids ne vous donne-t-il pas la possibilité d'influencer la stratégie? Influencer la stratégie, c'est connaître ce qui se passe. On n'influence pas la stratégie si on ne sait pas ce qui se passe.

Bien sûr que les banquiers étaient là avec les carnets d'épargne qu'il fallait rémunérer, qui voulaient des crédits qui n'étaient pas trop chers, des actions dont le cours devait progresser, etc. Il y avait des demandes, vous étiez sous pression. Mais vous avez l'habitude de cela, c'est votre métier. Avec le recul, je voudrais savoir quelle a été votre stratégie d'actionnaire dans cette banque depuis que vous y êtes et si, oui ou non, à un moment donné, vous avez vu qu'il commençait à y avoir des problèmes sur la liquidité et qu'il fallait commencer à freiner l'augmentation du bilan.

Francis Vermeiren: Tout d'abord, je vous suis reconnaissant du fait que vous dites: c'est votre métier. Si j'ai donné l'impression que ce n'est pas mon métier ...

Vous avez tout à fait raison d'attirer l'attention: la maladie générale était en effet le fait qu'on attendait des banquiers, d'une part, des taux d'intérêts sur des carnets d'épargne élevés, des prêts hypothécaires à des taux pas élevés, des actions qui montaient constamment et qui donnaient en plus un dividende qui devait aller croissant. C'est la base sur laquelle probablement, j'ai dit ça quelque part dans un entretien, je suppose que c'est là que vous l'avez vu ...

La **présidente:** Oui, c'est là que je l'ai vu.

Francis Vermeiren: C'est, je crois, le problème de toutes les banques. Dexia n'est pas la seule à avoir mené cette politique.

Vous pourriez me dire: "Ne le voyiez-vous pas?". Au conseil d'administration, nous recevons des documents dont je ne doute pas de l'honnêteté et de l'exactitude. Les résultats sont bons, trimestre après trimestre. Pour les années 2005, 2006 et 2007, les éléments étaient bons. Tous les trimestres, nous voyions des chiffres et nous déterminions ce qui pouvait aller mieux ou pas. Nous recevions les explications nécessaires des banquiers de métier. Je dois reconnaître que nous ne parlions pas beaucoup des risques. J'ignore si des personnes vous ont dit: "On ne nous en parlait pas". En fait, nous parlions de la manière de fonctionner de la banque.

Une stratégie avait été déterminée auparavant par le conseil d'administration. Cette stratégie était

suivie et elle amenait des bénéfices assez importants. Je vous l'ai dit tout à l'heure: rien que pour le Holding Communal, cela représentait 2,5 milliards en dix ans de temps.

Quand nous sommes-nous inquiétés, non pas uniquement au conseil d'administration mais aussi au Holding Communal? Petit à petit, dès 2007, à chaque conseil d'administration, on nous parlait des problèmes de FSA. J'ai même demandé à M. Miller pourquoi il n'envisageait pas de le vendre. M. Miller me répondait exactement en une phrase: "Ce n'est pas possible, si vous parvenez à le vendre pour un euro, dites-le moi".

C'était après le nouveau rating de Moody's et tout le monde se rendait compte... Je peux me tromper mais jusqu'au début de 2008, c'était des AAA. FSA avait AAA. C'est quand Moody's a changé la note que nous nous sommes inquiétés. Croyez-moi, j'en parlais avec mon directeur journalier. On voyait qu'il y avait des risques. C'est la raison pour laquelle nous avons rencontré M. Guerber. Je peux même vous donner l'adresse du restaurant à Zaventem où nous nous sommes vus; c'était le Mariadal.

Non, excusez-moi, il s'agissait du Stockmansmolen.

On a invité M. Guerber, non pas pour faire un bon dîner, mais tout simplement parce qu'on avait confiance. Encore aujourd'hui, il a été vu. M. Guerber était un homme d'un certain âge, beaucoup plus jeune que moi. Il venait toujours un jour à l'avance de Paris. On l'a invité au Stockmansmolen. Nous avons discuté pendant cinq heures – MM. Bourgeois, Guerber et moi-même; nous lui avons dit: "Nous sommes inquiets pour FSA". Je ne pourrais plus donner la date exacte. C'était certainement en 2007. C'est là que M. Guerber nous a répondu: "Ne vous en faites pas, je suis persuadé". Il avait les chiffres à l'appui. C'était 16 millions de pertes maximum. Au conseil d'administration d'après, on a posé la question. Petit à petit, jusqu'à l'augmentation du capital de 500 000 dollars, à chaque coup, au conseil d'administration, on parlait des problèmes de FSA. Savait-on de quel genre de problème il s'agissait? Oui, en effet, il s'agissait d'un problème de liquidité; c'était connu. Quand on posait des questions au conseil d'administration, M. Guerber ou M. Miller, mais surtout M. Guerber, nous donnait le détail. Et je constatais, comme mes collègues, qu'après quelques mois on ne parlait plus de 16 millions, mais de 61 millions. Après, on demandait une augmentation de capital.

On demande à différentes reprises: "Vous ne pouviez pas agir?" Qu'aurait-on pu faire, même si on le savait? Et on ne le savait pas. Qu'aurait-on pu faire d'autre que ce qu'a fait Mariani en 2008? On ne pouvait pas vendre toutes ces obligations. Le *legacy*, on ne pouvait pas le diminuer. Le problème de FSA représentait, à un certain moment, 10 %. Je vois encore devant moi les statistiques où FSA prenait de plus en plus d'envergure. D'abord en bénéfiques, même si on n'a jamais eu les fonds. Ils restaient là-bas. D'abord en bénéfiques, et puis en liquidité. Donc, on l'a vu. On ne peut pas dire qu'on ne savait pas. Je ne sais pas ce qu'on vous a dit. Mais on a aussi parlé en conseil d'administration des problèmes, surtout, de FSA.

La **présidente**: Donc, à partir de 2007? C'est ce que vous dites?

Francis Vermeiren: Au second semestre 2007, début 2008. Je ne m'engage pas pour la date exacte, mais il est facile de la retrouver.

Je constate également que certaines personnes, quand on en parle, et pas uniquement au conseil d'administration mais aussi ailleurs, disent: "Je l'avais prévu. Je savais ceci. Je savais cela." Honnêtement, je me demande pourquoi, dans ce cas, on ne nous l'a pas dit!

La **présidente**: Nous nous posons la même question! Pourquoi ne l'a-t-on pas dit où il fallait le dire?

Vous avez connu trois CEO: Pierre Richard, Axel Miller et Pierre Mariani, puisque vous êtes là depuis 2005.

Francis Vermeiren: Oui, en effet!

La **présidente**: À un moment donné, Axel Miller nous explique qu'il a fait faire, dès son entrée en qualité de CEO, une étude en disant: "Si l'on poursuit sur le modèle de Dexia, tel qu'il est aujourd'hui, nous allons atteindre une taille de bilan qui est tout à fait intenable." Si on fait une projection, il voulait faire un nouveau plan stratégique, ce qui est le fait de chaque nouveau CEO – c'est logique – et de toute façon, il faut toujours, la preuve en est, faire de la stratégie dans de telles organisations.

Vous, vous dites: "L'erreur de Dexia a été de financer des engagements à long terme par des dettes à court terme sans voir que le modèle ne pouvait pas être tenable".

Vous dites cela aujourd'hui et, à l'époque, Axel Miller fait le même constat. C'est votre CEO. Vous le connaissez. Vous êtes en contact avec lui au conseil d'administration; c'est bien le moins. Pierre Richard le connaît aussi très bien, puisque c'est lui qui l'a fait nommer à ce poste. Ces personnes, vous leur parlez et vous vous entretenez avec M. Guerber, ce dont M. Miller souffrira beaucoup. En effet, il a tout mis en œuvre pour le mettre à la porte, nous a-t-il dit, ce qu'il obtiendra après deux ans. Et vous savez et peut-être avez-vous entendu à un moment donné – c'est ce que je veux entendre – que l'erreur de Dexia a été de financer des engagements à long terme par des dettes à court terme.

Mme Swiggers dit que ce n'est pas du *hedge fund*. Vous dites peut-être la même chose. Vous allez réagir par rapport à cela. MM. Mariani et Dehaene estiment qu'il s'agissait de *hedge fund*. À leur arrivée, ils ont dit: "C'est épouvantable! Nous nous trouvons devant une banque qui n'est pas celle que nous croyions!"

Je ne parviens toujours pas à m'expliquer comment, voyant maintenant et peut-être avant – c'est ce que je pense – qu'il y avait une erreur de stratégie, une erreur de modèle, une décision ne soit pas prise à un moment donné pour freiner cette évolution, alors que M. Miller nous explique en long et en large qu'il a tout fait pour freiner cette évolution, qu'il a tout fait pour intégrer l'organisation de Dexia parce que, notamment, on n'avait pas de contrôle direct sur FSA. Le seul contrôle et le seul interface, c'était M. Guerber qui lui disait mais, manifestement, M. Miller ne le croyait pas, que "tout allait bien, madame la marquise!"

Francis Vermeiren: Oui.

La **présidente**: Comment expliquez-vous tout cela?

Francis Vermeiren: Si cela est exact – et je ne doute pas de votre parole – que M. Miller – et j'ai eu les meilleurs contacts avec M. Miller qui était, à mon avis, un CEO de haute qualité –, a dit "je le sais et je le dis", je me demande pourquoi le conseil d'administration n'a pas été frappé de fait d'actes directs. Tout le monde, dans les dernières années, savait qu'en effet, FSA donnait un problème (on parle de 2007-2008).

Moi, je ne sais pas que M. Miller a voulu mettre M. Deletré à la porte. Je ne le sais pas; on ne m'en a jamais parlé. Au contraire, j'avais l'impression qu'ils se comprenaient bien. Mais

cela, c'est humain.

Quand nous avons, à maintes reprises, invité les responsables de Dexia au CA du Holding Communal, je constate et je lis – vous aurez les rapports, madame – qu'on parle des problèmes de FSA, qu'on parle des problèmes – c'était en juin 2008, je crois –, mais que néanmoins la situation est exacte, encore honnête et même bonne.

Donc je constate maintenant... est-ce pour ne pas se contredire? Je ne comprends pas. Parce que mon impression a tout simplement été qu'à tout moment, aussi bien avant 2008 qu'après 2008, les documents que nous recevions, les discussions qu'on nous faisait faire, les décisions qu'on nous demandait de prendre, en principe, c'était pour le bien de la société en fonction. S'est ajouté alors le problème de FSA.

S'il y avait des solutions qui pouvaient être données plus rapidement, plus adéquatement, on aurait dû nous les proposer, non?

La **présidente**: Justement. Je me pose la question: est-ce que vous, en tant que membre du conseil d'administration, vous n'estimez pas avoir été grugé, trompé? Qu'on ne vous ait pas dit ce qu'il eût fallu vous dire?

Francis Vermeiren: Je ne sais pas ce qu'on vous a dit, madame, mais moi, je l'ai dit tout à l'heure, je n'ai jamais eu l'impression que soit M. Richard, soit M. Miller et, après, M. Mariani, qu'ils auraient osé ne pas dire la vérité.

Je pars du principe que nous avons un management, très réputé, bien payé entre parenthèses, beaucoup trop pour certains, qui nous dit... et qui est engagé. Il est bien stipulé dans tous les contrats, dans tout ce qui se passe, ce qu'il doit faire, les choses pour lesquelles ils sont responsables. Aujourd'hui, en commission, on me dit: "Est-ce que vous n'auriez pas pensé que vous auriez dû faire autrement, que vous auriez dû le voir?" Ce que j'ai vu, ce que nous avons entendu, ce sont les problèmes de FSA.

Là, nous avons constamment insisté: nos rapports l'attestent.

Tout à l'heure, vous avez parlé de survie. Il ne pouvait alors être question que de personnes qui connaissent les risques. Si de telles personnes faisaient partie du conseil d'administration, elles devaient attirer l'attention sur certains éléments, mais aussi proposer des solutions.

On nous demande aujourd'hui pourquoi nous n'avons pas, après 2008, réagi plus vite et vendu des obligations. Vous devez savoir que ce n'était pas possible parce que cela nécessitait de nouveaux fonds que les États et les actionnaires ne pouvaient pas apporter, faute de possibilités.

Si le problème avait été connu, je ne vois pas pourquoi il n'aurait pas été traité par le CEO. Je n'ai jamais eu le sentiment qu'un président nous cachait quelque chose, qu'il s'agisse de M. Richard, M. Miller ou n'importe qui d'autre.

La **présidente**: Monsieur Vermeiren, tout ce que vous dites n'est-il pas extrêmement dangereux? En effet, certains problèmes n'auraient ainsi pas été perçus par des tas de gens brillants. Ils se sont tous trouvés dans un navire qui se dirigeait droit dans le mur avec les énormes dommages collatéraux et les dégâts d'ordre social importants que cela entraînait. Je précise ici qu'on ne cesse de nous répéter que les sociétés bancaires ne sont pas des sociétés comme les autres, qu'elles ont des régulateurs, qu'elles sont systémiques et qu'il est donc normal qu'à un moment donné, la société "ramasse les morceaux". Trouvez-vous normal que l'on ait continué, sans rien dire, à se diriger droit dans le mur? Est-ce responsable? Est-ce normal?

Francis Vermeiren: Non, madame. Mais je tiens à dire qu'en qualité d'administrateurs, nous nous occupons de la stratégie, etc. Et on peut partir du principe que le management informe le conseil d'administration de tout, à tout moment. Si aujourd'hui, on devait remarquer qu'une information complète n'a pas été donnée, on pourrait s'interroger. Pour ma part, je ne peux rien affirmer, contrairement à certains de mes collègues, mais, en tout cas, je ne dispose pas d'éléments me permettant de penser que cela a été le cas. En tout cas, si j'avais pu l'imaginer, j'aurais réagi.

La **présidente**: Monsieur Vermeiren, vous imaginez bien que nous allons regarder tout cela à la loupe, c'est-à-dire tous les procès-verbaux des conseils d'administration et, s'il y en a, – j'imagine que oui – du comité de direction, du comité d'audit, etc. Ces trois instances fondamentales sont les moteurs de l'entreprise et doivent la guider. Vous êtes en tout cas l'un des premiers à dire qu'au conseil d'administration, on fait de la stratégie. Je trouve cela amusant car, à écouter certains, il semblerait qu'au conseil d'administration, on doit simplement vérifier que les procédures sont respectées et on ne doit s'occuper de rien d'autre, dixit M. Pierre Richard. C'est formidable, alors qu'il a été CEO de la

banque pendant des années. Je suis étonnée quand j'entends les uns et les autres, les perceptions des uns et des autres, mais ce qui me rend tout à fait triste et irritée, c'est de voir que tous ces gens brillants qui sont là depuis des années et qui, vous l'avez dit, ont des postes, y compris bien rémunérés, ne voient rien du tout à aucun moment. Ils ne sont informés de rien et on en arrive au problème que l'on connaît, tout simplement parce qu'à un moment donné, quelqu'un a mal apprécié peut-être les problèmes de liquidité qui commençaient à augmenter dans le chef d'une filiale qui était mal contrôlée. Il y a des problèmes de gouvernance énormes. N'avez-vous pas vu de problèmes de gouvernance?

Francis Vermeiren: J'ignore ce que M. Richard a dit mais, lorsque je dis que "l'on parle de stratégie" par exemple au sein du comité stratégique, je pense à l'achat de Kempen et de Labouchere, Sanpaolo, DenizBank. C'est de la stratégie, non? C'est de cela qu'on discutait. J'ai donc du mal à concevoir que M. Richard ait dit que nous n'en avons pas parlé. Ce sont des problèmes stratégiques. J'ai même dit précédemment qu'au comité qui existait avant mon temps, le représentant du Holding Communal a voté contre et, en conseil d'entreprise, cela se passe naturellement d'une façon collégiale comme prévu. Mais Sanpaolo, qu'est ce que cela a fait comme grabuge pendant quelques jours, à l'époque où cela a été refusé! Toutes ces stratégies ont-elles été discutées? À tout moment et à un certain moment, mais je ne me souviens pas des dates exactes. Dans les conseils, vous allez entrevoir, c'est pour cela qu'il y a un *data room*. J'espère que l'on pourra en prendre note. On parlait de la situation financière à tout moment et, trimestriellement, des résultats et de la suite des résultats, de ce que l'on allait faire et de la manière d'exploiter tout cela. Par exemple, après 2008, on a modernisé 800 succursales en Belgique. On parlait de cette stratégie. C'était prévu. C'est pour cela qu'un conseil d'administration est là. Quant à la gestion, la gérance des risques, cela relève typiquement de la responsabilité de la direction, en rapportant bien entendu là où nécessaire, en général au comité d'audit. Le comité d'audit fait quant à lui un rapport verbal.

Mais je vous garantis qu'au point de vue risques, sauf FSA – cela a duré pendant un an à peu près, on savait que cela venait chez nous -, je me rappelle qu'on nous disait qu'à ce moment-là la vente de FSA n'était pratiquement plus possible. C'était quelques jours avant ...

La présidente: Donc, sur la stratégie, si vous permettez j'y reviens un instant ...

Laurent Devin (PS): (...)

La présidente: Je vous en prie. Je ne compte pas tenir le crachoir pendant des heures, si c'est cela que vous voulez dire, monsieur Devin!

Laurent Devin (PS): Non, je demande de pouvoir poser une question, simplement.

La présidente: Oui, vous pouvez poser une question, mais vous n'étiez pas inscrit et Mme Vienne était avant vous.

Laurent Devin (PS): Si.

La présidente: À la fin, seulement. Vous voulez poser une question sur ce point?

Laurent Devin (PS): Bien sûr que non. Après votre question.

La présidente: D'accord.

Monsieur Vermeiren, vous confirmez bien que M. Pierre Richard, que vous avez bien connu comme président du conseil d'administration, définissait avec vous la stratégie?

Francis Vermeiren: Pas spécialement avec moi. Il y avait un comité stratégique. Et, comme je viens de le dire, toutes ces questions de l'achat de FSA, c'était bien avant ma période. J'étais déjà au Holding Communal. Je me rappelle que M. Richard et M. Narmon, je crois, venaient nous présenter FSA au Holding Communal, c'était une des toutes premières réunions que j'ai eues avec les intéressés. Nos rapports sont là. C'est la stratégie absolue et générale. Il y avait régulièrement des comités stratégiques où l'on discutait notamment de la gestion de la reprise de DenizBank, de son évolution, etc. Cela serait inimaginable que cela ne se soit pas passé.

La présidente: Je suis d'accord avec vous.

Francis Vermeiren: Madame la présidente, je vous assure que ces questions-là se discutaient.

Et c'est tout à fait normal car c'est cela la gestion journalière. C'est cela que l'administrateur doit faire. L'administrateur peut s'inquiéter, il peut voir des signaux à gauche ou à droite. Il devrait recevoir des signaux de l'intérieur de la maison en cas de problème. Je constate que ces problèmes de liquidité et autres ne sont pas propres à Dexia,

on les a constatés dans les autres banques. Mais ce n'est pas une excuse. Je vois mal ce que nous pouvions faire d'autre que de recevoir des propositions et, si elles étaient bonnes, de les suivre.

Il y avait des moments où nous n'étions pas d'accord. Je vous donne un exemple. La gestion du contentieux de Kempen, la gestion du contentieux de Labouchere se discutaient régulièrement en conseil d'administration. Un monsieur qui faisait partie de la direction – je connais son nom mais cela n'a pas d'importance, il est pensionné depuis – venait nous dire comment cela se passait, comment on pensait mettre un terme au contentieux. Il était régulièrement en Hollande. À ce moment-là, j'étais plutôt d'avis d'adopter une autre approche. Nous en discussions et nous acceptions les propositions, la plupart du temps unanimement. Mais ce n'est pas parce qu'une décision se prend unanimement qu'on peut dire qu'on n'était pas au courant, etc.

Quant au risque de liquidité avant le crash, il n'y a que de FSA dont nous avons discuté.

N'oubliez pas qu'il y a aussi un aspect social dans tout cela. Il y a 30 ou 35 000 employés dans le groupe Dexia. Il est un fait évident qu'il était aussi de notre devoir de savoir comment cela fonctionnait. Bruxelles avait la direction générale des traitements et du travail administratif. Bien entendu, en tant que "Belge", en tant qu'actionnaire du Holding, il fallait voir que la société et les prêts étaient en ordre. On s'inquiétait aussi de l'aspect social, du bien-être du personnel. Est-ce de la stratégie? À mon avis, oui et nous en discussions. La lecture des documents vous permettra de vous en rendre compte.

La **présidente**: Je retiens que la stratégie de l'augmentation du bilan était clairement affichée et soutenue par votre conseil d'administration, qu'elle était génératrice de risques et que ces risques ont été mal gérés.

Jean Marie Dedecker (LDD): Mijnheer Vermeiren, ik dank u voor uw uitleg.

Ik keer terug naar het beleid van de Gemeentelijke Holding zelf, niet van de holding ten opzichte van Dexia. Eerst en vooral kreeg ik graag uitleg over het feit dat u waarschijnlijk in 2007 producten hebt gekocht van het Britse hefboomfonds Cheyne Capital. Werd dat aangekocht in 2007? Als dat zo is, waarom staat dat dan maar op de balans van 2009?

Ik heb mijn tweede vraag gesteld en u hebt daarop geantwoord. Het volgende kan ik echter moeilijk begrijpen. U moet handelen als een goed huisvader en als een risicoloze beletter. U gaat immers om met de gelden van de gemeenschap. De Gemeentelijke Holding, dat zijn gelden die in principe aan de gemeenten toebehoren. U wist toch dat de instelling Cheyne Capital, die vandaag overigens een heel groot fiscaal dispuut voert met de Engelse fiscale overheid over 32 miljoen euro, gespecialiseerd is in zogenaamde alternatieve beleggingen? Zij opereerde vanuit Bermuda, Zwitserland en Groot-Brittannië. Zij was kampioen van de exotische beleggingen zoals het *distressed hedge fund* of bekend voor haar prestaties in de *event-driven*. Dat zijn risicovolle beleggingen. In 2008 won zij zelfs de prijs voor de *best synthetic equity*; dat zijn de CDO's waaraan de financiële wereld is kapotgegaan.

Welnu, ik kan moeilijk begrijpen dat de Gemeentelijke Holding belegt in een dergelijk fonds. Dat heeft in principe niets met Dexia te maken. Dat is de zuivere verantwoordelijkheid van de Gemeentelijke Holding zelf die in dergelijke risicovolle onderneming stapt. Zulks op een moment, als het eind 2007 is, waarvan ik u heb horen zeggen dat er al heel wat discussie was over de liquiditeiten en dat er al problemen met FSA waren. Er werd dus al over gediscussieerd.

Als het is gebeurd in december 2007, behoudens vergissing mijnentwege, kan ik niet begrijpen dat men daarop heeft ingeschreven. Als het is gebeurd in 2009 zoals in de balans staat, kan ik het nog minder begrijpen want dan moest men in feite bezig zijn met schuldafbouw in plaats van geld te investeren in die exotische producten.

Daarop aansluitend, het volgende: men zegt dikwijls dat Dexia een hefboomfonds was. Als ik zie, met de getuigenissen van de heer Bourgeois voor mij liggend, dat de Gemeentelijke Holding zelf constant bezig is geweest met put- en callopties, dan zou ik toch weleens willen weten vanaf welk jaar. Klopt het dat dit al is vanaf het jaar 2000-2001, zoals ik begrijp uit bepaalde getuigenissen?

Uit de jaarverslagen blijkt dat men in 2008 voor 110 miljoen euro putopties had, in 2009 voor 75 miljoen euro en in 2010 voor 100 miljoen euro. Dat gaat niet over kleine bedragen!

De callopties: in 2008, 325 miljoen euro, in 2009, 175 miljoen euro en in 2010, 313 miljoen euro. Als men dan op de fles gaat, zoals nu is gebeurd, en er staat nog 17,4 miljoen euro aandelen aan 5,72

euro of 89 miljoen euro, zou men dan, als Gemeentelijke Holding, niet kunnen zeggen dat men zelf een hefboomfonds is geweest? Zou men zich dan niet moeten afvragen of men zelf niet heeft meegewerkt aan al die zaken? Putopties en callopties zijn immers ontzettend risicovolle beleggingen.

Ten tweede, het gaat niet alleen over de lange termijn. De heer Bourgeois heeft trouwens verklaard dat het over de korte termijn gaat, over het afdekken van kredieten met callopties en over intresten van kredieten met callopties.

Wat doet u? U gaat zelf *shorten*. U gaat risicobeleggingen doen. U gaat risico's creëren op de markt en u gaat tegen uzelf laten speculeren op andere aandelen. Dat kan voor de Dexia-aandelen. Speculeren tegen de Gemeentelijke Holding gaat natuurlijk niet want op dat vlak zijn zij niet beschermd. Maar hoe kan de Gemeentelijke Holding zelf, die van de overheid zelfs niet mag speculeren, zulks hebben gedaan, met name dergelijke bedragen in putopties en callopties hebben afgedekt?

Mijn derde punt gaat over het lenen zelf, met name het lenen van 500 miljoen euro bij Dexia zelf, om er aandelen te kopen. Ik weet dat u zich afschermt met een juridisch boterbriefje, zoals ik het noem, van juridisch adviseur mevrouw Ann De Roeck, waarbij zij meldde dat het toegelaten was. Nergens in het buitenland zijn dergelijke zaken echter toegelaten. Als een kleine kmo dat doet, wordt zij bestraft en veroordeeld wegens fraude. Men heeft ter zake echter een systeem uitgedokterd om het wel mogelijk te maken, terwijl iedereen weet dat lenen om aandelen te kopen, faliekant afloopt.

U hebt daarjuist naar Bank Labouchere verwezen. Wat is er met Labouchere gebeurd? Precies hetzelfde. De Legio Lease-affaire is net hetzelfde. De ene heeft het over 400 miljoen euro en de andere heeft het over 1 miljard euro. Volgens de heer Decraene is het 1 miljard euro en volgens de heer Bruneel, waarnaar u hebt verwezen zonder zijn naam te noemen, is het 400 miljoen euro.

Francis Vermeiren: Wie?

Jean Marie Dedecker (LDD): De heer Bruneel heeft de zaak in Nederland opgelost.

Francis Vermeiren: Dat is juist.

Jean Marie Dedecker (LDD): U hebt aan de Legio Lease-affaire, op zijn West-Vlaams gezegd,

uw broek gescheurd voor bijna 1 miljard euro. Dat is wat men bij Labouchere heeft gedaan. Mensen leningen geven om aandelen te kopen en vervolgens op de meerwaarde te rekenen om de leningen af te betalen.

U doet nu net hetzelfde met het geld van de gemeenschap. U verantwoordt uw handelwijze met een boterbriefje van mevrouw De Roeck. U kan dat wel doen. U baseert zich op het feit dat de Gemeentelijke Holding niet rechtstreeks in de Dexiakoepel zit, maar enkel aandeelhouder is. Echter, iedere, goede huisvader ... Ik twijfel er niet aan dat u een goede huisvader bent, mijnheer Vermeiren. Ik weet dat u ook persoonlijk uw broek aan de hele zaak hebt gescheurd, met name op 22 mei 2008. U hebt toen een hele som moeten ophoesten. Ik heb de lijst van de putopties die werden uitgeschreven.

Francis Vermeiren: Wat heb ik moeten ophoesten? Ik heb u niet begrepen.

Jean Marie Dedecker (LDD): U hebt op 22 mei 2008 zelf geld verloren dat in 2009 te betalen was, met name 21 000 euro. Dat pleit echter in uw voordeel, omdat u verklaart dat u zelf in de operatie hebt gelooft en er zelf uw broek aan hebt gescheurd.

Francis Vermeiren: Ik heb misschien niet moeten lenen. Niemand heeft mij bovendien verplicht.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ik kijk ook niet in uw portefeuille. Ik heb de lijst van de putopties gekregen. Ik weet dus wie opties heeft uitgeschreven. Ik heb de lijst bij mij.

Francis Vermeiren: Ik heb nooit putopties gekocht.

Jean Marie Dedecker (LDD): Nee, u hebt op dat moment aandelen gekocht tegen een waarde van 15,42 euro.

Francis Vermeiren: Wij zullen daarover straks uitweiden. U schijnt beter over mijn portefeuille te beschikken.

Jean Marie Dedecker (LDD): Dat doet niet ter zake in mijn betoog. Het spreekt voor u dat u misschien zelf in de operatie hebt gelooft, terwijl u op dat moment al in een aandelencarrousel zat. Geld lenen bij dezelfde bank om datzelfde geld er in waarborg te geven, is immers een aandelencarrousel.

Dat was mijn derde punt en in dat verband zou ik graag een antwoord krijgen.

Mijn vierde punt betreft de kapitaalverhoging aan de gemeenten. U stelt de gemeenten voor om in te schrijven op preferente aandelen en u belooft daarvoor een rendement, gedurende tien jaar — niet consecutief, het stak nog goed in elkaar — van 13 %, op een moment dat de marktrente zowat een derde was van wat daar werd beloofd.

De heer Tobback zei daarover, ik citeer: “Ik heb toen op de algemene vergadering letterlijk gezegd dat, mocht een beleggingsadviseur aan mijn deur komen vertellen dat hij een belegging had waarop ik 13 % intrest kon verdienen, ik prompt de politie zou bellen wegens oplichting.”

Francis Vermeiren: De gemeente Leuven heeft wel onderschreven.

Jean Marie Dedecker (LDD): Dat is het verschil bij de socialistische politici tussen woord en daad. De stad Leuven heeft toen inderdaad onderschreven voor 2 083 799 euro.

Francis Vermeiren: Mevrouw de voorzitter, ik moet daar toch niet op antwoorden? De bedenkingen van de heer Dedecker over de socialisten.

Jean Marie Dedecker (LDD): Nee, dat is *free speech*. U gaf mij zelf de voorzet en ik moest de bal maar binnenkopen.

La **présidente:** Chaque commissaire pose les questions à sa manière. C'est l'avis personnel, sans doute, de M. Dedecker. Je sais que c'est fondé.

Jean Marie Dedecker (LDD): Mevrouw de voorzitter, ik heb de uitspraken van de heer Tobback bij mij. U moet er echt niet aan twijfelen, ik zuig dat niet uit mijn duim.

La **présidente:** Cela a été écrit dans les journaux, oui.

Jean Marie Dedecker (LDD): Hij noemt dat een piramidospel en hij is niet de enige die dat zegt. Ik heb de verslagen van de gemeenteraad van Oostende bij, omdat de burgemeester ook heeft ingeschreven, hij zat zelfs bij u in het auditcomité. Ik heb toen gezegd dat dergelijke casinorente in principe niet kan. De heer Tobback heeft dat bevestigd. Als men dit voorstelt, is men een oplichter. Dat is ook zo, als ik morgen bij iemand aan de deur zou komen en zou zeggen dat ik

13 % beloof, dan is dat in feite ...

Dat heeft in principe toch voor enorm veel problemen gezorgd, zelfs bij de gemeenten. Ik heb het hier reeds aangehaald, de gemeente Schaarbeek bijvoorbeeld heeft voor 9,2 miljoen euro ingeschreven en heeft daarvoor 8,2 miljoen euro geleend om dat te doen. Zelfs mevrouw Onkelinx heeft dat toen goedgekeurd en ik denk ook mevrouw Durant van Ecolo. De heer Gilkinet kijkt heel hard op zijn computer, hij heeft er niets mee te maken.

Dat zijn allemaal zaken, die op dit moment zijn gebeurd. Dat is toch onaanvaardbaar. Het is toch onaanvaardbaar dat men daarmee de markt opgaat, dat men een rente voorspiegelt van 13 %. De heer Tobback noemde het oplichting, ik zou dat absoluut niet durven te doen. De heer Madoff zit voor dergelijke piramidespelen voor 150 jaar in de bak, maar dat is in Amerika.

Ik heb een laatste vraag, mijnheer Vermeiren. Bij een faillissement is er een wettelijke volgorde van schuldeisers. Nu is er geen faillissement uitgesproken, er is een vereffening uitgesproken. Hoe zal dat gebeuren? Ik vind het ontzettend eigenaardig dat Dexia dan nog wordt aangesteld als vereffenaar. Terwijl die ten grondslag liggen van alle problemen, wordt Dexia nu ook nog eens vereffenaar van de Gemeentelijk Holding. Men kan de koeien toch niet vragen de koeienstal uit te mesten? Ik vind dat net wat nu gebeurt.

Ik heb natuurlijk ook mijn bedenkingen op basis van wie preferent is en wie niet. Ik weet dat het een koekenbrood is, maar het gaat over Dexia, de Gemeentelijke Holding *an sich*.

Graag dus uw antwoord, mijnheer Vermeiren.

Francis Vermeiren: Mevrouw de voorzitter, u hebt zo-even gesteld dat de commissaris de woorden gebruikte die hij zelf wenst. Ik had het over de allusie naar een politieke partij. Maar wij kennen elkaar al zo lang, en ik zoek nooit naar woorden die er eigenlijk niet voor bedoeld zijn. Ik zal het woord oplichter dan ook in die zin hernemen. Mijnheer Dedecker, u hebt het nadien in de mond van de heer Tobback gelegd en niet in de uwe, wat handig is. Ik kom daar zo dadelijk op terug.

Eerst en vooral, wat Cheyne en de puts en de calls betreft, waarover ik daarnet nog heb gepreut, vraag ik u vooral te informeren bij de heer Bourgeois, die u straks de nodige technische details over 2001, 2002 en 2003 kan geven,

omdat ik niet de elementen bij me heb en ik de informatie ter zake niet uit het hoofd ken.

Ik zou het eerst willen hebben over de 500 miljoen euro.

Jean Marie Dedecker (LDD): Verontschuldig mij dat ik u onderbreek. Het gaat voor mij niet over de bedragen van de puts en de calls. Ik heb die bedragen vermeld om te bewijzen dat jullie in principe ook zelf een hefboomfonds waren. U was wel voorzitter van de raad van bestuur. Dus u kunt wel spreken over dit of dat jaar en over Cheyne en u er daarmee vanaf maken.

Ik vraag alleen of u het normaal vindt dat u in 2007 als voorzitter van de raad van bestuur 50 miljoen euro investeert, terwijl die pas voorkomen in de balans van 2009. Vindt u dat normaal? Dat kunt u nu nog op de boekhouder schuiven. Maar vindt u het normaal dat u investeert in dergelijke handelaren en CDO's? Die waren daarvoor bekend! Dat zijn de mannen van de toxische producten! Dat zijn de casinokapitalisten! Dat zijn die mannen! Vindt u het normaal dat u als Gemeentelijke Holding daarin gaat investeren? Over het bedrag kan ik het nog met de boekhouder hebben, en over de periode ook. Maar vindt u het normaal dat u, die de gemeenten vertegenwoordigt, daarin 50 miljoen euro investeert op een moment dat de boel al wankelt? Dat is mijn vraag.

Hetzelfde geldt voor de putopties. Vindt u het normaal dat u tien jaar met putopties en callopties bezig bent, als Gemeentelijke Holding, die de gelden van de gemeenschap moet beheren als een goed huisvader?

Francis Vermeiren: Eerst en vooral, ik ben inderdaad voorzitter van de raad van bestuur. Daarom word ik hier trouwens gehoord. De voorstellen die werden geformuleerd door de raad van bestuur, zijn inderdaad ingewilligd. Ik ontloop mijn verantwoordelijkheden dus niet, maar over de technische kant van het dossier zal de heer Bourgeois u inlichtingen geven.

Of het normaal is? De gegevens die wij kregen, en de handelsrelaties die wij hadden, zijn bij mijn weten op een correcte manier verlopen. Ik verwijst u naar het antwoord van de heer Bourgeois, straks.

Jean Marie Dedecker (LDD): Wat bedoelt u met "correct verlopen", mijnheer Vermeiren?

Francis Vermeiren: De handelingen die zijn

gebeurd, en de handelsrelaties tussen de vernoemde firma's en de Gemeentelijke Holding, zijn bij mijn weten altijd op een correcte manier verlopen.

Jean Marie Dedecker (LDD): U wist dat er in toxische producten werd gehandeld?

Francis Vermeiren: Ik zeg dit omdat uw woordgebruik vrij heftig is. Ik begrijp dat. Ik betwist het niet, maar bij mijn weten verliepen de handelsrelaties die wij hadden met de firma in kwestie, op een correcte manier. Dat zeg ik.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ik twijfel er niet aan dat u betaald hebt wat betaald moest worden. Mij gaat het erom of u wist dat het zo'n firma was? Wist u dat het handelaars in toxische producten waren? Zij hebben er zelfs een prijs voor gekregen. In het jaar dat u hebt ingeschreven, hebben zij een prijs gekregen. Zij waren kampioen in het...

Francis Vermeiren: Ik stel vast dat zij toegelaten zijn op de markt en dat de prijs waar u het over hebt – ik heb er geen weet van – slaat op een bestaande markt, en dat die handel toegelaten is op de financiële markt in België.

Jean Marie Dedecker (LDD): Het is ook toegelaten in de Schelde te springen. Dat wil toch niet zeggen dat men het moet doen?

Francis Vermeiren: Men kan natuurlijk ook in de zee springen.

Ik verontschuldig mij bij de commissie. Ik wil nog eens terugkomen op de problematiek van de 500 miljoen euro. Ik wil niet alles herhalen wat ik daarstraks over Oostende heb gezegd. Als woordvoerder van de Gemeentelijke Holding voel ik mij echter verantwoordelijk voor het justifiëren van de beslissing, die destijds is genomen.

Volgens de inlichtingen waarover ik beschik – misschien kunt u uw vraag straks ook aan de heer Bourgeois stellen – is de vergadering in Wetstraat 16 bijeengeroepen en was er bij alle partijen, ook de ministers van de deelregeringen die daar waren, gegeven de dramatische toestand en het feit dat men een directe oplossing moest trachten te vinden om erger te voorkomen, een politiek akkoord, dat niet te nemen of te laten was maar waar men nog bedenkingen bij had.

Het klopt inderdaad dat het gegeven als dusdanig bekend was dat wij 500 miljoen euro dienden in te schrijven. De vertegenwoordiger van de holding

had ter plekke namelijk gesteld – ook de anderen zouden dat hebben gedaan, met name ARCO – dat het boven haar financiële mogelijkheden ging. Bovendien voorzagen wij dat er op dat moment moeilijkheden zouden zijn om die 500 miljoen euro ter beschikking te krijgen, omdat wij dat niet hadden in *cash*, maar onder de vorm van een lening.

U zegt dat wij een boterbriefje hebben gekregen van de juridische raadgever van Dexia. Dat is inderdaad correct. Dexia heeft ons nogmaals, op ons verzoek, zeer recentelijk trouwens, bevestigd dat alles binnen legale termen gebeurde. U vergelijkt met andere landen, maar mijn kennis ter zake gaat niet zo ver. Ik meen te weten dat het inderdaad in andere landen, bijvoorbeeld in Frankrijk, niet mogelijk zou zijn, maar dat het in België wel mogelijk was. Daarop kom ik nog terug.

Ondertussen zou Europa desbetreffend initiatieven hebben genomen en richtlijnen uitgevaardigd, twee jaar later. De mogelijkheid was er om in te schrijven en de markten zijn geconsulteerd. Op dat moment heeft Dexia echter als enige ingetekend.

Het feit dat wij deelnamen en moesten deelnemen, en het feit dat wij daardoor de redding en de verankering van die bank konden garanderen, impliceerde automatisch dat we de 500 miljoen euro als lening moesten krijgen. Men heeft zich toen ook juridisch ingelicht, en niet bij de eerste de beste, niet alleen bij de juridische raadgever van Dexia.

Ik ga verder. Twee jaar nadien – de precieze datum zou ik kunnen opzoeken – zijn wij bij een bezoek aan de CBFA voor een onderhoud dat de heer Bourgeois en ikzelf hebben gevoerd met de heer Servais. Onze aandacht werd gevestigd op het feit dat het goed zou zijn, ingevolge de nieuwe richtlijnen van Europa, om de 500 miljoen euro te herplaatsen. De aandacht werd daarop gevestigd, maar, met alle respect, de heer Servais, die ook begaan was met de situatie als dusdanig, heeft op dat moment niet gesteld dat het illegaal zou zijn. Het was trouwens na datum.

Ik betwist ten zeerste, aan de hand van alle juridische adviezen die ik heb, en aan de hand van het feit dat er op geen enkel moment werd getwijfeld – los van de vraag of die 500 miljoen euro al dan niet verantwoord was –, dat er een illegaliteit was door de beslissing die mijn collega's van de raad van bestuur toen hebben genomen.

Wij hadden overigens elk jaar een onderhoud met

de CBFA over allerlei onderwerpen en over de situatie als dusdanig. Nadien hebben wij, weliswaar bij het onderhoud van de CBFA, nog bevestigd gekregen dat de legaliteit niet in betwisting kon komen.

Dan hebt u het over de kapitaalverhoging, waar u verwijst naar de heer Tobback. Ik heb de fout begaan om de heer Tobback te vernoemen. Ik nam hem als voorbeeld omdat sommigen in de pers stelden dat wij de gemeenten en de steden verplicht hebben.

Als ik de heer Tobback citeer, en dat is de enige reden waarom ik dat doe, dan is dat omdat hij op die vrij belangrijke algemene vergadering waar misschien meer dan 90% van de gemeenten vertegenwoordigd was – wat niet gebruikelijk is – onder meer ook de verdediging heeft opgenomen van degenen die anders dachten.

Wij hebben toen gedebatteerd en vier of vijf mensen uit de algemene vergadering hebben die stelling van Tobback niet alleen bekrachtigd, maar ook gezegd dat zij niet volgden. Ik denk aan bepaalde steden, maar ook aan uiteenzettingen van verschillende burgemeesters van gemeenten die de mening waren toegedaan dat, aangezien wij geen andere oplossing konden bieden, de kapitaalverhoging verantwoord was voor de verankering en de continuïteit, de redding van de bank, de redding of de bescherming van hun patrimonium. Spijtig genoeg, is dat later anders verlopen.

Wij hebben alle mogelijke andere pistes onderzocht. De enige piste die zich aanbood, was de piste die ik u daarnet heb gezegd met betrekking tot Publigas. Na de verkoop van Distrigas heeft Publigas op verzoek van de regering – zegt men mij – aangeboden om ons een lening ter beschikking te stellen.

De voorwaarden van die lening – wij zullen die ook bezorgen aan de commissie – waren dusdanig zwaar, zelfs waarborg van de gemeenten, ...

Jean Marie Dedecker (LDD): Dat was 14,5%.

Francis Vermeiren: De eerste voorwaarden waren heel zwaar. Er werd toen gediscussieerd tussen de twee instanties. Het laatste voorstel was minder, rond 7,90% met de waarborgen, die boven 11% kwamen als men de garanties en de premies voor de waarborgen moest betalen. Er was geen andere mogelijkheid.

Sommigen hebben die 13% een woekerintrest

genoemd. Zoals ik daarnet al heb gezegd, kunt u die 13% vertalen in functie van het feit dat men elke gemeente de mogelijkheid, de vrije keuze moest geven om niet te verwateren, om mee te doen.

Niemand was verplicht. Men moest iedereen de mogelijkheid geven om, als ze geen geld hadden het te lenen en terug te betalen over een periode van tien jaar. U zult merken dat 13% ongeveer overeenkomt met de delging van een kapitaal op tien jaar, plus rente.

Het facet rente in die 13 % is dus een gedeelte om de mogelijkheid van het ontleende kapitaal af te betalen. Maar dat is allemaal in geuren en in kleuren uitgelegd op de *roadshows* en ook honderden keren individueel. Onze diensten hebben zich daar inderdaad volledig ingezet om wie dan ook, alle ontvangers die inlichtingen vroegen – het zijn er zeer velen geweest – dat allemaal uit te leggen. Er is een ruim debat geweest op de algemene vergadering. De inschrijving die er is geweest, is een vrije keuze.

Als u bijvoorbeeld zegt dat de gemeente Schaarbeek – ik spreek mij niet uit over bewoordingen van anderen, de vertegenwoordiger van de gemeente Schaarbeek, ik ken de naam nog en ik zie het nog zo voor mijn ogen gebeuren – op de vergadering zei dat dit de beste oplossing was, dat dit inderdaad aangewezen was en dat het een goede oplossing was...

Laat men zich "*guideren*" door de 13 % of laat men zich door andere middelen "*guideren*"? Dat weet ik niet. Ik weet wel dat in de commissie in het Vlaams parlement de burgemeester van Koksijde – die u zeer goed kent – heeft gezegd dat het verkeerd is om te interpreteren dat – de naam ontsnapt mij op dit moment – de burgemeester aasde op een woekerintrest en dat veel burgemeesters, veel gemeentebesturen integendeel participeerden om het patrimonium te redden en om Dexia te redden. Ik citeer de burgemeester van Koksijde op de bevraging in het Vlaams parlement.

Jean Marie Dedecker (LDD): (*geen micro*)

Francis Vermeiren: Ik neem aan dat men mij de vragen stelt, ik neem aan dat men de raad van bestuur van de Gemeentelijke Holding als dusdanig daarmee confronteert. Ik heb er alle begrip voor omdat eigenlijk de verhoging, de 500 miljoen euro kapitaaluitbreiding, op dat moment normaliter niet kon. Maar ik zou eens graag een alternatief horen. Het is niet aan u om

een alternatief te geven, ik verwacht zelfs geen antwoord. Dat was echter de enige mogelijkheid, gegeven het feit dat wij enerzijds moesten inschrijven in de kapitaalverhoging bij Dexia NV en wij anderzijds op de markt geen lening kregen, tenzij de lening van Publigas die niet te doen was, die eigenlijk een lening was om niet te aanvaarden, en tezelfdertijd de garantie moesten bekomen van de federale staat en van de regering voor 800 miljoen euro. Een vereiste van de regering was daarbij dat we moesten herkapitaliseren of het op een andere manier moesten oplossen. Wat was het alternatief? De vervroegde falng zoals u het noemt?

Jean Marie Dedecker (LDD): Achteraf beschouwd was dat zelfs beter geweest want gans die kapitaalverhoging was er dan niet gekomen. Dan was de bevolking beter af, als dit was gebeurd. U spreekt over een alternatief, mijnheer Vermeiren. Als men op de markt geen lening krijgt, dan betekent dit dat men niet kredietwaardig is.

Francis Vermeiren: Maar er was geen markt, mijnheer Dedecker, op dat moment, dat weet u ook. Er was geen markt. De banken leefden in crisis, de banken gaven geen geld. Men gaf ook geen geld aan de beenhouwer op de hoek.

Jean Marie Dedecker (LDD): U hebt een markt gecreëerd door 13 % te beloven. Neem dit natuurlijk niet persoonlijk op. U zit daar in uw functie. Uw CEO, de heer Bourgeois, heeft het volgende gezegd: "13 % ruikt naar woekerrentes." Waarom heeft u 13 % gegeven? Zijn antwoord: "Gemeenten kregen zo het referentiedividend van 13 %. Gemeenten kregen zo de mogelijkheid om in te tekenen op de kapitaalverhoging met geld geleend op tien jaar."

Daar verspreekt u zich. U zegt dat u dit gedurende tien jaar wou beloven zodat ze geld konden lenen. U zet ze daar op het verkeerde been want ze schrijven in op preferente aandelen. Wij hebben mevrouw Swiggers ook al gehoord. In feite zullen we dit eens moeten herdefiniëren voor mensen die toch al twintig jaar in het vak zitten. U laat hen inschrijven op aandelen en u geeft hen 13 %. U geeft hen die 13 % omdat zij zo een lening kunnen aangaan op tien jaar. U zegt zelf dat u ze daar op het verkeerde been zet, dat u ze uitnodigt om te lenen en aandelen te kopen om jullie uit de '*shit*' te helpen. Als men geen geld kan krijgen, wil dat zeggen dat men niet kredietwaardig is. U vraagt waarborgen aan de gemeenschap waarvoor wij ondertussen hebben moeten opdraaien. Had u de boel toen laten ontploffen waren wij ervan af voor

de helft van de prijs. Ik zeg niet dat ik dat zou hebben gedaan op dat moment. Ik zeg gewoon dat u zelf zegt dat u die 13 % wel overwogen hebt gegeven.

Francis Vermeiren: Dat was de enige keuze mijnheer Dedecker. U legt de vinger op de wonde. Er was geen alternatief. U verwacht de kapitaalverhoging van 2008 bij Dexia SA en de kapitaalverhoging bij de Gemeentelijke Holding. De evolutie tussen beiden. Door het verval, het verminderen van de waarde van het aandeel – die op dat moment in mekaar is gestuikt tot 1 euro en daarna zich herstelde tot 6 à 7 euro – was er geen ander alternatief dan van bij het begin het politiek akkoord niet te volgen.

Als ik nadien lees dat men zich afvraagt of de kapitaalverhoging nodig was, dan zeg ik dat de solvabiliteit en de stresstest waarschijnlijk wel een goed gevolg hebben gehad. Het alternatief was de boel laten ontploffen op het moment zelf. Ik noteer dat u dit ook zegt en dat u daarmee instemt. Uit de discussie in de algemene vergadering bleek inderdaad dat de gemeenten dit niet wilden. Van de meer dan 500 steden en gemeenten waren er 111 die dit niet hebben gewild, terwijl meer dan 400 het wel hebben gewild. Zij waren zich volledig bewust van wat er aan de gang was en van hun mogelijkheden. Daarnaast was er ook het feit dat men de bedoeling had om iedereen de kans te geven om in te schrijven indien zij dit wensten. Iedereen besliste daar vrijelijk over.

De heer Bourgeois heeft niet gesproken over een woekerinterest van 13 %. De heer Bourgeois heeft bij mijn weten, ik zat ernaast, duidelijk gezegd dat de 13 % een mogelijkheid was om inderdaad rente en kapitaal af te betalen over een periode van tien jaar, wat juist is.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ik heb een verslag van de vergadering. Het ligt voor mij. Ik lees het af. U hebt het gezegd in het Vlaams Parlement.

Francis Vermeiren: U zult de mening van de heer Bourgeois desbetreffend nog eens horen. Ik ben er rotsvast van overtuigd dat die niet veel zal afwijken van wat hij daar heeft gezegd. Er is een verschil tussen wat men zegt en wat men interpreteert of hoe men het vertaalt. Dat weet u toch ook. U bent daar trouwens een reuzenkerel in. Wat de heer Bourgeois zegt, is uw vertaling en is niet wat de heer Bourgeois heeft gezegd.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ik citeer letterlijk uit het verslag: “13 % ruikt naar woekerreente”.

Francis Vermeiren: Neen, ik meen mij te herinneren dat de heer Bourgeois heeft geantwoord. Dat is zoals u daarstraks hebt geprobeerd om mij bepaalde zaken in mijn mond te doen leggen en nadien zegt u dat de heer Tobback dat heeft gezegd. Nu zegt u terug hetzelfde.

De heer Bourgeois heeft gesproken omdat een commissaris uit het Vlaams Parlement heeft gevraagd: “Was u niet de mening toegedaan dat dit een woekerinterest is?” en de heer Bourgeois herneemt: “Neen, dat was geen woekerinterest of u zou dat kunnen zien als een woekerinterest maar dat was het niet. Het was dat en dat en dat”.

Dat is een andere uitleg die plausibel is en die correct is. Bij u is het een interpretatie.

Jean Marie Dedecker (LDD): Bij mij is het ook een woekerinterest. Ik heb het al gezegd. Dat is een woekerinterest. Mijn interpretatie is: om de gemeenten te misleiden...

Francis Vermeiren: Dat was ook de tijd, herinnert u zich, dat er nog werd gesproken over de verkoop van rioleringen en dergelijke meer. Dat is eigenlijk iets anders dan dit.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ik heb mij daar toen ook tegen verzet.

Francis Vermeiren: Ik ga mij daar niet over uitspreken want dat is een ander debat.

Jean Marie Dedecker (LDD): Ik heb nog een vraag. Vindt u het normaal dat Dexia vereffenaar is?

Francis Vermeiren: Ik weet hoe het komt dat u verkeerd bent. Op het moment dat de federale regering en de gewestregeringen de beslissing hebben genomen, ging het debat erover dat in de contracten Dexia stond, maar Dexia is niet de vereffenaar. KPMG is de vereffenaar en bureau Quinz, een professor aan de KUL, is de vereffenaar. Het is niet correct dat Dexia de vereffenaar is.

Jean Marie Dedecker (LDD): Dat doet mij deugd.

Francis Vermeiren: Dank u wel.

Christiane Vienne (PS): Monsieur Vermeiren, je vais changer de chapitre pour aborder une question dont vous avez déjà parlé, mais où les choses ne me semblent pas claires. Il s'agit du prix de l'action. Je cite l'exposé pour les réunions

d'information pour les actionnaires avril-mai 2011. En page treize, il est écrit ceci...

Francis Vermeiren: Vous permettez, madame? J'ai le rapport avec moi.

Christiane Vienne (PS): Je vous en prie: ce sera plus facile. Mais ce n'est pas une très longue citation.

Francis Vermeiren: Je l'ai, mais en flamand.

Christiane Vienne (PS): Je pense que ce sera à peu près la même chose. J'espère!

Le troisième paragraphe: "À l'actif du bilan, on constate que la participation en Dexia à la valeur comptable au Holding Communal, soit 8,26 euros par action, s'est stabilisée en 2010. Le Holding a été amené à faire encore quelques opérations dans le cadre d'engagements pris antérieurement. Mais celles-ci n'ont pas modifié la valeur comptable moyenne par action. Il faut signaler que le conseil d'administration propose de maintenir cette valeur comptable à ce niveau. Le commissaire a accepté les arguments avancés par le conseil."

Donc, il est dit ici qu'en avril-mai 2011, c'est bien le conseil d'administration qui a proposé de maintenir la valeur comptable à ce niveau.

Par ailleurs, "le commissaire a accepté les arguments avancés par le conseil". C'est donc que des arguments ont été avancés. Je voudrais savoir qui est le commissaire.

Nous savions déjà en avril-mai que la crise des dettes souveraines était dans l'air du temps: la Grèce ne se portait pas bien. Je m'étonne qu'ait été prise cette décision argumentée – et j'aimerais connaître les arguments qui ont été utilisés – de maintenir la valeur comptable, au-delà des questions de technique comptable que vous avez exposées tout à l'heure.

Si vous pouviez pressentir – il me paraît tout de même – que la valeur de l'action était surévaluée, il me semble qu'il fallait veiller à une certaine prudence et établir une espèce de fonds de réserve qui pouvait, lui, se trouver au bilan. Je comprends très bien que les règles comptables imposent une certaine discipline. En même temps, la marge de manœuvre existait pour vous de prévoir un fonds de réserve au cas où l'action chuterait, ce qui était tout à fait prévisible. C'est ma première question.

La seconde. Vous avez dit dans votre exposé que le métier de Dexia et du Holding étant de financer les collectivités locales...

Francis Vermeiren: ...entre autres!

Christiane Vienne (PS): Entre autres! Mais vous avez dit qu'il s'agissait d'un des métiers principaux et qu'il ne présentait pas un grand risque!

Francis Vermeiren: Excusez-moi, mais je n'ai pas compris!

Christiane Vienne (PS): Vous avez dit dans votre exposé d'introduction que financer les collectivités locales ne présentait pas de grands risques.

Francis Vermeiren: C'est certainement le *core business*, lequel présente le moins de risques possibles. En effet, vous avez tout à fait raison!

Christiane Vienne (PS): Je suis tout à fait d'accord avec vous, parce que, effectivement, il me semble que les pouvoirs publics devraient être des éléments stabilisateurs dans l'économie.

Par contre, là je n'ai pas entendu jusqu'à présent, pas seulement de votre part, mais de celle de toutes les personnes que nous avons entendues ici, de réponse satisfaisante à la question: "Mais alors, pourquoi le conseil d'administration a-t-il accepté que des produits sophistiqués structurés soient proposés à ces collectivités et, par la nature même du produit, amènent une zone d'incertitude dans les finances des communes?" Donc, c'est un peu comme si, au lieu de faire son métier, Dexia était passée à un autre métier, celui de la spéculation.

J'entends bien que M. Guerber est un homme charmant. Il ne manquerait plus que ça qu'il ne le soit pas!

Francis Vermeiren: Ne le rendez pas responsable de tout! Je n'ai pas dit qu'il était *een meester-tovenaar*. J'ai simplement raconté, lorsque je l'ai vu, ce qu'il m'a dit, ce que j'ai demandé et ce qu'il m'a répondu!

Christiane Vienne (PS): J'entends parfaitement! Mais à un moment donné, puisque vous l'avez rencontré, puisque d'autres l'ont rencontré...

Francis Vermeiren: On le voyait à chaque fois, il était membre du comité d'administration.

Christiane Vienne (PS): Vous le voyiez à chaque

fois, et personne ne trouve anormal que l'on propose à des communes des produits structurés qui jouent notamment sur les taux de change du franc suisse! D'un côté, cela rend encore plus sympathique quand on dit on ne sait pas, ce que disent la plupart des gens; personne ne savait.

Mais comme c'est techniquement impossible que vous ne sachiez pas, je ne comprends pas comment on n'a pas été plus prudent en la matière, puisque l'on savait qu'on amenait une zone d'incertitude dans le modèle même.

Vous avez dit vous-même que c'était une erreur de financer des engagements à long terme avec du crédit à court terme. Mais je dirais que ce n'est pas une erreur, c'est le modèle. Dès le départ, cela a toujours été comme cela. On a cherché à financer parfois en jouant sur des taux de change, en échangeant du long terme contre du court terme. On l'a fait, ce qui est normal. On a aussi investi dans la dette souveraine des États, ce qui me semble jusque-là normal. On reste dans une cohérence. Mais, en même temps, on est allé sur des marchés dont le moins que l'on puisse dire est qu'ils étaient des marchés à risque. Donc je reste dubitative sur cette question-là.

Ma troisième question concerne PricewaterhouseCoopers. Vous avez dit qu'ils étaient simplement des réviseurs d'entreprise assermentés. Mais j'ai l'impression qu'ils ont joué aussi un rôle de consultant et qu'ils sont intervenus dans la stratégie.

Francis Vermeiren: Non, ce sont des réviseurs d'entreprise.

Christiane Vienne (PS): Donc ils ne sont jamais intervenus?

Francis Vermeiren: C'est le réviseur d'entreprise qui doit prendre ses responsabilités, qui approuve ou qui n'approuve pas. Ce qui ne veut pas dire qu'un commissaire, un réviseur d'entreprise, comme dans toutes les entreprises d'ailleurs, au moment de la discussion de chaque bilan, il discute avec les responsables de la société, il demande des explications, il donne son avis, s'il n'est pas d'accord, il le dit, il faut le changer.

N'oubliez pas qu'à chaque assemblée générale, après présentation des comptes, après présentation des chiffres et dividendes éventuels, le commissaire réviseur fait rapport; ce qui a été le cas ici. Je l'ai déjà dit tout à l'heure, M. Peirce et M. Joos de Pricewaterhouse sont des indépendants, ce ne sont pas des consultants, ce

sont des réviseurs d'entreprise.

Christiane Vienne (PS): J'entends. Cela m'étonne: vous êtes le premier à dire que la communication fonctionnait bien, que vous saviez rapidement ...

Francis Vermeiren: Je n'ai pas dit que la communication ... Je crois que j'ai dit: j'ai l'impression ... Non, non, je n'ai à aucun moment, du moins ...

Christiane Vienne (PS): Mon groupe vous a posé la question: "Est-ce que les administrateurs du Holding étaient mis rapidement au courant des décisions prises par le CA de Dexia?" Vous avez répondu d'une manière un peu lapidaire: "oui".

"Quelle était la stratégie discutée au sein de Dexia? Avez-vous toujours été en accord avec les décisions prises?" Vous avez dit que vous avez toujours eu toutes les informations et que vous n'étiez pas toujours d'accord, mais que vous aviez eu toutes les informations.

Francis Vermeiren: Je m'excuse de vous interrompre: autrement, je vais l'oublier.

Christiane Vienne (PS): Oui, je vous en prie.

Francis Vermeiren: Vous dites: vous savez que ... Je crois que j'ai dit que j'ai l'impression... et je l'ai encore aujourd'hui, qu'à aucun moment, aucun des CEO qui nous a renseignés, qui a documenté les chiffres, qui a documenté ce qu'il fallait faire, moi, je n'ai jamais eu l'impression qu'on me cachait quelque chose. Si on me cachait quelque chose, je ne le savais donc pas et c'est alors tout à fait logique. Mais je n'ai pas eu l'impression, à aucun moment, qu'on me cachait quelque chose. J'aurais dû le savoir, madame! J'aurais dû le savoir! Je ne tolérerai pas, à n'importe quel moment, ni maintenant, ni hier, ni avant-hier, que j'aurais pensé qu'on nous cachait quelque chose. Ce serait grave!

Christiane Vienne (PS): Oui, mais je pense que c'est grave. Parce que d'autres à votre place ont dit: "On nous a menti". J'apprécie votre honnêteté: si vous estimez ...

Francis Vermeiren: Je ne sais pas si on nous a menti, madame. Je ne sais pas. Je ne sais pas ce qu'ils vous ont dit. Moi, je ne suis pas responsable de ce qu'on vous a dit. Moi, je dis mon impression et mon sentiment.

Christiane Vienne (PS): Vous aviez toute

l'information. Vous saviez donc quelles étaient toutes les difficultés. Donc je m'étonne qu'avec la CBFA - la FSMA maintenant -, la Banque nationale, il n'y ait pas eu davantage de contacts, de mises en garde, qu'il n'y ait pas eu davantage de corrélation entre vous et eux, puisque vous étiez à la fois Holding et à la fois Dexia.

Autre question ...

Francis Vermeiren: Je peux répondre, madame?

Christiane Vienne (PS): Attendez! En tant que holding, vous êtes quand même un des plus gros actionnaires de Dexia. Je ne veux pas être désagréable, mais l'État fédéral a dû ouvrir sa bourse pour 4 milliards pour racheter DBB; ce n'est pas rien!

J'imagine qu'à un moment donné, les contrôleurs et vous, puisque vous aviez toutes les informations, vous avez tout de même discuté de tout cela avec eux, dans le détail, pour voir où vous alliez?

Ne vous méprenez pas! Je n'accuse personne. J'essaie de comprendre des informations qui sont totalement contradictoires; c'est parfois un peu compliqué.

Francis Vermeiren: Madame, je vais tenter de vous répondre.

Pour ce qui concerne tout d'abord la CBFA, vous avez dit que vous étiez étonnée qu'en tant que président du Holding Communal, administrateur au CA, je n'avais pas plus de contacts avec les responsables de la CBFA.

J'attire votre attention sur le fait que je ne suis pas le régulateur. Il arrivait à la CBFA de nous inviter pour discuter du dossier. Nous y sommes allés deux ou trois fois. Certains disent – mais je ne sais pas si cela est exact – que le régulateur n'avait pas le Holding Communal sous sa responsabilité. Mais ce n'est pas moi qui décidais avec le régulateur. Quand ce dernier nous a invités, il nous posait des questions auxquelles nous répondions en donnant les renseignements nécessaires. Je peux vous l'affirmer.

Vous dites que vous n'accusez personne. Madame, vous pouvez me poser toutes les questions que vous voulez, je vous répondrai en toute franchise.

Toujours est-il que c'était la CBFA qui invitait.

Cela dit, il n'a jamais été question des produits structurés au sein du conseil d'administration de Dexia. En effet, cela se passait en France, chez DCL. Pour ma part, j'ai entendu parler des produits structurés en lisant *Le Figaro*.

Christiane Vienne (PS): J'entends ce que vous dites mais les transferts financiers de la Belgique vers la France étaient utilisés notamment à travers des produits structurés. Vu les flux d'argent, je pense qu'il devait y avoir une attention particulière de la part de la Belgique à l'égard de la France. Cet argent était notamment utilisé par DCL.

Francis Vermeiren: Oui, madame. Je crois que vous avez tout à fait raison mais c'est d'ordre intérieur. La technicité des dossiers relève de la direction journalière de la direction de Dexia SA et de Dexia Crédit Local. Si cela se passe avec DBB, tout cela est d'ordre intérieur. À aucun moment, à ce que je sache, il n'a été discuté au conseil d'administration des détails de ces affaires-là, d'autant plus qu'on ne trouve pratiquement pas les produits structurés en Belgique, à moins que ce soit à mon insu. D'après ce que j'ai lu, non pas dans les documents, en France, chez DCL, ils avaient même fait des constructions basées sur la valeur du franc suisse. C'est propre à la France et c'est le comité d'audit de DCL qui s'en occupait, etc.

Au conseil d'administration, le produit en soi n'est jamais discuté. C'est de l'ordre de la direction journalière. Nous avons tous l'expérience de nos villes et communes. À ce que je sache, on n'a jamais présenté de produit structuré dans ma commune, en Belgique du moins. Peut-être d'autres formes, de nouvelles formes. Ce que l'on a souvent surtout dans les villes et communes – et je ne parle là que de mes connaissances en dehors de l'hôtel communal –, c'est régulièrement la visite des représentants de Dexia qui viennent voir les villes et communes pour parler de leur portefeuille de prêts, fixes et non fixes, etc.; mais structurés, je n'en ai jamais eu connaissance. C'est un problème typique à la France que je condamne effectivement.

J'ai lu les propos de M. Richard dans la presse qui disait que ce n'était pas si grave. Ce qu'il dit, ça le regarde. Moi, j'e suis d'avis qu'on ne devait pas le faire vis-à-vis des communes. Vous avez également parlé de ...

Christiane Vienne (PS): De la valeur de l'action. Dans votre rapport, lorsque l'on dit "le commissaire", de qui parle-t-on?

Francis Vermeiren: Puis-je répéter la réponse que j'ai donnée tout à l'heure car il me semble que cela implique tout ce que vous demandez?

Christiane Vienne (PS): Non. Je me souviens très bien de tout ce que vous avez dit. Vous avez dit que c'était une question de technique comptable.

Francis Vermeiren: C'est le Belgian GAAP ou bien c'est IFRS ...

Christiane Vienne (PS): Là n'est pas la question.

Francis Vermeiren: Ce sont des investissements à long terme. S'il faut prendre le *mark-to-market*, on aurait constamment des problèmes. En général, ce sont des sociétés d'investissement et, en soi, le Holding Communal né de par l'existence de Dexia, était automatiquement investisseur. Certains commissaires m'ont même demandé comment on réagissait. On a parlé des garanties. C'est la suite.

Christiane Vienne (PS): Ce n'était pas l'objet de ma question.

Francis Vermeiren: Pardonnez-moi si j'ai mal compris.

Christiane Vienne (PS): Je comprends très bien que vous ne puissiez pas travailler *mark-to-market*, vous l'avez expliqué. Vous saviez que la valeur de l'action que vous aviez dans vos comptes était un peu surévaluée. Aviez-vous prévu des réserves pour couvrir le risque sur la valeur de l'action?

Francis Vermeiren: Maintenant, je comprends votre question. Entre 2000 et 2008, vous parlez de faire des réserves supplémentaires. Pour faire des réserves, il fallait d'abord avoir des dividendes. On n'avait pas de dividende. On n'a pas reçu de dividende pour 2009. On pouvait donc difficilement prévoir des réserves.

Quant à la présentation à long terme de la valeur, nous étions toujours inférieurs aux Régions. Elles sont toujours à 9,9, ainsi que le fédéral. Nous étions à 8,26 car c'était la valeur inscrite au moment même. C'est la comptabilité, le Belgian GAAP.

C'est normal. Dans une société d'investissement – je n'aime pas utiliser ce mot pour le Holding Communal mais nous en avons hérité –, on ne peut continuellement changer cette valeur car ce sont les dividendes qui sont le résultat du bilan.

Nous n'avons pas de dividendes de Dexia en 2009. En 2010, pour l'année comptable de Dexia de 2009, nous avons obtenu 52 millions € (0,20€ par action) de dividendes Dexia, sous forme d'actions bonus. Ces actions ont été vendues par le Holding afin de permettre de prendre le dividende en bénéfice.

Votre point de vue de créer des réserves est un point de vue sain mais pour cela il fallait des dividendes et nous n'en avons pas.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Mijnheer Vermeiren, namens mijn fractie dank ik u voor uw uitgebreide antwoorden op al onze vragen. Ik zal mijn vragen chronologisch stellen, maar vele ervan werden al beantwoord en vervallen dus. Ik zal proberen niet te veel in herhaling te vallen.

Wij hebben hier ondertussen geleerd uit de verschillende betogen dat het aanvankelijke succesverhaal van Dexia Holding eigenlijk is beginnen te ontsporen, als ik dat zo mag zeggen, vanaf 2005 of 2006. Daarover lopen de interpretaties nogal uit elkaar. Een model dat in stijgende lijn ging, is vanaf dat moment heel explosief beginnen te *boomen*, tot men in 2008 met de neus op de feiten werd gedrukt en de reus op lemen voeten bleek te staan. De gigantische groei en expansie bleken immers compleet afhankelijk te zijn van externe financiering.

Op het moment dat de financiële bubbel ontplofte en alle liquiditeiten opdroogden, bleek hoe kwetsbaar het model van Dexia Holding was. Achteraf — ik begrijp dat men achteraf gemakkelijk kan oordelen — zag men dat de eerste *crash* iets te gemakkelijk werd afgedaan als een probleem met toxische producten uit de Verenigde Staten. Men dacht dat men het wel zou houden, als dat probleem was opgelost. Men koos voor een redding waarbij een aantal operaties werden afgestoten, maar waarbij fundamenteel het model wel op poten werd gehouden. Daarover gaat de cruciale vraag. De complete afhankelijkheid van externe financiering bleef ook na de eerste redding in 2008 in het model zitten. Ik begrijp nog altijd niet waarom.

Men heeft Dexia gered op de manier waarop men het heeft gered. U bent daarvoor niet verantwoordelijk. U hebt echter in uw uiteenzetting wel iets bijzonder interessants gezegd, namelijk dat een wijziging in of van het aandeelhouderschap in elk geval zoveel mogelijk werd vermeden. Ik vind dat een vreemde bemerking. Kunt u daarop iets dieper ingaan? Wij

krijgen namelijk stilaan de indruk dat men heeft gekozen voor een redding — u zei zelf dat er misschien geen alternatief was en dat het allemaal zeer snel moest gaan — maar dat er wel is gekozen voor een redding die zoveel mogelijk heeft vermeden dat er aan het aandeelhouderschap werd geraakt, zowel wat de aandeelhouders zelf betreft als de verwatering van de aandeelhouders. Kunt u daarop wat dieper ingaan? Wij zijn hier niet om de geschiedenis te herschrijven, maar om antwoorden te zoeken en om te kijken hoe dit soort situaties in de toekomst kan worden vermeden.

Voor wat dat betreft, verwijs ik ook naar wat de heer Dehaene heeft gezegd. Het lijkt mij normaal dat aandeelhouders voor hun eigen belang opkomen. Als ze in een structuur als bij Dexia ook nog eens in de raad van bestuur van dergelijke holding zitten, kan men zich de vraag stellen of dat impliceert dat altijd de juiste beslissingen worden genomen.

Anderzijds zit dat niet alleen in de raad van bestuur, maar kijk ik ook naar de regering. Bij de redding van Fortis maakt die heel duidelijk een radicale keuze, maar wel een die er onmiddellijk voor heeft gezorgd dat het probleem was opgelost. Bij Dexia krijgt men een regering — er is niks abnormaals aan om dat te zeggen — die verschillende petjes op heeft. Het gaat hier niet alleen om een systeembank zoals bij Fortis ook het geval was, maar om een bank die huisfinancier is van heel wat overheden in de verschillende betekenissen van het woord. Ik ben op zoek naar een uitleg over uw uitspraak dat een wijziging van het aandeelhouderschap zoveel mogelijk moest worden vermeden en hoe u dat kan duiden.

De tweede periode. Vanaf 2008 — u hebt het zelf gezegd — kent men de moeilijke positie van de Gemeentelijke Holding. Eind 2008 komt die redding, begin 2009 wordt dat allemaal op poten gezet. Vanaf 2009 zit u in een bijzonder moeilijke situatie omdat de Gemeentelijke Holding heeft ingetekend op een kapitaalverhoging die ze niet aankon.

Mijn vraag is de volgende. Wat is er vanuit de verschillende overheden sinds 2009 ondernomen om u als Gemeentelijke Holding uit die benarde positie te halen? Ik kijk dan meer bepaald naar de Vlaamse overheid die voogdijoverheid is voor de Vlaamse steden en gemeenten, maar die zich ook middels de waarborg garant had gesteld.

Wat gebeurt er? Ik heb daarstraks die vraag al

eens gesteld, bij het begin van de namiddag, specifiek op het moment waarop er door de heer Jambon naar werd verwezen. Dan zijn we in 2011. Het probleem was al gekend, zo zegt u zelf, vanaf 2009. Ik kan die vraag met betrekking tot een aantal momentopnames stellen, niet alleen met betrekking tot het onderhoud met de heer Coene. Ik kan ze ook stellen met betrekking tot de kapitaalverhoging van 13 %.

Wat heeft de voogdijoverheid die ook voor de waarborg zorgde, daar toen over gezegd? Dat is een algemene vraag, die ik ook zal kaderen. Ook op deze vraag is immers geen eenvoudig antwoord te geven. Wij zitten namelijk met een staats hervorming, die ervoor heeft gezorgd dat de bevoegdheid en het voogdijbestuur voor steden en gemeenten bij de regio's komen te liggen. Echter, krachtens bepaalde regelgeving blijkt nog een restant bij de Gemeentelijke Holding te liggen.

Het enige waarvoor ik denk dat er een oplossing kan komen, is dat — op het moment dat men in 2008 en begin 2009 beseft dat het voor de Gemeentelijke Holding een bijzonder moeilijke situatie is — de drie regionale overheden, eventueel zelfs samen met de federale overheid, samen zouden gaan zitten, om te bekijken op welke manier het beheer van of de voogdij over de Gemeentelijke Holding op een ordentelijke manier zou kunnen worden geregeld.

Is zulks gebeurd? Heeft men dat gedaan of heeft men gewacht? Ik zie immers dat de samenwerking in kwestie er wel degelijk komt. Daarover gaat ook mijn volgende vraag.

In 2011, op het moment dat het moeilijk wordt, zoniet bijna te laat is, zie ik een alliantie komen. Ik lees een en ander ook enkel in de pers. Corrigeer mij dus ter zake, mocht ik verkeerd zijn. Er komt een alliantie tussen de Vlaamse, de Brusselse en de Waalse overheden.

De drie overheden vragen samen een andere oplossing voor Dexia. Na de verschillende uiteenzettingen die wij hebben gehoord, weten wij nu eigenlijk voor Dexia dat men ondertussen een soort hink-stap-sprong heeft genomen en dat het onvermijdelijke uiteindelijk ook onvermijdelijk is geworden. Men is dus naar een opsplitsing moeten overgaan. Het is ook duidelijk dat zulks van bij het begin nodig ware geweest maar niet mogelijk was omdat er geen alternatief was. Op dat laatste moment komt nog een ander voorstel uit de bus, dat, als ik goed ben geïnformeerd, gaat over een inkanteling van het aandeelhouderschap, met name van het niveau van de holding naar het

niveau van de bank. Ter zake merk ik dus opnieuw dat er door overheden wordt geredeneerd vanuit het oogpunt van aandeelhouders en structuren in plaats vanuit het oogpunt van oplossingen en de belastingbetaler.

Mijn volgende vraag luidt dus als volgt. In welke mate is er over die alternatieve piste en alternatieve oplossing overlegd? Welk heil heeft men daarin gevonden?

Het zijn grote, structurele vragen die ik u stel. Het is echter de taak van het Parlement om oplossingen te zoeken. Indien men, behalve op het moment dat het te laat is, geen afspraken over het beheer van de Gemeentelijke Holding heeft gemaakt, dan moeten wij uit de hele zaak leren, ook in termen van staatsvorming.

Francis Vermeiren: Mevrouw Rutten, u zei dat u de indruk had dat vanaf 2005 de toestand minder rooskleurig was. U vroeg hoe het kwam dat men in het model bleef geloven.

Ik heb voor mij – het is geen alibi, maar het verklaart misschien waarom men in het model bleef geloven – de lijst van de dividenduitkeringen, niet tot 2005 maar tot 2007. In 1996 startte men met een dividend van 0,36. Het ging stelselmatig omhoog: eerst 0,40, dan 0,46, vervolgens 0,39, naar 0,43 en twee keer 0,48. Het werd 0,53 en 0,62. In 2005 bedroeg het 0,71, in 2006 0,81 en in 2007 0,91. Dat komt telkens overeen met een *pay-out* van ongeveer 40 %

Dat betekent – ik gebruik dit niet als verdediging – dat het, in de interpretatie van velen, vrij moeilijk is om het model op te geven. Na datum wordt het betwist, maar op dat moment was het rendabel. Misschien kwam het daardoor dat het model niet in vraag werd gesteld.

U vraagt waarom men in 2008 – en u verwijst terecht naar de zaak-Fortis, want men mag niet vergeten dat de zaak-Dexia na de zaak-Fortis kwam – anders besliste? Dat was eigenlijk een beslissing van de Staten. Het was een beslissing van enerzijds, de Belgische regeringen, maar eigenlijk van alle Staten. De Staten, en België in het bijzonder, hebben gekozen voor deze optie. Was het de juiste optie? Ik heb daar mijn bedenkingen bij. Dat heb ik al gezegd.

Ik heb het vrij moeilijk – maar ik blijf ze verdedigen – met de kapitaalverhoging, omdat op dat moment – dit is echt geen alibi, geloof mij vrij, ik neem mijn verantwoordelijkheid ter zake op – een

kapitaalverhoging volgens mij, misschien achteraf gezien, niet nodig was, omdat de solvabiliteit en de Tier 1 gevrijwaard bleven. Het was een politieke beslissing, die door de Staten werd genomen. Misschien wou men anders beslissen dan voor Fortis, want de toestand was anders: Fortis was een Belgische onderneming en Dexia was een Frans-Belgische onderneming.

Indien men een beslissing nam die in de andere richting ging, bijvoorbeeld door een *bad bank* te creëren, zoals men heeft gedaan bij Fortis, waarvoor nu nog altijd een garantie bestaat, moest men er rekening mee houden dat daarvoor het akkoord nodig was van de twee landen, die eigenaar waren van het geheel.

De Staten hebben deze keuze gemaakt. Onder welke voorwaarden de keuze werd gemaakt en wat daarbij heeft gewogen, weet ik echt niets. Dat is een vraag die men aan anderen moet stellen.

Inzake de moeilijke situatie in 2008 zei u dat wij ingingen op... (*zoekt naar het juiste woord*) het verzoek om voor 500 miljoen euro in te schrijven als onderdeel van de 6 miljard euro in totaal, maar dat was ook een politieke beslissing. Die beslissing was misschien gemakkelijker in Frankrijk, omdat de tegenhanger daar CDC was, dat in feite een beetje de bankier van de Staat is. Ik wil CDC niet vergelijken met de Gemeentelijke Holding, maar het had zeer zeker ruime mogelijkheden. CDC nam het grootste pakket van de aandelen – voor 2 miljard euro, meen ik – voor zich. De omvang kan men niet vergelijken, maar het was een beslissing van de Staten. Die vraag moet u dus aan iemand anders stellen.

Uw vraag is naar mijn bescheiden menig zeer pertinent. Gelet op het feit dat het in 2008 om een gedwongen huwelijk ging – ik kan er geen beter woord voor vinden –, moest men wachten op de stappen die ikzelf en onze raad van bestuur heeft ondernomen, namelijk aan de deuren gaan kloppen, en zo werd het opgelost?

Ik zal u zeggen hoe het werd opgelost. Het heeft ons 22 miljoen euro gekost! Wij hebben inmiddels aan de Staten en aan de Gewesten 22 miljoen euro premie betaald, voor de garantie die wij hadden gekregen. Dat wordt al te gemakkelijk vergeten. Wij hadden 800 miljoen euro garantie gekregen, waarvan 400 miljoen euro van de federale Staat en 400 miljoen euro van de Gewesten. In totaal hebben wij toen een premie betaald van 0,90 tot 1 %. Nadien konden wij door de nieuwe toestand gelukkig een kapitaalverhoging doorvoeren en doordat het

aandeel zich herpakte, hadden wij geen staatswaarborg of Gewestwaarborg meer nodig, althans tot wij, zoals u weet, opnieuw met de Gewesten aan tafel moesten gaan zitten, omdat de toestand was gewijzigd.

Toen wij de nieuwe garantie vroegen, heeft men ons een premievoet voorgesteld van 6 % op een kapitaal van 430 miljoen euro. Men is dan na onderhandelen gekomen tot een premievoet van 2,94, direct te betalen. De garantie die wij hadden veertien dagen voor de vereffening, die liep tot 21 oktober en later en die ons 2,94 % kostte, bedroeg in totaal over drie jaar 22 miljoen euro.

Mevrouw heeft terecht gevraagd of wij niet in een reserve moesten voorzien. Wij hebben die 22 miljoen euro als dekking direct betaald. Was er dus sprake van een vorm van hulp? Wij moesten die waarborg hebben en wij moesten die premie betalen. Met andere woorden : Ik vind het logisch dat wanneer een Gewest een garantie geeft, het daarvoor een premie krijgt. Niettemin moesten wij ze zonder dividenden betalen. In andere woorden, wij hebben 22 miljoen euro betaald over die drie jaar en we hebben maar een jaar dividenden gekregen. Dat mag toch wel eens worden gezegd, naast het feit dat men vertrok van 6 % bij het laatste protocol, dat werd ondertekend.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Mijnheer Vermeiren, het klopt dat men daarvoor heeft betaald. Wij hebben gehoord in de verschillende vergaderingen tot nu toe dat de keuze, die u overigens niet hebt gemaakt, in 2008 een redding is geweest waarbij men rekening heeft gehouden met de aandeelhouders. In tegenstelling tot bij Fortis heeft men bij Dexia dus een redding gemaakt waarbij men ervoor heeft gekozen om geen nieuwe aandeelhouders te betrekken, zo weinig mogelijk te verwateren en een beroep te doen op de bestaande aandeelhouders.

Bon, de ratio van die keuze zullen we bespreken met de mensen die dat hebben gedaan tussen de verschillende landen. Maar ik stel dat vast. Dat is hier in de verschillende hoorzittingen naar voren gekomen. Op zich hoeft daar ook niets mis mee te zijn. Dat is een keuze, die men maakt, bovendien in een heel korte tijdsperiode.

Ten tweede, men wist wel dat die keuze zeer moeilijk was voor de aandeelhouders in kwestie. Dat zegt u ook terecht. U zegt dat het een verzoek – zoals u het noemt – was, dat voor jullie zeer moeilijk lag. Zelfs dat deed u, omdat er op dat moment geen alternatief was. Het was dat of niets. U zei ook dat de carrousel lening die

daarvoor is gebruikt, legaal was. Ik meen dat het klopt dat de CBFA daarna daarvan zei dat die eigenlijk moest worden omgezet naar een ander soort lening. Ik neem aan dat dit niet is gebeurd en dat er ook niet zoveel andere waren, die bereid waren dat te doen. U bleef echter naar andere oplossingen zoeken. U hebt een kapitaalverhoging van 13 % doorgevoerd.

Waar wil ik naartoe? Ik zie overheden of landen die de keuze voor een redding maakten vanuit de positie van de aandeelhouders en die vervolgens, tenzij u mij tegenspreekt, niet echt een perspectief gaven aan de aandeelhouders, zeker niet aan degene die op dat moment de overheid is, zijnde de Gemeentelijke Holding, om de zaken structureel op orde te krijgen. Ik vind het vreemd dat men een redding doet met de aandeelhouders in het achterhoofd, hoewel ik dat nog kan begrijpen, want het gaat twee keer om de overheid, namelijk de federale en de regionale overheid. De steden en gemeenten zijn er ook nog bij betrokken.

Men maakte een redenering, die klopte, maar op welke manier is er na de redding in 2008 en 2009 overleg geweest tussen de overheden, de drie regionale en de federale, om te kijken op welke manier het beheer of de verantwoordelijkheid voor de Gemeentelijke Holding ordentelijk kon worden? Ik heb namelijk de indruk dat u continu de speelbal bent geweest tussen de regio's en de federale overheid, maar dat niemand echt de verantwoordelijkheid heeft opgenomen om mee structureel orde op zaken te stellen. Als dat niet klopt, dan hoor ik het graag.

Ik ken het dossier van de plantentuin van Meise. U zult zich afvragen wat die ermee te maken heeft. Welnu, ook daar gaat het over een zaak waarin een bevoegdheid werd geregionaliseerd. In dit geval gaat het over de voogdij over de steden en de gemeenten, waarvoor met andere woorden drie regio's verantwoordelijk zijn. Ook hier kwam men niet tot een ordentelijke oplossing en handelde men de zaken niet honderd procent af. Het is dus niet duidelijk wie nog waarvoor verantwoordelijk is. Het is een taak om dat op te lossen.

De Gemeentelijke Holding wordt nu vereffend. Het probleem werd dus op een andere manier opgelost. Hoewel dat cynisch uitgedrukt is, bedoel ik het niet verkeerd, maar eigenlijk wisten de verschillende overheden vanaf eind 2008, begin 2009 dat men daar met een probleem zat.

Francis Vermeiren: Mevrouw Rutten, u stelt dat

men de aandeelhouders – u hebt het wel niet letterlijk zo gezegd – heeft beschermd, dat men de *ancrage* heeft bevestigd en dat men dat aandeelhouderschap zo heeft willen behouden. Dat is eigenlijk correct, dat is correct in die zin, maar ik zou dat *un cadeau envenimé* durven noemen. Dat is *un cadeau envenimé* omdat dit mede de oorzaak is.

Mevrouw de voorzitter, ik wil ook het volgende stellen. Wij hebben hier zeer lang gesproken over de kapitaalverhoging van 500 miljoen euro en wij weten dat dit was om de redding van Dexia mee in de hand te werken, mee te helpen. Wij hebben ondertussen allemaal begrepen – maar u wist dat zeer zeker vroeger al – dat dit een serieus probleem heeft gecreëerd voor de Gemeentelijke Holding. Dat heeft als gevolg gehad dat wij naar middelen hebben moeten zoeken die goedgekeurd zijn, waar de hogere overheid zich niet tegen heeft verzet – ik kom daar zo dadelijk op terug – maar die als dusdanig niet alleen de oorzaak zijn van het verdwijnen van de Gemeentelijke Holding.

Het verdwijnen van de Gemeentelijke Holding is te wijten aan de crisis, is te wijten aan de liquiditeitscrisis, is te wijten aan de financiële crisis, is te wijten aan de toestand, de wereldtoestand. Heeft men de gepaste, de goede recepten genomen? Heeft men de goede medicatie gebruikt om dat te verhelpen? Ik zeg dan neen. Men wist dat op dat moment niet. Men hoopte – zoals iedereen en wij ook – dat de toestand zich ging regulariseren nadien. Men moet daarmee rekening houden in het geheel.

Ik wil nog het volgende zeggen, en dit is geen afwimpeling van verantwoordelijkheid. Op elk moment, bij welke beslissing dan ook van de raad van bestuur waren steeds – tenzij er eens een afwezige was, maar dat was over het algemeen niet zo – de vijf commissarissen van de regeringen aanwezig. Zij waren aanwezig bij elke beslissing die werd genomen. De regeringscommissaris van Financiën had vetorecht namens de minister van Financiën. De regeringscommissaris van Binnenlandse Zaken had vetorecht namens de minister van Binnenlandse Zaken. Verder waren er de regeringscommissarissen van Wallonië, van Vlaanderen en van Brussel. Zij hebben trouwens zeer vaak – en ik ben hen daarvoor dankbaar – met hun ideeën, kennis en kunde bijgedragen tot het zoeken naar oplossingen.

De vijf regeringscommissarissen zullen zeer zeker verslag hebben uitgebracht aan hun regeringen,

aan hun respectievelijke ministers. Ik kan er dus niet van uitgaan dat men de toestand van de Gemeentelijke Holding als dusdanig niet kende. Iedereen kende die toestand, in elke instantie. Iedereen wist dat men ons pijn deed door ons die 22 miljoen euro aan premie aan te rekenen.

U vroeg of men vlug genoeg de gepaste reddingsmiddelen heeft gezocht en of wij vlug genoeg hebben opgetreden. Ben ik als voorzitter in naam van de raad van bestuur vlug genoeg naar de instanties gestapt? Ik zeg u: gedurende die drie jaar is er geen dag geweest zonder dat wij contact hadden met de respectieve kabinetten in verband met deze problematiek.

U hebt daarnet gesproken over de kapitaalverhoging.

Jean Marie Dedecker (LDD): Mijnheer Vermeiren, ik stel u nog één cruciale vraag. Hebt u ooit de keuze gehad wel of niet aan die kapitaalverhoging deel te nemen en de Gemeentelijke Holding wel of niet voor 500 miljoen euro in te schrijven?

U kon toch rustig zeggen: “Wij schrijven niet in op de kapitaalverhoging.” Dit is een belangrijke vraag. Hebt u de keuze gehad? Uw aandeel zakte van 15,8 % naar 12 %. Hebt u de keuze gekregen het niet te doen? Had u de keuze om de federale overheid ja of nee te zeggen? Was u daartoe verplicht, ja of neen? Het is gemakkelijk ja te zeggen, want dan is uw verantwoordelijkheid weg. Maar als u niet verplicht was in te schrijven voor de kapitaalverhoging, dan zou uw aandeel deels verwaterd zijn, maar was er verder niets gebeurd.

Francis Vermeiren: Mijnheer Dedecker, dat is juist.

Wanneer u mij vraagt of ik verplicht ben geweest, verwijs ik naar wat ik daarstraks gezegd heb, dat ik toen gehospitaliseerd was in Oostende. Ik wil zeker geen indrukken wekken, wat Oostende betreft, en u weet wat ik bedoel.

Ben ik verplicht geweest? Er was een politiek akkoord. Men heeft mij gezegd wie welk deel moest nemen. Als we dat niet zouden doen, dan springt de boel.

Ik wil u zeer correct antwoorden op uw vraag. De raad van bestuur had natuurlijk neen kunnen zeggen. Het gaat echter om een volledig politiek akkoord waarin dat was vastgelegd. De hoop bestond ook dat Dexia zich door die input van 6 miljard euro zou herpakken en dat men de zaak

mee zou helpen redden, het patrimonium beschermen. Het ging niet alleen over de verwatering. Als dusdanig was de verwatering namelijk niet direct aan de orde, maar vroeger en nadien. Het ging gewoon over de redding van de bank Dexia als dusdanig. Er werd een verdeling gemaakt.

Als ik mevrouw Rutten mag volgen, dan zou het misschien meer dan logisch geweest zijn om nog meer aan te dringen, maar daar zijn wij misschien in de fout gegaan. *Dieu sait que j'ai insisté et d'autres encore plus que moi!* In goed Nederlands, misschien hadden wij nog meer moeten aandringen.

Misschien hadden de anderen moeten zeggen: we hebben in een nacht een beslissing genomen die ook werd bevestigd door de raad van bestuur, maar we weten dat we een probleem hebben gecreëerd, dus we zouden voort moeten zoeken naar andere structuren. Die andere structuur was verder in de maak. In september van dit jaar was men daaraan aan het denken. Dat had een mogelijkheid kunnen zijn.

Maar we leven nu eenmaal in het land zoals het is. Daarmee bedoel ik het volgende. De aandeelhouders waren de Belgische Staat, de Federale Participatiemaatschappij, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Gewest. Als zij op dat moment misschien verder zouden zijn gegaan... Waren de geesten daartoe rijp? Nu zouden ze daartoe bereid zijn, en wij waren daartoe ook zeer graag bereid, verleden maand of twee maand geleden al. Maar ik weet niet of de geesten er toen al rijp voor waren om over de Gewesten heen in een communautair moeilijk land te zeggen: we pakken dat allemaal bij elkaar, zodat we een grote waarborg creëren en onze collaterale problemen oplossen.

Het zou beter zijn geweest indien dat wel was gebeurd. Daarin heeft mevrouw Rutten gelijk met haar vraagstelling. Ik vermoed nochtans niet dat zij haar vraag stelt om mij een plezier te doen, maar het is wel de hamvraag van iedereen. Geloof u mij vrij: wij hebben elkaar in geen maanden gezien, waarvoor ik mij trouwens verontschuldigd.

Dat is de hamvraag van elkeen. Men had eigenlijk verder moeten gaan. Op dat moment had men oplossingen moeten zoeken. Er is over gesproken, zegt men mij. Ik was daar niet bij. Ik was daarop niet uitgenodigd. Op een bepaald moment werd tussen de regio's over een dergelijke fusie gesproken, een overname van de

problemen van de holding die men in zijn geheel zou inpakken. Men fluisterde zelfs dat de Gewesten elk een vertegenwoordiger zouden krijgen bij Dexia SA – ter vervanging van Vermeiren of andere, of niet -, dat had mij echt niet gestoord indien dat de problemen zou stoppen. Het was een mogelijkheid. Is de communautaire problematiek daarbij komen kijken? Ik meen echt van niet. Is het gemakkelijk om dat realiseren? Dat denk ik wel. Ik meen ook dat men daarover in augustus en september discussieerde.

Trouwens, in het eind juni/begin juli ondertekend protocol over de waarborgverlening was het inderdaad gegeven dat we naar een structurele oplossing moesten gaan. Alles stond klaar om daaraan te beginnen. Ik weet dat de kabinetten van de verschillende ministers, Vlaanderen stond daar misschien verder dan de anderen, in snelheid zijn gepakt.

Mevrouw Rutten u hebt gelijk. We zijn in snelheid gepakt. Men had er eigenlijk veel vroeger moeten aan beginnen. Dat is onze fout geweest. Wij hebben hard aangedrongen. Wij hebben vele deuren opengestampd. Wij hebben veel geklaagd, veel gebedeld, veel op onze knieën gezeten maar misschien nog niet genoeg. We hadden op onze buik moeten gaan liggen.

Présidente: Christiane Vienne.

Voorzitter: Christiane Vienne.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Mijnheer Vermeiren, ik vind dat u dat nooit moet doen. Ik vind het vreemd, want bij het begin van deze uiteenzetting krijgt u van sommigen het verwijt dat u op plaatsen bent geweest en de situatie hebt aangekaart. De conclusie van vandaag kan dan ook niet zijn dat u het niet genoeg hebt gedaan. Ik denk dat u wel degelijk, en dat heeft niets te maken met uw kennen, dat heeft niets te maken met u de vraag niet te willen stellen, alle vriendschap ten spijt...

Wij zijn hier om een objectieve analyse te maken. Ik stel vast dat men in september 2011 eindelijk volwassen wordt en begint te denken dat men dit probleem structureel moet aanpassen, terwijl men het eigenlijk wist vanaf, laten wij zeggen, eind 2008, begin 2009. Er zijn met andere woorden twee jaren voorbijgegaan, waarin u aan alle bellen hebt getrokken – getuige uw verhaal – waar u kon aan kon trekken. Echter, de verschillende overheden, de éne grotendeels in lopende zaken, de andere weliswaar volop operationeel — dat wil ik toch wel zeggen — en bovendien bevoegd

want de voorgedij hebbende over steden en gemeenten, hebben gewacht tot het eigenlijk te laat was.

Ik vind dat een vreemde vaststelling. Ik verwijs nogmaals – de plantentuin van Meise indachtig – dat er zo heel veel moeilijke verhalen zijn in dit land, waarbij het niet altijd evident is om onmiddellijk voor volwaardige en definitieve oplossingen te kiezen, en dat helaas dit element van de Gemeentelijke Holding ook daar mede het slachtoffer van is geworden.

Francis Vermeiren: Zoals wij hebben vastgesteld daarstraks, weiger ik de fout bij anderen te zoeken. Ik weiger dat, maar dat betekent niet dat men daarmee eigenlijk geen rekening moet houden. U kent mij allemaal, en sommigen onder u zeer lang, ik vind dat dat niet kan.

De waarheid is inderdaad als de parabel van het arme en het rijke kind; als men een rijke zoon heeft, en men heeft een arme zoon, wat moeten de vader en de moeder dan doen? Moeten zij die rijke ophemelen en die arme laten spartelen in de hoop dat hij zo verstandig wordt als zijn rijke broer, en uiteindelijk ook met veel geld zal eindigen? Ik heb de indruk dat men ons heeft laten spartelen, maar ik ben er ook van overtuigd dat men dat niet moedwillig heeft gedaan.

Ik ben misschien te naïef, maar ik ben daar eigenlijk zeker van, in die zin dat men altijd heeft gehoopt – zoals wij allemaal hebben gehoopt, zoals iedereen in deze wereld, in dit land – en nooit heeft gedacht dat er een soevereine crisis ging komen en dat er een financiële crisis zou komen. Dus iedereen heeft gedacht, ook de eerste minister met zijn regering die beslissingen neemt, en die zou zeggen “u neemt zoveel en u neemt zoveel, en dat komt wel allemaal in orde”. Dan kon men zeggen: “oef, ik heb die bank gered, ik ga daarmee de geschiedenis in”. Wij dachten allemaal dat wij geschiedenis schreven en dat de boel in orde zou komen. Dat dacht de hele wereld. Dat dachten ook al de analisten. Al degenen die betrokken waren in de financiële wereld dachten dat de zaak zich ging herstellen. Dat is het probleem dat wij moeten onderschrijven.

Wat ik niet aanvaard... Ik aanvaard zeer graag, tot morgenvroeg als het moet, alle vragen en bedenkingen die men mij stelt, maar ik zeg tezelfdertijd, en ik vraag ook aan de commissieleden en de voorzitter om rekening te houden met het onvoorziene element dat zich in dit dossier heeft voorgedaan, op elk moment van de feiten, met name de crisis, de onaangemelde

crisis die als een bliksem is ingeslagen en waarvan wij allemaal de gevolgen dragen. Als de bliksem inslaat, roept men de pompiers, zoals de heer Dehaene zei. Misschien zijn de pompiers wat lang weggebleven.

De alliantie. Die was dus in de maak en ik heb de indruk dat de drie gewestregeringen, onder impuls van... Ik ga ervan uit dat de Vlaamse regering daarin het meest bedrijvig was omdat zij de grootste aandeelhouder was en de grootste participatie nam in de waarborgstelling, maar ook omdat zij als dusdanig de eerste geïnteresseerde was om risico's te lopen. Wij hebben weet — maar wij zijn er nooit bij betrokken geweest — dat er inderdaad gesprekken werden gevoerd door de drie gewestregeringen en de respectievelijke ministers, om tot een structurele oplossing te komen. Wij zouden hiervoor zeker hebben samengewerkt. Dat hebben wij hen ook gezegd. Dat was in de maak.

Ik herhaal, wij schrijven dan juni, begin juli. Wij kregen een waarborg — niet onbelangrijk — van de drie Gewesten. Zij schreven in op *commercial papers*. Sommige individuele maatschappijen deden dat niet langer omdat wij een slechte pers hadden gehaald. Dit was niet zeer verstandig, maar daarover spreek ik mij vandaag niet uit. Op dat moment, na inzage van onze boeken, van onze cijfers, na inzage van elk element, vermoed ik dat er een positief rapport werd geschreven door de zakenbank die ik daarstraks al heb vernoemd, namelijk Leonardo. De drie Gewesten gaven ons na het verslag van die bank een garantie en schreven in op *commercial papers*. Met andere woorden, wij waren niet de enigen die op hoop leefden. Tot op het laatste moment had iedereen hoop. Hoop doet leven. Het schijnt dat men dat zingt. Het was echter geen valse hoop. Er waren elementen. *La crise foudroyante comme elle s'est présentée*, die had niemand eigenlijk voorzien.

De soevereine crisis is iets anders. Dat is zacht gekomen. Vermits het zacht kwam en begon in Griekenland met de toestand in de PIIGS en andere zaken, dachten wij dat het de week daarna wel opgelost zou worden. Europa zou het wel oplossen.

Ondertussen zijn wij bijna een jaar verder, en Europa heeft het een beetje opgelost. Op dat moment dacht elke politicus en iedereen die betrokken was bij het dossier dat de oplossing veel vlugger zou komen. Maar het probleem bleek veel groter, het maakte deel uit van een groot wereldprobleem.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Dank u wel.

La **présidente**: Ne vous inquiétez pas: je ne crois pas que vous devrez passer la nuit avec nous. Il reste deux collègues: MM. Gilkinet et Devin. Monsieur Gilkinet, vous avez la parole.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): J'ai quelques questions. Je m'en excuse, mais cela fait longtemps que je me tais et que j'écoute avec intérêt. Je voudrais commencer, monsieur Vermeiren, par l'évolution du Holding Communal. C'est vous-même qui avez parlé du fait que c'était devenu une société d'investissement. J'aurais tendance à dire: une vulgaire société d'investissement.

Francis Vermeiren: J'ai dit que nous n'étions pas une société d'investissement!

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Eh bien, moi, je trouve que c'est devenu, au fil du temps, une société d'investissement. Quand je vois l'ensemble des participations qui ont été acquises par le Holding Communal, qui voulait diversifier ses activités, je me demande quels étaient vos critères d'investissement au niveau du Holding Communal. Y avait-il des critères éthiques, des critères de durabilité? M. Dedecker a cité l'exemple des capitaux que vous aviez placés dans Cheyne, qui était une société – si on peut l'appeler comme ça – installée dans un paradis fiscal.

J'ai l'impression - au-delà de la conclusion que vous avez tirée - "C'est la faute à pas de chance; personne n'aurait pu prévoir une telle crise" – que le Holding Communal a évolué vers un modèle de plus en plus spéculatif, vers un modèle d'investissement où ce qui comptait étaient les dividendes qu'on pouvait donner. À la limite, peu importaient les moyens qui permettaient de donner les dividendes. J'ai la faiblesse de croire que ce n'est pas le rôle de pouvoirs publics ou de sociétés rassemblant des pouvoirs publics de travailler comme tel. C'est ma première réflexion.

Le Holding Communal n'est pas un organisme - même si c'est une société anonyme - comme n'importe quel autre, puisque la loi de 1963 prévoit qu'il est soumis au pouvoir de contrôle du ministre des Finances et du ministre de l'Intérieur au niveau fédéral. J'aurais voulu savoir si toutes ces évolutions ont, à chaque fois, recueilli l'accord des différents commissaires du gouvernement qui se sont succédé au niveau du Holding Communal. Comment cela se passait-il avec les

commissaires du gouvernement? Ont-ils parfois utilisé leur pouvoir de censure, de réaction, de recours suspensif, comme le dit la loi, par rapport à des choix d'investissements qui étaient posés ou envisagés par le Holding Communal?

J'aurais voulu éclaircir avec vous la question de la tutelle, qui a évolué. Il y avait aussi, à titre consultatif, des commissaires représentant les gouvernements régionaux. Comment cela se passait-il entre les commissaires des différents gouvernements? En effet, la loi n'a pas évolué aussi rapidement que les faits. Quel était la différence entre le rôle des commissaires représentant les gouvernements régionaux par rapport à celui des commissaires représentant l'État fédéral? Voilà pour le volet holding.

Je reviendrai, dans une deuxième série de questions, sur votre rôle au sein du holding Dexia en tant que tel.

Francis Vermeiren: Cher commissaire, tout d'abord, en ce qui concerne la société d'investissement, j'ai déclaré que je n'avais pas dit cela, mais en fait, vous avez raison; je n'ai pas de peine à la reconnaître. À un certain moment, on peut considérer que le Holding Communal était une société née de la naissance de la Dexia, avec des actions Dexia et je devenais président, avec un nouvel administrateur délégué au journalier.

Et ce que je vais vous dire maintenant sera repris dans les rapports que l'on va vous envoyer: *in tempore non suspecto*, il y a dix ans, on se disait: "si jamais il devait arriver une crise financière, si jamais il devait arriver un accident avec Dexia, nos communes en seraient quittes de leur argent. Il faut qu'on leur dise, il faut qu'on attire leur attention. Il n'y a que deux moyens pour cela." C'était au tout début de ma présidence. Ou bien vendre ces actions – et je trouvais peut-être que c'était le meilleur moyen, mais les communes n'en voulaient pas, parce qu'elles voulaient toutes rester actionnaires, pour les raisons que j'ai déjà dites et que je ne répéterai pas: elles voulaient rester actionnaires pour garantir les prêts et, bien entendu, parce qu'elles étaient intéressées dans les dividendes.

Mais ce que l'on notait, de partout, c'est que beaucoup de bourgmestres, d'échevins et de conseillers communaux disaient: "en fait, pourquoi ne vendrait-on pas nos actions? Pourquoi ne peut-on pas vendre nos actions?" Pour ne pas le nommer, beaucoup de collègues bourgmestres, dont celui de Louvain, disaient souvent qu'on ne pouvait pas le faire. D'autres – par exemple celui

de Gand – n'étaient pas d'accord. Mais à ce moment-là, on se disait qu'il fallait qu'on le leur demande. Mais ce n'était pas permis de vendre. Les villes et les communes ne pouvaient pas vendre leurs actions.

Alors, j'ai proposé au conseil d'administration, qui nous a suivis, un changement des statuts, dans lequel on "splittait": on donnait 75 % en actions holding et 25 % d'actions en certificats. Et à ce moment-là, on créait une bourse intérieure au sein du Holding Communal: les 25 % d'actions – les certificats, qu'ils ont après cédés lors de l'opération en 2009 -, ils pouvaient les vendre entre eux. Ainsi, des communes se les vendaient les unes aux autres. Et on pensait que cela allait avoir un succès. On a fait un *road show* – on va rechercher les documents à cet égard également – et par hasard, celui qui nous accompagnait lors de ces *road shows* était un jeune avocat très réputé, très habile, très instruit, très intelligent; c'était M. Axel Miller. M. Axel Miller, plus ou moins vers l'année 2000, nous accompagnait à Arlon, à Bastogne, à Ostende, à Gand et partout pour dire: "il faut quand même, si vous voulez vendre vos actions, une modification de statuts." Nous le faisons.

Et qu'a-t-on constaté pendant les 5 ou 6 ans qui ont suivi? Que seulement 4 ou 5 communes ont vendu ces actions. Il y a notamment Blankenberge, qui a cédé des actions à la commune de Zaventem. C'est vous dire si le président avait confiance en la boîte! Et il y en a d'autres. Et ensuite, le bourgmestre de Blankenberge – il ne va pas m'en vouloir, il a eu de la chance – m'a téléphoné pour me demander si je ne voulais pas lui revendre les actions; ce que je n'ai pas fait. J'aurais dû le faire.

Après cette opération-là, on se disait: "c'est quand même dangereux de garder le tout avec une société d'investissement qui n'en est pas une et qui, en fait, court le risque des sociétés d'investissement." À ce moment-là, on a dit: "il faut qu'on examine ... - c'était une idée qui grandissait - peut-être qu'il y a moyen d'englober tous les intérêts des communes, villes et provinces dans une grande société qui gère les intérêts des communes, aussi bien en électricité, qu'en gaz, en eau, en Dexia, etc. Et on fait une étude."

J'essaye de me rappeler qui l'a faite; son nom m'échappe [McKinsey]. M. Bourgeois vous le dira certainement tout à l'heure. On a fait une étude qui était bien construite et cela a été enterré directement. Ce qui n'est pas anormal quand on

sait que de partout en Belgique, tout le monde est représenté quelque part dans ces intercommunales et autres; on n'en voulait pas. Donc, on n'y a plus pensé. Mais l'idée continuait et nous avons insisté. Le conseil d'administration m'a demandé d'insister lors de l'assemblée générale, début des années 2000 (2002, 2003, 2004, 2005), de poser la question à l'assemblée générale en disant: "est-ce que vous pensez que le risque que nous courons de ne garder que Dexia, nous devons le tenir? Comme vous avez décidé de ne pas vendre vos actions, nous attirons votre attention sur le fait qu'en effet, il y a un risque de faillite, un risque réel en cas d'incendie."

À ce moment-là, l'assemblée générale nous a suivis et a dit: "premièrement, nous voulons garder nos intérêts, nos dividendes et, deuxièmement, comme vous avez de larges possibilités de *leverage*, vous pouvez y aller."

Vous avez dit que nous avons investi. Et en quoi avons-nous investi? L'assemblée générale a déterminé très clairement en quoi on pouvait investir. Elle a déterminé, à ce moment-là, que ce serait dans des affaires d'ordre communal; par exemple, l'électricité et l'eau. C'est ainsi qu'Elia, qui a été créée par une nouvelle loi au fédéral, a fait partie de nos portefeuilles. Idem pour Cofinimmo. Pourquoi? Parce que Cofinimmo avait déjà l'intention de s'intéresser avec beaucoup de communes à la création de homes pour vieillards. Montea *idem dito*; mais là, il ne s'agissait pas de homes pour vieillards, mais de bâtiments industriels pour villes et communes. C'est d'ailleurs connu. Entre-temps, ses actions, qui ont monté, ont été vendues par le liquidateur à un prix très raisonnable; on a fait du bénéfice pour ne pas le dire.

Présidente: Marie-Christine Marghem.

Voorzitter: Marie-Christine Marghem.

En écologie, nous avons fait des efforts réels; vous le verrez. Et parce qu'on nous l'a demandé - la plupart des sociétés n'étaient pas uniquement situées à Bruxelles ou en Flandre -, il y a aussi eu une intervention pour l'aéroport de Charleroi. Cet aéroport, c'est une très bonne affaire. Le liquidateur verra que les dividendes qui seront payés sous peu, s'ils ne l'ont pas encore été, sont intéressants.

En d'autres termes, ce n'était pas dans le but de jouer au "petit commerçant"; c'était, au contraire, pour créer un bouclier pour que, s'il arrivait quelque chose à Dexia, l'on puisse le réaliser. Entre parenthèses, heureusement que nous

l'avons fait! C'est justement grâce à cela que nous avons survécu pendant ces trois années, de 2008 à 2011. Entre 2008 et 2011, les dividendes que nous avons eus ont permis de payer les 22 millions de primes que nous avons payées au fédéral; ils ont permis de suivre et de payer les rentes, etc. En d'autres termes, c'était voulu, mais c'était une décision de l'assemblée générale pour nous préserver, pour avoir un bouclier contre une perte éventuelle qui, malheureusement, s'est avérée exacte par la suite. Vous connaissez l'histoire de la faillite.

Parlons des commissaires, ...

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): L'investissement Cheyne correspondait donc à vos critères?

Francis Vermeiren: L'investissement Cheyne était une façon de gérer le financier. J'ai déjà dit tout à l'heure que M. Bourgeois vous répondra à cet égard. Mais il ne s'agissait pas d'un investissement à long terme, comme Elia ou les autres.

Quant à l'accord des commissaires, j'ai dit qu'il y avait deux commissaires avec droit de veto, consécutivement à la loi de 1963. Après la fédéralisation de la matière, on n'a pas directement changé la loi; on n'a pas fait les décrets nécessaires pour donner le droit de veto aux commissaires des Régions. Mais ce droit de veto, ils ne l'ont jamais exercé; ils ont toujours collaboré. Ils sont intervenus dans les débats. Je suppose qu'ils ont transmis leurs dossiers à leurs ministres, leurs rapports.

Je m'en souviens: les commissaires sont souvent intervenus dans les discussions, sous une forme positive, pour améliorer les débats.

En outre, lors de la garantie, au mois de juillet de l'année dernière, les Régions, notamment la Région flamande, nous ont demandé d'avoir un droit de veto pour leur commissaire.

Nous l'avons examiné. Les commissaires des Finances et de l'Intérieur avaient un droit de veto; les commissaires régionaux n'en avaient pas. Mais il fallait un changement de statuts. Comme nous venions d'avoir notre assemblée générale, nous avons dit, en conseil d'administration: "pas de problème, nous décidons en conseil d'administration que ce droit de veto, si vous voulez y faire appel, vous pouvez le faire. Et on s'engage à modifier les statuts lors de la prochaine assemblée générale."

Donc, la dernière année, le droit de veto existait pour les 5 commissaires; mais en dehors de cela, ils ont toujours participé aux discussions, aux débats, aux décisions qui ont été prises. Et je me suis permis de le dire – mais je ne sais plus où -: "est-ce que nous nous sommes tellement trompés? Sachant que nous étions, non pas directement, sous la tutelle, mais quand même ... que nous étions vérifiés." Je ne connais aucune société, dans toute la Belgique, où il y a constamment 5 commissaires qui regardent vos doigts pour voir ce que vous faites!

Donc, si, à ce moment-là, on avait pris une décision erronée, je crois qu'ils

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Cela veut dire qu'ils ont accepté le mode de financement de l'augmentation de capital et ils ont accepté la promesse de dividendes très élevés aux communes qui y participaient?

Francis Vermeiren: Vous dites: "ils l'ont accepté" ... Ils n'ont en tout cas pas mis leur veto; les décisions sont prises par le conseil d'administration. Ils participent, ils ont un droit de veto et ils interviennent.

Je peux le dire autrement: s'ils n'avaient pas été d'accord, ils s'y seraient opposés.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Soit le Holding Communal a alors agi d'une façon prudente, soit les commissaires du gouvernement ont été inattentifs. Il y a deux hypothèses.

Francis Vermeiren: Ils ont été ... ?

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Inattentifs. Ils n'ont pas joué leur rôle prudentiel.

Francis Vermeiren: Jusqu'à présent, je crois que nous avons toujours pris les bonnes décisions. Je crois qu'ils ont été attentifs.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): La preuve en est la dissolution du Holding Communal.

Francis Vermeiren: Après coup naturellement, on réécrit l'histoire. Mais sur le moment-même, je peux vous certifier qu'ils étaient toujours là et qu'ils étaient très attentifs. Au contraire, il arrivait souvent qu'on leur demande leur avis.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): J'en ai terminé avec ce volet.

Je voudrais revenir sur votre rôle en tant qu'administrateur du holding Dexia et sur le pouvoir d'influence que le Holding Communal a pu avoir ou ne pas avoir dans l'évolution du groupe Dexia.

Il est vrai qu'au départ – et vous rappelez bien l'histoire, car il est important de la connaître –, c'est le Crédit Communal dont les communes sont à 100 % propriétaires. Puis, leur participation se dilue au fil des évolutions. Et finalement, le Holding Communal se noie en même temps que Dexia.

J'ai lu attentivement votre interview dans *L'Écho*, tout comme mes collègues. Vous expliquez ...

Francis Vermeiren: C'était plutôt émotionnel, après la liquidation ... Je souscris toutefois à ce que j'ai dit.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): J'essaye d'être factuel. Je respecte tout à fait le côté émotionnel de l'interview.

Francis Vermeiren: Je vous prie de croire que c'était un moment très émotionnel!

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Je veux bien le croire.

Vous m'excuserez de m'attacher à quelques éléments factuels que vous citez, pour pouvoir les creuser avec vous.

Vous l'avez dit plus tôt cet après-midi, vous avez rappelé qu'il existait un pacte d'actionnaires avec Dexia, ARCO, Ethias et CDC. C'est ce que Mme Swiggers nous a dit également. Je m'étais étonné, à ce moment-là, de la présence dans le pacte d'actionnaires de CDC, alors que dans le dossier Dexia, on voit clairement que les intérêts français ne sont pas les intérêts belges.

Est-ce qu'après la recapitalisation de 2008, il n'y a pas eu une hypothèse de travail qui aurait été de faire un pacte d'actionnaires avec les actionnaires belges, et notamment la SFPI qui représentait l'État fédéral?

Deuxième question: vous dites: "nous avons commandé l'étude sur l'accélération de la restructuration à UBS. Nous l'avons payée à trois avec Ethias." Donc, je suppose que cela veut dire que le partenaire CDC du pacte d'actionnaires n'a pas participé ...

Francis Vermeiren: Mais ce n'est pas le... Enfin,

je vais d'abord vous laisser poser votre question.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Le partenaire CDC n'a pas participé au paiement de cette étude. La commission pourrait-elle obtenir cette étude d'UBS? Ce serait peut-être intéressant pour nous de pouvoir l'analyser. Puis, vous dites un peu plus tard: "On s'est vus des dizaines et des dizaines de fois". Cela ne m'apparaissait pas aussi évident après les auditions précédentes. Au cours de ces réunions formelles ou informelles, avez-vous abordé la question d'un changement de stratégie pour Dexia? C'est la même question que vous pose la journaliste: "N'auriez-vous pas dû préparer dès 2008 la sortie de Dexia Banque Belgique du groupe?". C'est aussi ma conviction, mais je ne sais pas si c'est la vôtre, parce que vous répondez: "Mais les Français n'en voulaient pas, et beaucoup de Belges non plus". Quels étaient ces Belges qui ne voulaient pas de la scission du groupe? Cela m'intéresserait de le savoir.

Toujours sur la gestion de Dexia, du holding, à laquelle vous participiez, sur la politique des dividendes. Certains interlocuteurs nous ont dit - par rapport à la question "ne fallait-il pas *deleverager*, se séparer plus rapidement des obligations d'État?"... que le problème était que certains interlocuteurs souhaitaient conserver une politique de dividendes. Entre le versement de dividendes et le fait d'encaisser des pertes, il y avait une pression pour obtenir des dividendes. Ont été cités clairement ARCO et le Holding Communal. Vous ne dites pas tout à fait la même chose dans votre introduction. Vous dites simplement: "Les boni étaient de retour. Donc, il était logique de distribuer des dividendes". Mais, dans les instances du holding Dexia, la question s'est-elle posée explicitement: verse-t-on des dividendes ou améliore-t-on plus rapidement la structure financière du groupe? Pour dire les choses autrement, y a-t-il eu, de la part de représentants du Holding Communal ou d'autres actionnaires de Dexia...

Francis Vermeiren: Est-ce que je peux vous dire qu'on aurait bien voulu le faire, mais il n'y avait pas l'argent, il n'y avait pas de dividendes, on faisait des pertes ...

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): À la fin, c'est très clair, mais il y a eu une amélioration ponctuelle de la situation de Dexia. Cela, vous ne pouvez pas le nier.

Dernière question sur ce volet-là. Quelles étaient vos relations avec l'autre représentant du Holding Communal dans le conseil d'administration,

M. Kubla? Si j'ai bien compris, celui-ci ne participait pas du tout aux travaux du Holding Communal. Était-il plutôt un administrateur indépendant nommé sous quota "Holding Communal" ou y avait-il des stratégies communes que vous pouviez développer au sein du conseil d'administration?

Francis Vermeiren: Tout d'abord, en ce qui concerne le pacte, je crois avoir dit tout à l'heure, mais peut-être pas d'une façon assez claire, que ce pacte conclu notamment avec CDC était dû au fait que nous voulions une place où l'on pouvait discuter. Premièrement, il y avait le changement de la loi concernant les OPA, les 30 %; vous savez de quoi il s'agit. Et à ce moment-là, nous avions l'idée de nous mettre ensemble à table dans la mesure du possible, pour discuter de stratégie ou d'autres choses. C'est pour cela que nous avons ...

On était mariés; on était un couple; nous le sommes encore avec la France dès que Dexia a été fondée. À notre avis, il n'était pas plus mauvais d'essayer, lorsqu'il s'agissait de discuter d'améliorations, de décisions à prendre, d'incorporer tout le monde, tous les actionnaires, pas uniquement issus de Belgique mais également de France. De toute façon, s'il fallait changer quelque chose, il fallait le faire, comme dans un ménage, toujours à deux.

Voilà la raison; il n'y a pas d'autre interprétation à donner.

Je me permets d'insister sur le fait qu'un administrateur comme Dexia SA doit en premier lieu voir les intérêts sociaux et autres de la société qu'il représente, mais qui néanmoins prend dans son bagage ou dans ses idées des renseignements qu'il reçoit pour gérer ou essayer de mieux gérer l'autre société.

Ainsi, lorsque nous avons appris, au mois de mai, qu'on avait l'intention d'amorcer le départ ou plutôt la vente des *legacy* de 3,9 milliards pour avoir moins de problèmes avec les dollars et autres, on voyait directement que cela allait générer une perte sèche. Et qu'automatiquement, les dividendes ne suivraient pas. Et on se demandait alors si cette vente de 3,9 milliards, début septembre, était bien nécessaire. Nous voulions en avoir la certitude.

Et c'est pour le prouver que j'ai dit, directement après la réunion, que nous estimions à ce moment-là que nous voulions avoir la certitude. Et tout simplement, avec les sociétés belges – parce

que CDC n'est pas à comparer aux sociétés belges -, nous nous sommes dits qu'étant donné que les Régions avaient fait de même – Leonardo Banque a été demandée par les trois Régions -, nous avons payé l'étude UBS avec les trois partenaires belges.

Comme je l'ai dit, il est évident, madame la présidente, que si vous demandez ces documents par le biais du liquidateur, on vous les donnera également. Il n'y a aucun problème ni de maldonne. Tout ce que vous nous demandez dans le cadre de la légalité vous sera transmis.

En ce qui concerne les dividendes, je suis quelque peu étonné de constater que tout le monde continue à tout moment et partout de nous dire: "Avez-vous insisté pour avoir des dividendes supplémentaires?" J'ai dit tout à l'heure: "Non!". On a dit que Dexia SA donnait un *payout* de 40 % qui était raisonnable et qui nous satisfaisait, parce que nous pouvions octroyer de bons dividendes aux communes. Ensuite, il était superflu de le dire. Il est bien entendu qu'au moment où la Commission européenne a décidé que nous ne pouvions pas payer de dividendes, nous étions en "panique".

En effet, après avoir obtenu une augmentation de capital de 500 millions en 2008, moyennant un prêt pour lequel il faut payer les rentes, l'Europe nous a dit que nous n'allions pas avoir de dividendes pendant deux ou trois années. Aussi avons-nous attiré l'attention sur le fait que nous voulions avoir des fonds pour répondre à nos obligations. C'est ainsi que nous avons eu, mais cela n'a rien d'anormal, au contraire, les *bonus aandelen*, les actions bonus, que nous devions vendre directement. D'ailleurs, le fédéral est intervenu en ce sens. Nous avons donc insisté pour tenir nos engagements. Mais que l'on ait insisté pour avoir des dividendes, alors qu'il n'y avait pas de bénéfices, j'ignore où on est allé pêcher cette information.

De toute évidence, un actionnaire qui a de lourdes obligations a des dividendes en tête et il en parle. C'est également la raison pour laquelle – j'ignore si je peux le dire, madame la présidente – au mois de mai, au moment de la *legacy* de 3,9 milliards, M. Mariani disait: "En effet, cela va nous aider. Cela va nous alléger. Cela va améliorer les résultats et rien n'exclut, au contraire, que, au début du premier trimestre 2012, nous aurions la possibilité probablement de verser des dividendes provisionnels."

C'était voulu. Si un CEO, au mois de mai 2011, se

prononce en ce sens, et si après on interprète que nous étions intéressés par les dividendes, c'était évident, parce qu'il nous fallait payer 22 millions à l'État belge et aux Régions!

M. Kubla était, en effet, un représentant du Holding Communal, mais ne faisait pas partie du conseil d'administration. Mais en cas de besoin et lorsqu'il y avait des décisions importantes à prendre, bien entendu, nous le voyions, nous en discussions, nous l'invitions. Ce qui n'était d'ailleurs pas uniquement le cas pour M. Kubla. C'était aussi le cas de trois délégués du conseil d'administration du Holding Communal, à savoir moi-même, M. Kubla et à l'heure actuelle, M. Thiry.

Ce dernier est le CEO d'Ethias, mais en 2008, lorsque la décision a été prise, M. Dehaene est venu en qualité d'indépendant. Étant donné que M. Burton d'Ethias a donné sa démission à la fin du mois d'août, cela posait un problème. Nous avons indiqué au Holding Communal que nous étions d'accord de le présenter par son entremise. C'est ainsi que M. Thiry a été proposé par le Holding Communal.

J'insiste sur le fait que les propositions sont toujours soumises – c'est le cas pour les indépendants, les délégués des actionnaires, les administrateurs – au comité de nomination. Ce dernier fait une proposition au conseil d'administration après avoir pris contact et avoir l'accord de la Banque nationale, du comité directeur de la Banque nationale qui, tout d'abord, mène des enquêtes concernant l'honorabilité, la capacité, etc.

Dat stelt mij enigszins gerust. Ik heb al opmerkingen gelezen zoals "kunnen die mannen dat wel?" of "weten die mannen wel waarover zij praten?" Ik heb tenminste de genoegdoening voor mezelf dat de Nationale Bank van België *in tempore non suspecto* mijn kandidatuur, en die van anderen, heeft goedgekeurd.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Je terminerai en vous interrogeant au sujet des rapports avec DCL et sur la structure de défaillance.

J'ai été assez étonné de vous entendre dire que les crédits structurés étaient l'affaire de DCL et que, pour votre part, vous n'étiez pas au courant. Cela m'a fait réagir car, aujourd'hui, la garantie donnée par l'État belge porte tout autant sur Dexia SA que sur DCL. Nous sommes donc solidaires en termes de gestion de ce qui reste et qui pose problème au niveau du holding de Dexia,

avec le risque important que cela représente pour les finances publiques.

En tant qu'administrateur, vous êtes-vous inquiété et êtes-vous intervenu face au volume de liquidités qui transitait par le holding au bénéfice de DCL, qui est aujourd'hui problématique? C'est d'ailleurs à ce niveau que nous sommes encore liés dans la mesure où nous devons récupérer 30 à 40 milliards de liquidités.

Cela dit, le Holding reste actionnaire de la banque résiduelle, et donc de la structure de défaillance. Que vont devenir ces actions dans le cadre de la liquidation en cours? En tant qu'actionnaire de la structure de défaillance, avez-vous plus d'informations que nous quant à la façon dont elle s'organise? Quel est son plan d'affaires? Quelles sont les mesures prises pour éviter que les garanties d'État doivent être activées? Avez-vous eu plus de concertations que Mme Swiggers à ce sujet?

Francis Vermeiren: À l'instar de M. Dedecker, vous employez des termes que je n'ai pas utilisés. Autrement dit, vous me faites dire des choses qui sont interprétables de différentes manières.

J'ai effectivement dit tout à l'heure que "c'était une affaire de DCL". Mais je ne crois pas l'avoir dit dans le sens où vous l'entendez. Il est évident que les crédits structurés qui ont été vendus en France – et je pense savoir qu'il y en a plusieurs – étaient typiquement destinés à la France, et concernaient typiquement DCL en interne.

Si c'était, comme je l'ai dit, l'affaire des Français et des communes françaises, il est évident que cette question a pu être abordée, sur le moment même, par le conseil de DCL et le comité d'audit.

Mais à ce que je sache, des discussions concernant les crédits structurés ont lieu actuellement en France. Je ne sais pas si cela a provoqué des pertes pour Dexia, mais d'après ce que j'ai lu dans les journaux, notamment dans *Le Figaro*, cela a entraîné des pertes pour les villes et communes. Pas directement pour Dexia. Bien entendu, il y a un contentieux avec Dexia qui arrive à son terme – mais je n'en suis pas certain.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Je vais reformuler mes propos. Qu'en tant que député, j'apprenne des choses en lisant la presse française sur les crédits structurés vendus pas Dexia que l'État belge doit garantir, c'est déjà problématique. Mais que vous, en tant que représentant d'un actionnaire au sein du conseil

d'administration, donc en tant qu'administrateur de Dexia, vous deviez lire la presse française pour savoir exactement ce qui a été fait ...

Francis Vermeiren: Vous interprétez une nouvelle fois mes propos. J'ai dit, tout à l'heure, que je me référais aux données que vous avez vous-même évoquées. Il est bien entendu que tous les éléments sont, en principe, connus. Mais se pose alors la question de savoir comment ils sont structurés? Comment sont ces prêts? Combien ont-ils été vendus? Ne m'en veuillez pas, mais je ne peux vous répondre à ces questions. Je ne peux et veux parler que des matières que je connais à 100 %. Mais je ne connais pas, pour le moment, le montant exact. Cependant, je veux bien le demander et vous communiquer, ensuite, l'information que j'aurais reçue.

Je répète que cela a fait l'objet de discussions au sein du conseil d'administration de DCL et du comité d'audit.

J'en arrive à votre dernière question qui m'a quelque peu étonné. Vous m'avez demandé comment je suivais la valeur des actions SA. Il est d'ailleurs heureux qu'elles aient encore une valeur. Bien entendu, c'est le liquidateur qui s'en occupe.

M. Dedecker pensait que c'était Dexia. Mais non, c'est le bureau Quinz ... C'est M. Allemeersch, un très jeune professeur de l'université de Louvain et le bureau KPMG qui suivent et qui gèrent le dossier. Comme c'est prévu légalement, cela relève de la responsabilité du liquidateur qui fera appel à nous pour obtenir les renseignements qu'il juge utiles. Mais il ne nous appartient pas de le guider.

C'est à lui, par son métier, par sa profession de guider l'opération, d'agir au mieux. Si le liquidateur, qui est assermenté d'ailleurs, voit l'une ou l'autre chose dans n'importe quel dossier, il a l'obligation de le dire. Finalement, il n'y a pas tellement de différence entre faillite et liquidation.

Pour répondre à votre question, la plupart de nos actions Dexia sont mises en gage à la banque, pour nos prêts. Le liquidateur fera un détail et suivra l'affaire de près.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Je vais formuler ma question différemment. Le liquidateur est en fonction depuis cinq jours. Avant que le liquidateur ne soit désigné lors de l'assemblée générale du Holding Communal, étiez-vous informé de l'évolution des travaux au niveau de la banque résiduelle? Est-ce que vous aviez été

concerté par rapport au plan d'affaires ou pas?

Francis Vermeiren: Il y a une différence naturellement avec le conseil d'administration. Pour ce qui concerne l'accord intervenu le 21 octobre - c'est la raison pour laquelle certains pensaient que Dexia était le liquidateur -, il y a eu un accord après les pourparlers où j'ai parlé de '*welwillendheid*'. J'ai remercié les gens qui avaient bien voulu se mettre à table. Après le fédéral, les Régions et Dexia, on nous a mis au courant en dernier lieu, de ce qui avait été décidé. Comme vous le savez, de la fin du mois d'octobre jusqu'au 7 décembre, il était stipulé en accord avec les États de quelle manière Dexia pourvoyait en nécessité pour atteindre la date du 7 décembre. Le suivi de tous nos biens, de tous nos actifs et passifs a été assuré jusqu'au 7 décembre. À partir du 7 décembre, et donc à ce jour, c'est le liquidateur qui gère.

J'ai vu le liquidateur ce midi. Je lui ai dit qu'il se pouvait qu'on me pose des questions et qu'on me demande des renseignements. Je lui ai demandé s'il était d'accord de me les donner. Il m'a répondu bien clairement: oui, à condition que cela ne gêne pas la gérance du dossier, à condition que cela ne gêne pas la confidentialité.

Georges Gilkinet (Ecolo-Groen!): Cela se passera avec le nouveau ministre des Finances, mais je voudrais, en tant qu'élu, être informé sur la façon dont cela se passe. Je continuerai à poser les questions à qui de droit.

Francis Vermeiren: C'est tout à fait normal.

Laurent Devin (PS): Monsieur Vermeiren, vous êtes entré dans l'histoire, un peu plus tard que vous ne le pensiez, mais vous y êtes entré.

Francis Vermeiren: Ce n'est pas gentil, ce que vous dites.

Laurent Devin (PS): Oui, mais vous y êtes entré. Ce n'est pas une question d'être gentil ou méchant, vous comprenez?

J'ai apprécié l'intervention de M. Gilkinet, qui ramenait les choses à notre hauteur. Vous parliez de Sanpaolo, je peux vous parler d'Ostende, Arlon ou Durbuy qui sont frappées aussi durement par cette affaire. Et FSA ... Je voudrais revenir aux villes et communes. Vous êtes là en 2005. En 2006, il y a un changement de management. Vous nous expliquez ici: Axel Miller fait tout ce qu'il faut pour bien comprendre les choses et met en évidence certaines choses.

Ce qui vous pousse à demander 500 millions aux Régions, je le comprends bien. Qu'est-ce qui vous permet alors d'assurer à tous les responsables communaux qu'ils vont avoir un dividende de 13 %? Tout le monde s'est posé la question. Vous l'avez assuré et garanti. Et vous cherchiez des liquidités à un moment donné. Comment avez-vous pu assurer cela?

Francis Vermeiren: Je peux vous demander votre nom? Question de politesse.

Laurent Devin (PS): Monsieur Devin.

Francis Vermeiren: Je n'avais pas compris, je m'excuse, monsieur Devin.

C'est l'État qui nous a demandé d'inscrire les 500 millions. Vous dites: qu'est-ce qui vous a permis de présenter aux communes l'inscription de l'augmentation de capital de 250 millions? Pas 500, 250, il y a le transfert des certificats, comme vous le savez certainement.

Les *roadshows* que nous avons présentés étaient accompagnés d'un *business plan*. Le *business plan* — bien entendu, il vous sera envoyé, madame la présidente — que nous présentions à l'époque était fait sur ce qu'on prévoyait, tenant compte des éléments en notre possession. On ne peut pas croire qu'on présentait les 13 %? Les 13 %, comment ont-ils été constitués? C'est le remboursement du capital et des rentes. Mais c'était accompagné d'un *business plan*, comme d'ailleurs nous l'avons fait lors de notre dernier *roadshow*.

Mais les chiffres que nous présentons avant et après ne sont malheureusement pas toujours les mêmes, ce qui ne veut pas dire qu'on les a truqués, ce que vous n'avez d'ailleurs pas dit.

M. Jambon me disait tout à l'heure que j'avais promis 7 % au mois de mai alors que je savais déjà que ce n'était pas possible. Je lui ai répondu que nous avons décidé cela au mois de mars et qu'on les paierait au mois de mai à condition de le savoir. Le *business plan* que nous avons présenté lors des *roadshows* était fait et ce qui était dans les statuts était également repris. Je ne vais pas dire qu'on l'attendait mais on le prévoyait quand même: si c'était une mauvaise année, on pouvait le postposer, c'était prévu dans les statuts. Toutes les communes ont approuvé ce changement de statuts. Je vous garantis la main sur le cœur que les chiffres qui ont été donnés l'étaient toujours en fonction du moment, en fonction de ce que nous

avons, des obligations que nous avons, des revenus et dividendes que nous prévoyions. À tout moment, toute personne qui prenait une décision savait ce que nous proposions.

Bien entendu, la première année, en 2010, nous avons eu des actions bonus que nous avons pu vendre et nous avons pu distribuer le dividende. Puis, il y a eu la suite.

Cette réponse vous suffit-elle?

Laurent Devin (PS): C'est votre réponse.

La **présidente:** Je crois que nous avons fait le tour des questions que les commissaires voulaient vous poser. Monsieur Vermeiren, je vous remercie pour votre présence et vos réponses. Je vous demande de transmettre à Mme la secrétaire Huybens l'ensemble des documents que vous avez évoqués lors de vos réponses; nous en ferons une copie.

Francis Vermeiren: Madame la présidente, il y a beaucoup de notes que j'ai rédigées dans les tout derniers jours. Je vous enverrai rapidement les documents sous une forme plus adéquate.

La **présidente:** Très bien.

Francis Vermeiren: Je vais bien les classer mais je vous jure que je donnerai tout ce que je vous ai (...).

La **présidente:** Je vous crois. Il n'y a pas de problèmes.

Francis Vermeiren: Ca se fera dans les tout prochains jours parce qu'il y a des documents que je dois demander par le biais du liquidateur.

La **présidente:** Très bien. Nous attendons donc ces documents dans les jours prochains.

*L'audition se termine à 19.12 heures.
De hoorzitting eindigt om 19.12 uur.*